

ONAFHANKELIJKE FILMJOURNALISTIEK SINDS 1981
#484 NOVEMBER 2025

AAN-
GEBODE
DOOR DE FILM-
THEATER-
& TV-
WERELD

filmkrant

NOAH BAUMBACH
DENKERS EN DOENERS

NOUVELLE VAGUE
SLACKEN OP DE SET

IT WAS JUST AN ACCIDENT
PANAHI'S GOUDEN PALMWINNAAR

IDFA
ARTIKELN, INTERVIEWS EN TIPS

DE OSCARINZENDING VAN JORDANIË

★★★★
'A DEEPLY MOVING EPIC'
THE GUARDIAN

ALL THAT'S LEFT OF YOU

EEN FILM VAN CHERIEN DABIS

NU IN DE BIOSCOOP

'A REVELATION THAT SEAMLESSLY STRADDLES
THE LINE BETWEEN LAUGH-OUT-LOUD
CROWD-PLEASER AND ARTHOUSE GEM'
VARIETY

DJ AHMET

EEN FILM VAN GEORGI M. UNKOVSKI

VANAF 6 NOVEMBER
IN DE BIOSCOOP

Als je de weg kwijtraakt in het labirint
dat Cattet en Forzani creëren:
dat is precies de bedoeling.

Reflet dans un diamant mort ➔ 50

SNEL

Hoe snel kan het gaan? Zoals we wisten van Hongarije en zoals we nu in de VS zien: heel snel. Iedereen denkt dat het zo'n vaart niet loopt, tot alles anders is. Als de slooppartijen in de Tweede Kamer een meerderheid hebben, is niets ondenkbaar. De publieke omroep kan in een mum van tijd ontmanteld worden. Het netwerk van filmtheaters dat in Nederland sinds de jaren zeventig is opgebouwd, leunt sterk op liefde van de overheid. Als die liefde verdwijnt, verdwijnt het overgrote deel van de filmtheaters. Eye Filmmuseum zal sterk afgeslankt verder moeten zonder geld uit Den Haag. Als het netwerk van filmtheaters verdwijnt, verdwijnt natuurlijk ook dit blad. Want uw filmtheater kan het u gratis aanbieden, omdat ze ons betalen. Het is een detail in het grote geheel, maar al die details veranderen de wereld natuurlijk wel.

De dag dat deze editie gepubliceerd wordt, woensdag 29 oktober, is de dag dat we zullen weten of bovenstaand scenario mogelijk is. Nederland dacht altijd een land van gematigden te zijn, maar dat blijkt allang niet meer zo. Steeds maar blijven denken dat het zo'n vaart niet loopt, is naïef. Dan leef je in een land dat niet bestaat. Zelfs als 29 oktober niet die waterscheiding blijkt te zijn, is het belangrijk om hierover na te denken. Net zoals in andere landen is veel minder wettelijk verankerd dan mensen denken. Als een coalitie kwaad wil, kan die kwaad doen. Je kunt zeggen: ja, maar als de meerderheid van Nederland wil slopen, dan is dat toch democratie? In theorie. In de praktijk: nee. In de VS vertegenwoordigen degenen die de democratie daar nu ontmantelen niet eens de meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Maar belangrijker voor Nederland: zelfs al gaat de helft of meer van alle stemmen naar slooppartijen, veel van die kiezers stemmen vanwege één, twee, misschien drie kwesties en overzien niet hoe ruim en hard een coalitie om zich heen kan slaan. Zoals ook veel Trumpstemmers nu moeten toezien hoe ze in hun bestaan bedreigd worden door de radicale agenda van de Republikeinen.

Mocht het 29 oktober meevallen, dan moeten we nadenken over hoe al die vrijheid, creativiteit en culturele verworvenheden beter wettelijk beschermd kunnen worden.

STEUN FILMKRANT: WORD ABONNEE EN ONTVANG DE DVD VAN THE SALT PATH

Wie nu een jaarabonnement neemt, ontvangt niet alleen een jaar lang *Filmkrant*, maar ook als welkomstgeschenk de dvd van de film *The Salt Path*. Ben je al abonnee maar breng je een nieuwe abonnee aan? Dan ontvangen jullie allebei het welkomstgeschenk.

Als het echtpaar Winn, gespeeld door Gillian Anderson en Jason Isaacs, alles verliezen en hij ernstig ziek blijkt, gooien ze hun leven radicaal om: ze trekken hun wandelschoenen aan en beginnen aan een wandeling voor onbepaalde tijd: het eeuwenoude South West Coast Path. Verfilming van *Het Zoutpad*, de bestseller van Raynor Winn.

"Niet de bestemming, maar de reis. Die roadmovie-wijsheid is zeker van toepassing op de verfilming van deze uit wanhoop begonnen wandeltocht. Of gloort er toch iets?", schrijft Leo Bankers in zijn recensie in *Filmkrant* #479. "*The Salt Path* is het speelfilmdebuut van Marianne Elliott, die eerder naam maakte als theaterregisseur. Met veel oog voor detail laat ze zien hoe Moth en Ray, met twee verschillende karakters, omgaan met wat hen getroffen heeft. De een ogenschijnlijk laconiek, de ander vol zorgen. Samen gaan ze richting een mogelijke bevrijding en nieuwe geluksmomenten. Stap voor stap."

Stort € 52,- (meer mag ook, dan steun je *Filmkrant* ook als donateur) op rekeningnummer NL28 INGB 0005 3933 95 t.n.v. Stichting Fuurland te Amsterdam, o.v.v. 'nieuwe abonnee Salt Path' en vermeld daarbij je adresgegevens + e-mailadres. Voor België geldt een abonnementsprijs van € 74,-. Deze aanbieding is geldig tot 3 december 2025, met dank aan The Searchers.

#484

DE VOLGENDE FILMKRANT VERSCHIJNT OP 3 DECEMBER

IDFA 2025

➔ 23/27

AS I LAY DYING

DEZE MAAND OP FILMKRANT.NL

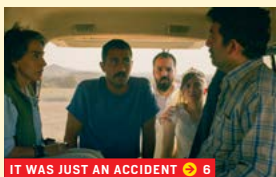
🔴 THE THINKING MACHINE: EEN FRANSE VROUW LOOPT DE TRAP OP |

Léon Morin, prêtre (1961) van Jean-Pierre Melville is een hooglijk ondergewaardeerd (en heerlijk pervers) drama dat draait om de gespannen gesprekken tussen een communistische vrouw (Emmanuelle Riva) en een katholieke priester (Jean-Paul Belmondo, in een sterk staaltje anti-typecasting). Een motief dat keer op keer terugkomt, een structurerend element in de film, is de trap die deze mevrouw Barny bestijgt naar de deur van priester Léon. Samen bieden deze momenten een masterclass in mise-en-scène, tonen Cristina Álvarez López en Adrian Martin deze maand in hun video-essay op filmkrant.nl/thinkingmachine. De markante verschillen in snelheid, ritme, belichting, kostuums, gebaren en situatie weerspiegelen de veranderlijke verhoudingen in deze ogenschijnlijk platonische relatie.

NIET TE MISSEN:

GA DEZE MAAND IN IEDER GEVAL NAAR

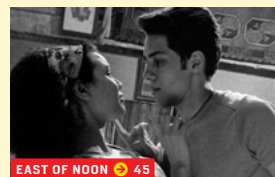
IT WAS JUST AN ACCIDENT 6

JAY KELLY 13

NOUVELLE VAGUE 20

EAST OF NOON 45

DIE MY LOVE 38

14 DAG JOHAN HAUGERUD

OVER GOUDEN BEER-WINNAAR **DRÖMMER** PLUS **INTERVIEWS** MET 7 Jafar Panahi over *It Was Just an Accident* 24 IDFA-hoofdgast Susana de Sousa Dias 30 Alex Ross Perry over *Pavements* 42 Ido Fluk over *Köln 75*

PLUS DE RUBRIEKEN

3 Redactioneel 4 The Thinking Machine: Een Franse vrouw loopt de trap op 5 Niet te missen 15 Prénom Carmen: Lobbijlijkvocht 29 Freeze Frame: *You Can Count on Me* 41 Dansplaining: TikTok-cinema 45 Kort 54 Agenda en evenementen 58 Filmsterren 61 Boeken: *Bloeddorst #2* 63 Thuis kijken 66 Actie! Op de set van *Downtown*

39 BUGONIA

PLUS **RECENSIES** VAN 6 *It Was Just an Accident* 9 *The Smashing Machine* 13 *Jay Kelly* 20 *Nouvelle Vague* 31 *Pavements & Louder Than You Think* 38 *Die My Love* 43 *Köln 75* 44 *Miroirs No. 3* 45 *The Kiss of the Grasshopper* | *East of Noon* 46 *Eleanor the Great* | *Augurk aan zee* 47 *Christy* | *On vous croit* 49 *Splitsville* | *Nino* 50 *Reflet dans un diamant mort* | *Monikondee* 51 *All That's Left of You* | *National Anthem* 52 *Door dik en dun* | *Follemente* 53 *DJ Ahmet* | *De pupil* 63 *Mr. Scorsese* 64 *Ballad of a Small Player* | *The Ugly Stepsister* 65 *Through and Through*

CHAOS IN DE RECHTSSTAAT

40 AMSTERDAMS STADSJOURNAAL

PLUS **ARTIKEL** OVER 10 Noah Baumbach: Tussen New York en L.A. 17 Cinema onder vuur: Belarus 21 *À bout de souffle* 23 IDFA's drie kort openingsfilms 25 IDFA: Festivaltips 26 IDFA: Dead Angle: Institutions

ANCESTRAL VISIONS OF THE FUTURE

IDFA | In deze krant (vanaf p.23) al veel achtergronden bij de 38e editie van het International Documentary Film Festival Amsterdam, de eerste onder leiding van de nieuw agetreden directeur Isabel Arrate Fernandez. Tijdens het grootste documentairefestival ter wereld, dat van 13 t/m 23

november plaatsvindt in Amsterdam, gaat de verslaggeving door op filmkrant.nl/idfa, met onder meer interviews met Gianfanco Rosi over *Below the Clouds* en Lemohang Jeremiah Mosese over *Ancestral Visions of the Future*, plus verslagen van masterclasses, een beschouwing over XR-programma IDFA DocLab en meer.

IMAGINE | Op de dag voor Halloween opent in Amsterdam filmfestival Imagine, waar van 30 oktober t/m 9 november weer de fine fleur van de fantastische film te zien is. Hoofdgast is regisseur Ben Wheatley; hij geeft een Career Talk en zijn nieuwe film *Bulk* beleeft op het festival zijn Nederlandse première. Er is het themaprogramma A Tentacular Touch, geïnspireerd op het werk van H.P. Lovecraft – maar niet diens notoire racisme, waar in themaprogramma Reversing the Gaze, met werk van inheemse filmmakers die hun eigen verhaal opeisen, nog meer tegengas aan wordt gegeven. Plus het uitgebreide immersive-programma Rites of Passage, talks,

een *Bloeddorst*-expo (zie p.61) en meer. Op filmkrant.nl/ima-gine duikt onze medewerker Omar Larabi alvast in de negen films die in de hoofdcategorie strijden om de Sea Devil prijs.

BULK

IT WAS JUST AN ACCIDENT GRIMMIGE KLUCHT

Een automonteur denkt de man te herkennen die hem in de Iraanse gevangenis folterde in Jafar Panahi's zorgvuldig opgebouwde *It Was Just an Accident*.

DOOR ELISE VAN DAM

Het kraken van een beenprothese. Het is een geluid dat automonteur Vahid achtervolgt sinds hij jaren eerder in de Iraanse gevangenis zat. Geblinddoekt werd hij verhoord en gefolterd. Omdat zijn zicht hem was ontnomen, oriënteerde hij zich op zijn gehoor. Wanneer op een dag een man zijn garage binnenloopt, herkent hij in het geluid van diens prothese zijn folteraar.

Nadat vorig jaar Mohammad Rasoulof met *The Seed of the Sacred Fig* (2024) zijn tijd in gevangenschap als inspiratiebron gebruikte, doet zijn landgenoot Jafar Panahi dat nu ook. *It Was Just an Accident* (*Yek tasadef sadeh*) leverde hem de Gouden Palm op in Cannes. Het is zijn eerste film sinds hij in 2022 voor de tweede keer in de gevangenis belandde, en zijn eerste film in ruim twee decennia waarmee hij naar het buitenland kon reizen. Omdat hij formeel nog steeds geen films mag maken en om elke vorm van bemoeienis van de Iraanse overheid te vermijden, werd *It Was Just an Accident* in het geheim gedraaid.

TWIJFELS EN OVERTUIGINGEN

Dat ongelukje waar de titel naar verwijst vindt plaats in de openingsscène. Eghbal, de man met de prothese, zit met zijn vrouw en dochter in de auto en rijdt een hond aan. Het kind raakt overstuur, moeder strijkt de boel glad: de weg was nu eenmaal niet verlicht en Gods wegen zijn ondoorgrondelijk. Die houding kun je extrapoleren naar het Iraanse regime dat zijn onderdrukkende handen wast in religieuze doctrine.

Vahid ontvoert Eghbal en rijdt hem naar een afgelegen plek in de woestijn om hem levend te begraven, maar Eghbals wanhopige ontkenning brengt hem aan het twijfelen. Dus slaat hij hem bewusteloos, legt hem in een kist achterin zijn busje en zoekt een aantal andere ex-gevangenen op die Eghbal mogelijk kunnen identificeren.

Toch is het niet zozeer het mysterie van Eghbals identiteit waar de film om draait, maar wat zijn aanwezigheid teweegbrengt bij de voormalige gevangenen. Hier toont Panahi zich als vanouds genuanceerd. Of beter gezegd: hij opent de ruimte voor de overtuigingen en twijfels van zijn personages, zonder zijn eigen visie op te leggen. De film verkent wat er op het spel staat voor de vijf mensen die zich rond het bewusteloze lichaam van hun vermeende beul verzamelen. Hij verkent de wil, of misschien wel noodzaak, om het hem te laten zijn, zodat eindelijk die krakende

beenprothese in hun hoofd tot zwijgen kan worden gebracht. Maar ook de ethische dimensies van vergelding of juist vergeving, en de vraag hoe een individu – of een land – kan leven met zijn geschiedenis.

Panahi laat zijn film daarbij lang balanceren op de rand van een farce. Maar het is een farce die vanaf het begin schuurt. Het is humor gedreven door woede. En geleidelijk kantelt die toon, om uit te monden in een grimmige finale.

THRILLER

Na zijn veroordeling in 2010 werd Panahi noodgedwongen de hoofdpersoon van zijn eigen films. Een rol die hij tegen wil en dank speelde en die, zo was zichtbaar in zijn vorige film *No Bears* (2022), steeds zwaarder op hem drukte. Dit is zijn eerste film sinds *This Is Not a Film* (2011) waarin hij niet voor de camera

verschijnt. *It Was Just an Accident* is zijn meest 'afgeronde' en conventionele film in tijden. De metalagen, de rafels die zijn situatie langs de randen van zijn films trok, zijn verdwenen.

Stelde Panahi zich in zijn vorige films de vraag of hij nog wel de auteur was van die films, dit is een film waarin hij van begin tot einde de touwtjes strak in handen heeft. De manier waarop hij locaties gebruikt (de weidse woestijn tegenover het krappe busje), waarop hij speelt met wat hij laat zien of juist niet laat zien en ook met wat zijn personages wel of niet kunnen zien, is uiterst precies. Maar de film mist daardoor ook iets van de directheid en levendigheid die films als *Taxi Teheran* (2015) of *Offside* (2006) kenmerkten.

Met onder meer zijn gebruik van gekleurd licht en het gehannes met dat bewusteloze lichaam refereert Panahi aan het werk van Hitchcock, maar de meest expliciete verwijzing is naar Samuel Becketts *Wachten op Godot*. Zo construeert Panahi zorgvuldig het raamwerk van een klassieke thriller en laat zijn personages daarbinnen dwalen in existentiële vragen.

IT WAS JUST AN ACCIDENT (YEK TASADEF SADEH) IRAN/FRANKRIJK/LUXEMBURG, 2025 | REGIE JAFAR PANAHİ | MET VAHID MOBASSERI, MARIAM AFSHARI | 106 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINÉART |
TE ZIEN VANAF 6 NOVEMBER

JAFAR PANAHİ OVER *IT WAS JUST AN ACCIDENT* 'FILMS MAKEN IS HET ENIGE WAT IK KAN DOEN'

Na zijn gevangenschap maakte Jafar Panahi *It Was Just an Accident*, een met een Gouden Palm bekroonde politieke thriller die de woede en wraakgevoelens van de Iraanse samenleving vangt. "De film gaat over onze gedeelde zorgen, onze gedeelde pijn."

DOOR HUGO EMMERZAEL

In de zomer van 2024 reisde de Iraanse regisseur Jafar Panahi voor het eerst in veertien jaar naar een filmfestival. Het bezoek had grote symbolische waarde. De twee decennia daarvoor stonden voor Panahi in het teken van censuur en vervolging, van gevangenschap en een film- en reisverbod. Nu stond hij in Jerevan tijdens het Golden Apricot International Film Festival voor het eerst weer voor publiek, om een oeuvreprijs in ontvangst te nemen.

Toen had hij nog de afspraak met zichzelf om de pers niet te woord te staan. Een jaar later keerde hij

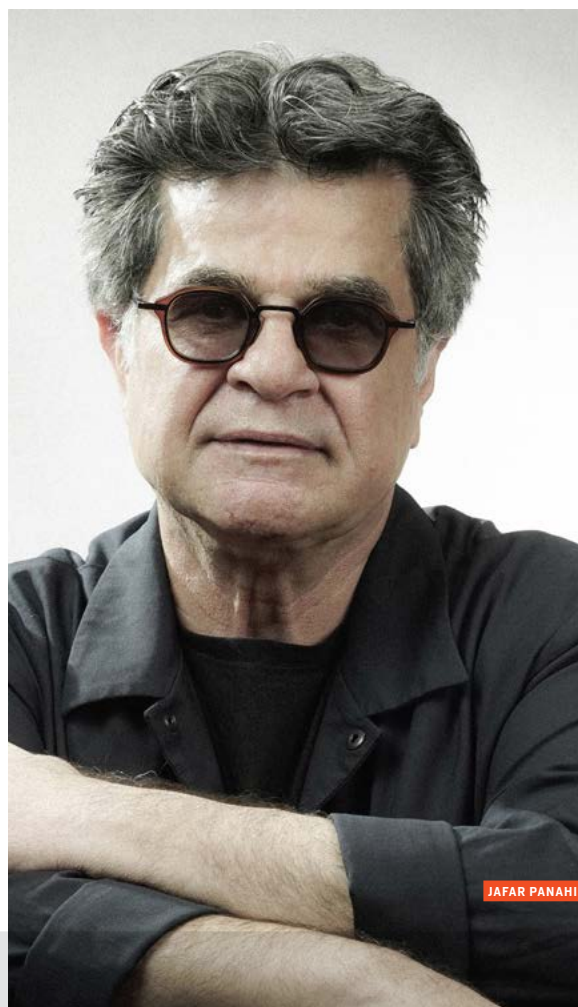
terug naar Armenië, om zijn met een Gouden Palm bekroonde *It Was Just an Accident* (*Yek tasadef sadeh*) te presenteren. Ditmaal sprak de dissident en cineast wel over hoe aanhoudende staatsrepressie de vorm en inhoud van zijn werk heeft beïnvloed: "Mijn cinema ondergaat een constant proces van transformatie."

Vanwege het filmverbod kun je Panahi's recente titels zien als kunstgrepen om überhaupt een film gemaakt te krijgen. Zo schoot hij *This Is Not a Film* (2011), *Taxi Teheran* (2015) en *No Bears* (2022) in het geheim – films waarin hij zelf een rol speelt en die op

metaniveau het ingewikkelde proces van een regisseur die clandestien te werk moet gaan verbeelden. Voor Panahi waren die films niet zozeer een politiek statement, maar eerder bittere noodzaak. "Ik had geen keuze", legt hij uit. "Films maken is het enige wat ik kan doen. Na mijn gevangenschap kon ik die draad weer oppakken, al heb ik nog altijd geen officiële toestemming om films te maken. Daardoor werk ik nog steeds op een soortgelijke wijze. Het enige wat veranderd is, ben ikzelf. Ik heb eindelijk weer de ruimte om mijn omgeving gade te slaan en te antwoorden op wat er speelt in de maatschappij."

Vergeleken met eerder werk is het scenario van *It Was Just an Accident* opvallend conventioneel. De thriller, over ex-gevangene Vahid die uit is op wraak en in een opwelling zijn vermeende beul ontvoert, is gebaseerd op Panahi's tijd in de gevangenis en de gesprekken die hij daar met andere slachtoffers van het Iraanse regime voerde. Omdat Vahid twijfelt over de identiteit van de beul – zijn martelingen onderging hij geblinddoekt – zoekt hij andere ex-gevangenen op om samen het lot van de man te bezegelen. Volgens Panahi vertegenwoordigen al die mensen, die zich verzamelen in het busje van Vahid, verschillende bevolkingsgroepen in hedendaags Iran. "Ze worden opnieuw opgehokt in een kleine ruimte. Het verhaal wordt daardoor teruggebracht tot de kern, ook al is het een reflectie op het gehele land. Zelfs als personages voor zichzelf spreken, spreken ze namens Iran – ze symboliseren alle problemen in onze maatschappij."

Panahi staat via hen stil bij de woede en het verdriet van burgers in Iran. Welke plek geven zij het leed dat de staat hen heeft aangedaan? En hoe handelen ze daarnaar? In die zin is de film een product van zijn tijd, mede beïnvloed door de 'Vrouw, leven, vrijheid'-protesten die na de dood van Mahsa Amini in 2022 een grote impact op de Iraanse maatschappij hebben gehad. "Al zie ik het niet als een film over het heden", nuanceert Panahi. "Het is een hedendaagse film die vooruitblijkt op wat ons te wachten staat. We leven nog steeds onder het juk van de staat. We zijn nog steeds gevangen. Maar wat gebeurt er als het regime valt? Wat zou dat doen met de mensen? Worden we wreed en zoeken we wraak, of stoppen we die cyclus van geweld en zorgen we voor radicale veranderingen? De onderliggende vraag is of we, door af te rekenen met het regime, niet te veel op onze beulen gaan lijken. De film gaat over onze gedeelde zorgen, onze gedeelde pijn."

JAFAR PANAHİ

'Wat gebeurt er als het regime valt? Wat zou dat doen met de mensen? Worden we wreed en zoeken we wraak, of stoppen we die cyclus van geweld en zorgen we voor radicale veranderingen?'

QUINZAINÉ
DES CINÉASTES
Société des réalisatrices et réalisateurs de films
CANNES

PAULA BEER BARBARA AUER MATTHIAS BRANDT ENNO TREBS

MIROIRS NO.3

EEN FILM VAN CHRISTIAN PETZOLD

'Melodious
and mysterious'

Little White Lies

VANAF 27 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

imagine

Creative
Europe
MEDIA

NL FILM
FONDS

german
films

12

THE SMASHING MACHINE

SAFDIE MAAKT EEN SCHIJNBEWEGING

Voor zijn solodebuut verfilmde Benny Safdie een documentaire uit 2002 over een MMA-vechter. Daarbij vraagt hij zich af: wat als je echte gebeurtenissen in het raamwerk van een Hollywood-film plaatst?

DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

De titel verschijnt pas op het einde in beeld, direct nadat tekst op het scherm de kijker gebiedt om de naam te onthouden van de MMA-vechter die hij de afgelopen twee uur heeft geportretteerd. “Zijn naam is MARK. KERR.”, staat er op het scherm. Waarom laat *The Smashing Machine* ons dan niet achter met deze naam, maar met een bijnaam? Een bijnaam die hem bovendien berooft van de menselijkheid die de film zo hard heeft geprobeerd te tonen? Steekt de film de draak met zichzelf? Met Mark Kerr? Met sportbiografieën?

Het is ongebruikelijk om een filmbespreking met het einde te beginnen, maar dit is dan ook een ongebruikelijke film. *The Smashing Machine* lijkt op eerste oog vrij conventioneel: in veel opzichten volgt Benny Safdie de gebaande paden van het sportfilmgenre. Ook zijn bedoelingen lijken duidelijk: Safdie wil de onbekende MMA-vechters eren die de weg hebben vrijgemaakt voor de populariteit van deze sport. In een interview dat ik met Safdie had voor *Het Parool* vertelt hij dat zijn film “honderd procent oprecht” is en bovenal laat zien “hoe geweldig het leven is”. Maar is dat ook zo?

We zien de fictieve Kerr (Dwayne Johnson) voor het laatst in 2000, vlak nadat zijn relatie op de klippen is gelopen en hij voor het eerst in zijn leven een wedstrijd heeft verloren. Het beeld waarmee de documentaire ons achterlaat is dat van de echte Mark Kerr in het heden, die – nogal zelfbewust van het feit dat

hij gefilmd wordt – boodschappen doet en deze vervolgens in zijn auto laadt. Een beeld van een gewone man. De titelkaart voelt als een trap na. Kun je het me kwalijk nemen dat ik Safdie’s woorden in twijfel trek?

MAAKBAARHEID

De film lijkt nog het meest op een remake van het idee van een sportfilm. Met ‘The Rock’, groter en gespierder dan ooit, in de rol van een vechter wiens “tummy” pijn doet als hij in een kermisattractie stapt. Met alle sportfilm clichés, maar zonder de gebruikelijke meeslependheid, alsof het Safdie alleen om het idee van een sportbiografie te doen is. Kerrs verslaving aan pijnstillers laat hem in een afkickkliniek belanden waarvoor hij belangrijke wedstrijden moet afzeggen. Echt gebeurd. Goud voor een sportfilm, natuurlijk, maar deze verhaallijn kan haast niet anticlimactischer worden gebracht.

Wellicht gaat het te ver om *The Smashing Machine* (en Safdie’s promotie ervan) een ironische grap te noemen. In ieder geval is het een experiment. Wat als je echte gebeurtenissen in het raamwerk van een Hollywood-film plaatst? Dan krijg je een verhaal waarvan juist het realisme geconstrueerd aanvoelt. Hiermee ondergraaft Safdie niet alleen de zogenaamde ‘echte gebeurtenissen’ waarop hij zich baseerde, maar ook de conventionele manier waarop cinema de werkelijkheid verbeeldt. Zo worden vragen opgeroepen over waarheid en representatie, maar ook over onze

behoefte om authenticiteit op camera te zien.

Met *The Curse* (2023), waarvan Safdie medescenarist was, toonde hij al zijn interesse in de maakbaarheid van de werkelijkheid. Die serie ging over reality-tv, met name de woonprogramma’s van de Amerikaanse televisiezender Home & Garden Television. Hoewel hij niet zo geadverteerd wordt, is *The Smashing Machine* een bewerking van een documentaire uit 2002 met dezelfde titel. Niet alleen qua onderwerp – net als de documentaire volgt de film Mark Kerr tussen 1997 en 2000 – maar ook qua stijl lijkt Safdie’s film sterk op de documentaire. Scènes zijn shot voor shot gekopieerd uit het origineel.

Waar de meeste sportbiografieën de kijker uitnodigen om de subjectieve ervaring van de sportheld te beleven, houdt Safdie ons op afstand. Het maakt niet uit dat fictie van alles mogelijk maakt wat in documentaire niet kan, de gevechten worden nog steeds van buiten de ring gefilmd. Johnson (als Kerr, maar vooral als Johnson als Kerr) huilt geluidloos. Hij trekt een deur uit zijn scharnieren. Het zijn bewegingen die we kennen van het genre, maar hier lijken ze performatief. Toegang tot Kerr krijgen lukt niet. Hij blijft de vernietigingsmachine.

THE SMASHING MACHINE VERENIGDE STATEN,
2025 | REGIE BENNY SAFDIE | MET DWAYNE JOHNSON,
EMILY BLUNT, RYAN BADER | 124 MINUTEN | DISTRIBUTIE THE SEARCHERS | TE ZIEN VANAF 6 NOVEMBER

TUSSEN

NOAH BAUMBACH NEW YORK EN LOS ANGELES

De films van Noah Baumbach lijken op het eerste gezicht onbeduidend. Maar achter die alledaagsheid schuilt een filosofisch geëngageerd oeuvre.

ROOSJE VAN DER KAMP

Een jonge schrijver wil lid worden van een exclusief literair clubje. Een documentairemaker kan zijn film maar niet afmaken. Een groepje afgestudeerden worstelt met de verantwoordelijkheden van het leven na de universiteit. Een veelgehoorde kritiek op Noah Baumbachs werk is dat zijn films worden bevolkt door bevoorrechte witte mensen met luxeproblemen.

Zijn films gaan over persoonlijke crises van de creatieve klasse. Het tragikomedie-element zit erin dat de gebeurtenissen ingrijpend zijn voor de personages, maar voor de buitenwereld triviaal lijken: hun problemen zijn immers vaak zelfveroorzaakt. Het Baumbach-personage is zich daarvan bewust. Toch verzacht dat inzicht hun leed niet. Hun zelfbewustzijn is juist hun kwaal.

Die ogenschijnlijke onbeduidendheid van de Baumbach-film is misleidend: achter de lichte toon schuilt een conceptueel diepgravend oeuvre. Hoewel de camera vaak moeiteloos door de mise-en-scène glijdt, zijn de dialogen complex en gelaagd. Baumbachs films wemelen van de verwijzingen naar filosofie, muziek, film en literatuur: een hond die Mahler heet, een terloopse verwijzing naar Kafka, de Nouvelle Vague-stijl van *Frances Ha* (2012). Ze gaan niet alleen over de intelligentsia, ze zijn er ook het product van. Bovendien richten ze zich tot een publiek dat deze verwijzingen onmiddellijk herkent.

KUNSTMATIG

Baumbachs oeuvre is niet alleen intertekstueel, maar ook hypertextueel: zijn films verwijzen niet alleen naar werk van anderen, maar resoneren ook onderling en vormen samen een filosofisch geheel. Sinds het begin van zijn samenwerking met zijn huidige echtgenoot Greta Gerwig en zijn daaropvolgende verhuizing van New York naar Los Angeles, heeft Baumbach zijn blik verlegd van de straten van New York naar de wereld van Hollywood, en daarmee het toneelmattige karakter van zijn werk ingeruild voor een meer

uitgesproken filmische benadering. Ondanks deze verschuiving in toon is er een lijn door zijn oeuvre te trekken. Zijn eerdere films lijken misschien naturalistischer dan het kunstmatige *White Noise* (2022), maar gaan net zo goed over de spanning tussen gemaaktheid en authenticiteit. Zoals Kim Wilkins schrijft in *Creative Resistance: Noah Baumbach's Literary Filmography* (2021), is het juist zijn reflexieve filmstijl die zijn vroege films dat literaire karakter verleent.

Neem bijvoorbeeld de openingsscène van *Kicking and Screaming* (1995), waarmee Baumbach op 26-jarige leeftijd debuteerde. In plaats van de traditionele close-up of shot-reverse-shot te gebruiken voor de scène waarin Jane het uitmaakt met haar vriend Grover, plaatst Baumbach de twee naast elkaar in één kader. Zo blijven hun gezichten gelijktijdig zichtbaar, alsof hun gesprek ook – of vooral – tot de kijker gericht is. Die keuze benadrukt de kunstmatigheid van dit gesprek, een effect dat wordt versterkt wanneer Jane midden in het gesprek begint mee te schrijven en hun uitwisseling een “dialoog” noemt.

Bovendien lijkt Baumbach, net als zijn door angst gekwelde personages, verandering te weerstaan: hij werkt vaak met dezelfde acteurs. Ben Stiller speelt in *Greenberg* (2010), *While We're Young* (2014) en *The Meyerowitz Stories* (2017); Greta Gerwig vertolkt de hoofdrol in *Greenberg*, *Frances Ha*, *Mistress America* (2015) en in *White Noise*; Adam Driver speelt rollen in *While We're Young*, *Marriage Story* (2019) en *White Noise*. Hoewel Baumbach volgens zijn creatieve partner en voormalige echtgenoot Jennifer Jason Leigh (*Margot at the Wedding*, 2007; *Greenberg*) rollen niet met specifieke acteurs in gedachten schrijft, benadrukt zijn hergebruik van acteurs de continuïteit van zijn oeuvre. Zijn personages zijn variaties op elkaar. De terugkeer van bekende gezichten onderstreept bovendien het kunstmatige karakter van de filmwereld die hij schept. Toch is de casting geen gimmick. De acteurs spelen, elke keer weer, volwaardige en geloofwaardige personages.

JEZELF ZIJN

Wanneer je zijn films naast elkaar legt, tekenen zich de contouren af van een existentialistisch gedachtegoed. Baumbach is geïnteresseerd in de binnenwereld van zijn personages, maar nog meer in de vraag wat het betekent om jezelf te zijn. Aan het begin van *Frances Ha* leest Frances voor uit Lionel Trillings *Sincerity and Authenticity* (1972), waarin Trilling de historische

verschuiving beschrijft van oprechtheid als centrale deugd naar het complexere begrip authenticiteit – een ideaal dat niet alleen vraagt om overeenstemming tussen innerlijk en uiterlijk, maar ook om trouw te blijven aan een zogenaamd “ware” zelf.

Met dat laatste worstelen Baumbachs personages. Ze verlangen ernaar zichzelf te zijn, maar raken verstrikt in hun zelfbewustzijn. Daarom imiteren ze wat ze als authentiek beschouwen. In *The Squid and the Whale* (2005) noemt Walt (Jesse Eisenberg) Kafka zijn “favoriete auteur” zonder ooit iets van hem te hebben gelezen. In *While We're Young* bewondert documentairemaker Josh (Stiller) de schijnbare oprechtheid van zijn jongere vakgenoot Jamie (Driver) dusdanig, dat hij zich als hem gaat kleden en gedragen.

Baumbachs films vormen een soort chronologie van manieren van zijn: ze volgen specifieke levenshoudingen die worden belichaamd door personages in verschillende fasen van hun leven. *Greenberg* – waarvan de negatieve ontvangst grotendeels te maken had met het feit dat de titelheld zo “irritant” en “onuitstaanbaar” werd gevonden dat de film volgens sommige recensenten nauwelijks te verdragen was – functioneert als een waarschuwing: het ontwijken van verantwoordelijkheden was bij de twintigers in *Kicking and Screaming* misschien nog grappig, het leidt tot een eenzaam bestaan. Net zoals Grover kan Roger (Stiller) zijn ex niet uit zijn hoofd zetten. ➔

Baumbachs personages verlangen ernaar zichzelf te zijn, maar raken verstrikt in hun zelfbewustzijn. Daarom imiteren ze wat ze als authentiek beschouwen.

MISTRESS AMERICA

Grovers gedrag lijkt misschien romantisch, Roger is vooral zielig: hij herinnert zich details uit zijn korte relatie met Beth (Leigh), maar zij kan zich hem nauwelijks herinneren. Het gedrag dat vroeger charmant was, leidt tot dit ellendige eindpunt. Niemand wil zijn zoals Roger Greenberg.

DENKERS EN DOENERS

Wat is het alternatief? Vaak spiegelt het Baumbach-personage zich aan anderen, zoals het jonge en hippe stel waarmee Josh en Cornelia (Naomi Watts) in *While We're Young* een obsessieve vriendschap ontwikkelen, de jongere personal assistant (Gerwig) waar Roger een relatie mee begint, of de toekomstige oudere stiefzus Brooke (Gerwig) waar Tracy (Lola Kirke) in *Mistress America* wekenlang mee op stap gaat. Ze zijn vooral onder de indruk van hun vermogen om zichzelf te zijn en dingen te doen op een spontane manier. Zo ontstaat er een existentiële dialectiek tussen twee archetypen: de ironische denkers en de oprechte doeners.

De denkers behoren tot de intellectuele klasse. Het zijn kunstenaars, in hun eigen ogen, vaak zonder iets te hebben gecreëerd. Ze leven van andermans arbeid of nalatenschap. Ook creatief putten ze uit het leven of werk van anderen: Tracy probeert in *Mistress America* de exclusieve literaire club van haar universiteit binnen te komen met een verhaal over Brooke, en tijdens een talentenshow van zijn school presenteert Walt in *The Squid and the Whale* een Pink Floyd-nummer als zelfgeschreven. Ze zijn onzeker, jaloers en te zelfbewust om te handelen. Ze proberen – zoals Roger – “niets te doen”, of – zoals de recentelijk afgestudeerden – hun volwassen leven uit te stellen. De denkers leven zo in hun hoofd dat ze verlamd raken. Meestal figuurlijk, soms letterlijk: Roger kon zijn benen tijdelijk niet bewegen maar, geeft hij toe, “dit was psychologisch”.

De denkers leven niet in de werkelijkheid, maar relateren er alleen maar zijdelings aan, via kunst en cultuur. Wanneer Grover zijn ex-vriendin Jane probeert over te halen niet naar Praag te vertrekken, verwijst hij naar Kafka's *De gedaanteverwisseling*: “Je komt terug als een insect.” En wanneer twee twinti-

gers Roger uitnodigen om mee naar Australië te gaan, antwoordt hij: “Er is een geweldig nummer van The Kinks dat ‘Australia’ heet.” Zoals Max zegt in *Kicking and Screaming*: “Ik kan niet in de werkelijkheid leven. Ik ben nostalgisch naar gesprekken die ik gisteren had. [...] Ik kan niet naar de bar gaan, want ik heb het in mijn herinnering al gedaan.” De personages zijn zo vervreemd van de wereld dat ze haar slechts beleven als herhaling of enkel als inspiratiebron om later over te schrijven, zoals in *Mr. Jealousy* (1997) en *Mistress America*.

De doeners daarentegen leven niet in hun hoofd, maar in hun lichaam. Het zijn zangers en dansers. Ze lachen uitbundig en lijken één met hun omgeving. “Je bent zo oprecht en geïnteresseerd in dingen”, zegt Roger over Florence (Gerwig, die wel vaker het archetype van de doener speelt). Toch is de vrijheid van de doener beperkt: impulsief handelen leidt regelmatig tot spijt. “Ik moet stoppen met dingen te doen alleen omdat ze goed voelen”, zegt Florence dan ook.

Het verschil tussen de denkers en doeners wordt duidelijk in een gesprek tussen Roger en Florence.

Roger legt uit waarom het grappig is dat hij zijn vriend Ivan zijn ‘man’ noemt: “Het is iets wat we normaal gesproken niet zouden zeggen; het is onze imitatie van andere mensen.” Florence vertelt over een avond waarop zij en een vriendin naar een goedkope bar gingen en deden alsof ze sletterige meisjes waren. “Het was vreemd,” zegt ze, “want we speelden nog steeds die meisjes, maar daar stonden we dan, met onze borsten ontbloot.” Roger denkt dat ironie hem bevrijdt van zichzelf, maar Florence weet dat zo'n bevrijding een illusie is.

UITERLIJKE SCHIJN

Scheidingsfilm *Marriage Story* koos geen kant tussen theaterregisseur Charlie (Driver) en zijn ex, voormalig tieneracteur Nicole (Scarlett Johansson). Op dezelfde manier leggen de tegenstrijdige perspectieven in Baumbachs oeuvre een diepere waarheid bloot. Hoewel de denkers aanvankelijk de doeners benijden, biedt hun oprechtheid geen uitkomst voor de ironie van de denker. Tracy is gefascineerd door haar toekomstige stiefzus Brooke, die fitnessinstructeur, bijlesdocent, zanger en interieurontwerper is. Zelfs het restaurant dat ze wil openen is een buurthuis, winkel en huiskamer ineen. Maar al snel valt deze illusie uit elkaar. Brooke bruist van ideeën, maar maakt niets af. De jonge documentairmaker Jamie lijkt misschien oprecht, maar zijn film blijkt in scène te zijn gezet.

Vragen over authenticiteit, vrijheid en zelfbewustzijn hebben geen eenvoudig antwoord; ze ontstaan pas in de spanning tussen denken en doen, ironie en oprechtheid. Tussen kunstmatigheid en onderdompeling, tragedie en komedie. Tussen New York en LA. *Jay Kelly* (2025) eindigt met een montage van iconische filmmomenten van filmster Jay Kelly. Hij wordt gespeeld door George Clooney, en echte fragmenten van Clooney worden in deze montage gebruikt. Het is de meest geconstrueerde, maar ook de aangrijpendste scène van de film. Voor Jay zijn het niet alleen momenten uit een film: het is zijn leven dat voor zijn ogen voorbijflitst. fk

WHILE WE'RE YOUNG

JAY KELLY SUPERSTER BREEKT UIT BUBBEL

George Clooney speelt vrij letterlijk de rol van zijn leven in *Jay Kelly*, Noah Baumbachs even hilarische als trieste melodrama. **DOOR HUGO EMMERZAEEL**

Sommige topacteurs bereiken een vreemd moment in hun carrière, waarop ze met elke nieuwe rol in feite een versie van hun eigen sterpersona spelen. Zo kroop de uiterst meme-bare Nicolas Cage voor *The Unbearable Weight of Massive Talent* (2022) en *Dream Scenario* (2023) in de huid van Nicolas Cage. Spike Jonze maakte een kunst van dat trucje door John Malkovich *ad infinitum* te laten gaan in *Being John Malkovich* (1999). En Bill Murray is op het witte doek altijd al een versie van Bill Murray geweest.

Tegen wil en dank is ook George Clooney nu op deze plek beland. De laatste keer dat de charmante Nespresso-verkoper met de baritonstem echt in een rol leek te verdwijnen, was in de tijd van *Gravity* (2013) en *The Descendants* (2011). Bij elk van zijn recentere films ontbreekt dat proces van transformatie. Dat maakt hem geen slechte acteur. Integendeel: weinig sterren van zijn kaliber zijn zo fotogeniek en charmant als hij. Al suggereert het wel dat Clooney niet meer kan ontsnappen aan zijn iconische zelf.

Met zijn dertiende speelfilm kapitaliseert Noah Baumbach op dat gegeven door Clooney zijn eigen metamoment te geven. Ook het titulaire hoofdpersonage Jay Kelly kan niet meer aan zichzelf ontsnappen. De door Clooney vertolkte steracteur heeft de pensioengerechtigde leeftijd bijna bereikt en voelt dat het doek voor hem begint te vallen. Zijn motivatie om op de set te staan slinkt, zijn kroost is het nest aan het verlaten, en zijn mentor – de regisseur die hem zijn eerste grote rol gaf – is plotsklaps overleden. In een wanhopige poging om zijn uit de hand lopende midlifecrisis te verhelpen, besluit hij zijn

dochter achterna te reizen tijdens haar Eurotrip door Frankrijk en Italië, waar voor Jay bovendien een oeu-vreprijs op een Toscaans filmfestivalletje lonkt.

Jay Kelly toont vervolgens hoe een superster uit zijn bubbel wil breken en vangt in heerlijk chaotische scènes wat voor een circus dat oplevert. Het had een clichématige film kunnen opleveren over de existentiële crisis van een oude, rijke, witte man, maar dankzij Baumbachs scherpe blik kijkt het vooral weg als een diepgravend melodrama dat ook nog eens barst van de hilarische momenten. Wat de film bovenal onderzoekt, is wat liefde, vriendschap en empathie nog betekenen in een leven dat gedomineerd wordt door geld en roem. Manager Ron (Adam Sandler) is de enige persoon die Jay Kelly als “vriend” beschouwt – maar wel eentje die een vast percentage van Jay’s salaris verdient. Als Jay besluit werk los te laten en het “echte” leven te omarmen, komt die scheve relatie dan ook onder druk te staan.

MASKERS

Baumbach staat bekend om wrange melodrama’s over melancholische mensen, en *Jay Kelly* is daar geen uitzondering op. Tijdens de roadtrip door Europa komt Kelly steeds zichzelf tegen: in prachtig geschoten scènes stapt hij in verdrongen herinneringen en blikt hij terug op wat hij heeft opgeofferd en afgestoten om eenzaam aan de top te eindigen. De vloeiende wijze waarop Clooney in zulke vervlogen tijden stapt, doet denken aan Baumbachs vreemde maar fascinerende Don DeLillo-verfilming *White Noise* (2022). Opnieuw zet de regisseur hier de wer-

kelijkheid naar zijn hand. Het trieste spiegelpaleis waar Kelly vervolgens doorheen dwaalt, breekt op verfrissende manieren het lineaire verloop van de roadmovie.

Clooney blonk altijd al uit in de manier waarop hij een zekere oprechtheid en breekbaarheid achter de maskers van zijn personages kan laten doorschemeren. Hij snapt ook precies hoe hij deze complexe meta-rol van genoeg subtiliteit moet voorzien. De momenten waarop je naar George Clooney, de acteur, en Jay Kelly, het personage, kijkt, vloeien naadloos in elkaar over. In die zin is *Jay Kelly* een zorgvuldige deconstructie van Clooney’s persona – helemaal tegen het einde van de rit, wanneer Kelly eindelijk zijn oeu-vreprijs in ontvangst neemt en een montage van zijn filmrollen op het grote doek voorbij ziet trekken.

Overigens zet ook Sandler hier een van zijn beste rollen ooit neer, als de loyale manager die de zich opeenstapelende problemen in zijn eigen leven opzij blijft schuiven om het ego van Kelly te voeden. Het meest boeiende aan de film is dan ook hoe Jay Kelly erkent dat het echte leven rondom hem altijd doorgaat, maar hoe hij met zijn oogkleppen op nooit echt inziet dat andere mensen net zoveel existentiële pijn ervaren als hij.

JAY KELLY VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE NOAH BAUMBACH | MET GEORGE CLOONEY, ADAM SANDLER, LAURA DERN | 132 MINUTEN | DISTRIBUTIE WW ENTERTAINMENT | TE ZIEN VANAF 20 NOVEMBER

DAG JOHAN HAUGERUD OVER *DRØMMER* 'JE ZEGT LANG NIET ALTIJD PRECIES

LOVE

DRØMMER

De Gouden Beer voor *Drømmer* mag gelden voor de hele, geweldige goedegesprekken-trilogie van Dag Johan Haugerud. Net als in *Sex* en *Love* toont hij hoe we lastige conversaties met onze dierbaren langer vol kunnen houden. “Een gesprek afkappen – ik vind dat niet zo heel interessant.”

DOOR KEES DRIESSEN

Sex (2024) was de eerste film die ik zag van Dag Johan Haugeruds geweldige Oslo-trilogie. Daarin is een schoorsteenveger oprecht verbaasd dat zijn vriendin overstuur raakt door zijn achteloze bekentenis dat hij een keertje seks heeft gehad met een mannelijke klant. Hij ziet het niet als vreemdgaan; zijn collega-veger (die ondertussen vertelt over een sexy droom met David Bowie) vindt dat naïef; en zo zijn er nog wat mensen met genuanceerde, maar belangrijke meningsverschillen over seks en relaties.

Als kijker verwachtte ik de hele tijd dat mensen zouden gaan schreeuwen, weglopen. Met deuren zouden gaan slaan. Het servies tegen de muren zouden gooien. Of dat rare gebaar waarmee woedende mensen in films met uitgestrekte armen alles van het tafelblad vegen. Dat laatste heb ik altijd vreemd gevonden: doen mensen dat echt? En als ze dat doen, is dat dan omdat ze het in films hebben gezien?

SEKS

Terwijl ik *Sex* keek, kon ik de exacte momenten aanwijzen waarop ik dacht dat de gesprekken zouden ontsporen. Hier. Hier. En hier. Een verwachtingspatroon, getraind door de dramatische logica van

duizenden andere filmruzijs. Alleen: bij Haugerud gebeurde het niet. Waar anderen zouden stoppen, liet hij het gesprek doorgaan. Moeizaam, vol onbegrip, boosheid ook, verwarring, verontwaardiging, tranen – alle elementen van een pijnlijke, moeilijke gedachte-uitwisseling met mensen om wie je geeft.

En, langzaam maar zeker, in de loop van dat gesprek, en nog een gesprek, en nog een gesprek, kwamen ze ergens. Verder dan als ze weggelopen waren, met deuren hadden gesmeten of, iets ingetogener maar net zo herkenbaar, zich hadden verscholen achter een ironisch grapje of een ‘laten we er maar over ophouden’.

“Dat was ook precies de bedoeling”, vertelt Haugerud, die ik samen met een paar andere journalisten spreek op de Berlinale, waar zijn afsluitende (hoewel ooit als middelste geplande) trilogiefilm *Drømmer* zowel de Gouden Beer als de Fipresci-filmjournalistenprijs won. “In werkelijkheid eindigen zulke

gesprekken meestal, zoals je zegt, doordat ze worden afgekap. Het is te moeilijk, te *aaaaarrghhh!* – en het enige wat je dan nog kan bedenken is vertrekken. Weg hier! Alleen, dan zul je nooit weten wat er gebeurd zou zijn als je *toch* nog eventjes was gebleven. Ik probeer die gesprekken zo ver mogelijk door te voeren. Natuurlijk komt er op een gegeven moment een einde aan. Maar zelfs op dat punt kun je ze nog een klein beetje verder duwen. Zodat er toch nog *net* iets meer uitkomt. Iets interessants, denk ik. Terwijl als je het gesprek afkapt of woedend wegloopt – tja, ik vind dat ook gewoon niet zo heel interessant om naar te kijken.”

LIEFDE

In *Drømmer* weten een moeder en grootmoeder niet meteen wat ze aan moeten met een tamelijk expliciete tekst die de zeventienjarige dochter (Ella Øverbye, ook de hoofdrolspeler in Haugeruds *Barn*, 2019) heeft geschreven over haar eerste verliefdheid – op haar leraar Frans. Wat daarvan is echt gebeurd en wat is fantasie? Heeft die leraar grenzen overschreden? Maar ondertussen is het wel heel goed geschreven, mijmert oma – zelf een uitgerangeerd dichter. Zit er misschien een publicatie in?

Een geschreven tekst kent feitelijk dezelfde steekigheden als een gesprek: woorden die je deelt, zijn niet meer alleen van jou. Andere mensen hebben op eens meningen over jouw meest intieme gedachten. Want hoezo labelt haar enthousiaste moeder haar op eens als “queer”, alleen omdat die eerste verliefdheid toevallig op een vrouw was? Gaat de dochter daar nu zelf niet meer over?

Tegelijk ervaart die dochter wel degelijk een sterke behoefte om haar ervaringen – echt of gefantaseerd – in woorden vast te leggen (zoals “verliefd”); en ook, met enige aarzeling, om ze te delen. Woorden zijn nodig. Maar ze blijven glibberig – zelfs al weet je binnen je eigen hoofd wat je wilt zeggen, dan is nog niet gezegd dat het lukt om het onder woorden te brengen, of dat overkomt wat je bedoelt.

DAG JOHAN HAUGERUD

WAT JE BEDOELT'

“Als je spreekt, dan denk en spreek je tegelijk”, zegt Haugerud, tevens romanschrijver, die zelf de drie scenario's schreef. “En je zegt lang niet altijd precies wat je bedoelt, want – want ja, zo gaan die dingen nou eenmaal. Dat is tegelijkertijd behoorlijk ingewikkeld en volstrekt alledaags: ik doe het nu ook. Ik spreek terwijl ik denk en probeer wat ik denk zo goed mogelijk te verwoorden. Dit mechanisme houd ik steeds in mijn achterhoofd als ik de dialogen van mijn personages schrijf: dat wat ze zeggen een weerslag is van de worsteling om wat ze ondertussen denken zo goed mogelijk onder woorden te brengen.”

DROMEN

In *Drømmer* gebruikt Haugerud veel meer close camerawerk dan in de andere twee delen, vooral om de verliefde blik van de student te verbeelden. “*Sex en Love* zijn meer... ik wil niet zeggen antropologisch, maar die hadden een afstandelijker kijk op mensen. In *Drømmer* draait het meer om haar subjectieve beleving. En daarom komt de camera veel dichterbij. Ik vind dat eerlijk gezegd helemaal niet prettig, zo dichtbij komen. Ik houd daar echt niet van. Daarom was deze film voor mij uiteindelijk van de hele trilogie de grootste uitdaging.”

Als dichterbij komen nodig is voor het verhaal doet

‘In *Drømmer* draait het om haar subjectieve beleving. En daarom komt de camera veel dichterbij.’

hij het, met tegenzin, maar liever geeft Haugerud zijn personages de ruimte. Zodat hij ze van een beleefde, geïnteresseerde afstand kan observeren. Net zoals zijn personages elkaar de ruimte geven – niet oneindig, het houdt een keer op, maar wel meer dan we in films gewend zijn.

Is dat onrealistisch? Ik denk het niet. Maar wel enigszins utopisch. Sterker nog, de *Sex/Drømmer/Love*-trilogie is de meest inspirerende utopie die ik in tijden gezien heb. Omdat hij niet onhaalbaar lijkt. Als we zouden durven. Als we één, twee, tien stappen verder zouden durven zetten dan waar we anders waren afgehaakt, weggelopen, ontploft. Als we net iets minder gegeneerd, net iets minder ijdel zouden durven zijn. “Ijdelheid staat de waarheid in de weg”, beaamt Haugerud. “Het creëert een schild om je heen, waarmee je mensen tegenhoudt die dichterbij proberen te komen. Hetzelfde geldt trouwens voor acteurs.”

Uit therapie ken ik de ervaring dat een gesprek binnen een gestructureerde situatie verder kan komen dan daarbuiten. Die therapeutische situatie kun je artificieel noemen, met z'n regels en vaste tijdsduur, maar dat maakt de gesprekken zelf niet minder echt. Of minder waardevol. Een vergelijkbaar gevoel krijg ik bij Haugeruds zeer doordachte, maar daardoor niet minder geloofwaardige films. En het past ook bij hoe hij erover praat: “Zo’n gesprek kan erg zwaar zijn. Maar tegelijkertijd, als je het eenmaal probeert, verrassend gemakkelijk. Het gaat erom dat je genoeg zelfvertrouwen hebt om de ander te durven vertrouwen.” Voor mij fungeert zijn trilogie als filmische therapie, die me gesterkt weer naar buiten stuurt. Als voorbeeld van hoe je óók gesprekken kunt voeren. Over seks, over liefde. Waarom niet? Een mens kan dromen.

DRØMMER NOORWEGEN, 2024 | REGIE DAG JOHAN HAUGERUD | MET ELLA ØVERBYE, ANE DAHL TORP, SELOME EMNETU | 111 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 13 NOVEMBER | LEES OP filmkrant.nl ONZE RECENSIE

PRÉNOM CARMEN

Lobbij lijkvocht

COLUMN | Carmen Felix schrijft, voor de laatste keer, over mainstream, genre en niche.

Er zijn van die regisseurs die je meteen herkent, ook als ze jaren niets geregisseerd hebben. Sam Raimi is er zo één. Zijn laatste échte horrorfilm, *Drag Me to Hell* uit 2009, blijft voor mij een klein meesterwerk. Het is een film die het plezier van horror weer smerig durft te maken. Geen ironische knipoog, geen blowende sukkels in een spookhuis, maar kleverige horror vol slijm, tanden, vloeken en paniek. Ik kan nog steeds hardop lachen om die scène waarin het hoofdpersonage eindelijk denkt van de vloek af te zijn, om vervolgens bedolven te worden onder lijkvocht uit de mond van de dode zigeunerheks. Dat soort smerigheid is pure Raimi: over de top, boerenkinkelachtig lomp en met een duister gevoel voor timing.

Na *Drag Me to Hell* verdween Raimi voor lange periodes uit de regiestoel. Hij produceerde van alles, van redelijke horrorhitjes tot onhandige niemendalletjes, en regisseerde twee grote studiofilms (*Oz the Great and Powerful* en *Doctor Strange in the Multiverse of Madness*), maar zelden zat er iets tussen wat écht zijn handtekening droeg.

Wat ik aan hem waardeer is dat hij horror niet behandelt als een genre met regels, maar als een speeltuin vol smerige mogelijkheden. Hij weet dat walging en humor dicht bij elkaar liggen, dat een goed geplaatste spuugstraal of uitpuilend oog meer vertelt over menselijke kwetsbaarheid dan een bladzijde dialoog. *Drag Me to Hell* was daarin bijna een manifest: een film die tegelijk goor en geestig is, wrede en vrolijk.

Zijn nieuwe film *Send Help* (eind januari in de bios) lijkt datzelfde gevoel op te roepen. Geen nostalgisch vervolg, geen franchisegedoe, maar gewoon Raimi die maakt waar hij zin in heeft. Misschien wordt het een rommeltje, misschien geniaal, waarschijnlijk allebei. Maar één ding weet ik zeker: liever één druppel lobbij lijkvocht van Sam Raimi dan een hele emmer lauwe ironie van de gemiddelde stoner-horror.

Als je jezelf wil voorbereiden op *Send Help*, of gewoon weer even herinnerd wil worden aan wat Raimi allemaal kan, is er genoeg om op terug te grijpen. Begin bij *The Evil Dead*, zijn debuut uit 1981: een krankzinnige oefening in pure, bezopen horror, gemaakt met een honger die je bijna door het scherm heen voelt. De vervolgen *Evil Dead II* en *Army of Darkness* laten zien hoe hij horror en slapstick tot één chaotische vorm kneedde met kettingzagen, gillende schedels en camera's die vliegen als bezeten. En als je *Drag Me to Hell* net zo vaak hebt gezien als ik, probeer dan *A Simple Plan* uit 1998 eens: een sobere, ijskoude thriller die bewijst dat Raimi ook zonder demonen en slijm een meester is in moreel verval.

CARMEN FELIX

'AN
UNFORGETTABLE
CINEMATIC
EXPERIENCE'
ROGEREBERT.COM

DIE MY LOVE

EEN FILM VAN
LYNNE RAMSAY

ACADEMY AWARD®-WINNAAR
JENNIFER
LAWRENCE

ROBERT
PATTINSON

FESTIVAL DE CANNES
2025 OFFICIELE SELECTIE
COMPETITIE

MUBI

cinéart

VANAF 20 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

www.cineart.nl

[f/cineartnederland](https://www.facebook.com/cineartnederland)

[y/cineartnl](https://www.youtube.com/cineartnl)

[i/cineart_nl](https://www.instagram.com/cineart_nl)

[t/cineartnederland](https://www.tiktok.com/cineartnederland)

[s/cineart_nl](https://www.spotify.com/cineart_nl)

CINEMA ONDER VUUR OVER DE STAAT VAN DE BELARUSSISCHE CINEMA

Welke krachten bedreigen de
vrijheid van filmmakers?
Filmkrant verzamelt in een serie
internationale bijdragen hoe
politieke en economische
krachten inwerken op de
nationale filmwereld. Deze
maand: Belarus, waar filmmakers
die internationaal succes hebben
uit de autocratie vertrekken en
een 24-jarige 'golden boy' door
de autocratie op het schild wordt
gehesen.

DOOR NIKITA LAVRETSKI

ILLUSTRATIE LUISE SCHALLER

VERTALING JOOST BROEREN-HUITENGA

De grootsheid van films is sterk afhankelijk van de grootte van een lokale economie. Zie alleen al waar de makers van de meest gevierde films op aarde vandaan komen. Frank Darabont en Quentin Tarantino groeiden beiden op in Los Angeles; Francis Ford Coppola en Martin Scorsese in New York; Christopher Nolan in Londen; Andrej Tarkovski in Moskou; Hayao Miyazaki in Tokio.

Het is geen toeval dat zo veel van de grootmeesters uit een select aantal grote wereldsteden komen. Dat is niet omdat er in die steden iets in het water zit; het zijn de economische structuren die hen vooruithelpen.

Zo bezien is Belarus een *worst case scenario*. Het is een van de armste landen van Europa en bovendien een autocratie waar al sinds 1994 (toevallig ook mijn geboortjaar) dezelfde president aan de macht is. Een president die weliswaar recent stelde dat hij "zich meer dan wie ook in het land in cinema heeft verdiept", maar zich verder op zijn best onverschillig en vaker laatdunkend heeft uitgelaten over de zevende kunst. Cinefielen die het *terra incognita* van de Belarussische cinema betreden, moeten niet hopen op al te veel verborgen schatten.

Die situatie maakt het moeilijk om met sommige eerdere artikelen in deze reeks mee te leven. Natuurlijk, het probleem is altijd hetzelfde: er is te weinig geld. Maar om een oude Sovjet-anekdote aan te halen: de een heeft te weinig geld voor een jacht, de ander te weinig voor een fles wodka.

VERDEDIGERS VAN HET VADERLAND

Een nationaal filmfonds, zoals dat in vrijwel elk ander Europees land bestaat, heeft Belarus nooit gehad. Tijdens een kleine dooiperiode van het regime halverwege de jaren 2010 initieerde het ministerie van Cultuur wel een open inschrijving voor filmprojecten, waarbij bedragen in de miljarden roebels (wat toen gelijkstond aan enkele honderdduizenden euro's) beschikbaar waren in categorieën met titels als 'De activiteiten van hedendaagse verdedigers van het vaderland voor de nationale veiligheid van de republiek Belarus' en 'Geschiedenis van de Belarussische uitgeverij'. Aangezien de geselecteerde filmteams als-

nog 30 procent van het budget zelf op moesten kunnen hoesten, en er voor de aanvraag slechts enkele weken tijd was, verraste het niemand dat staatsstudio Belarussfilm alle opdrachten binnensleepte – de categorieën waren overduidelijk op maat gemaakt voor hun projecten.

In de daaropvolgende jaren kwam zowaar een aantal pitches van private producenten door de selectie, maar vrijwel geen ervan werd ook echt uitgebracht. Sommige films, zoals sportbiopic *Ten Lives of Medved* van Andrej Kudinenko en dramaserie *Half an Hour Before Spring* over folkband Pesniary, werden het slachtoffer van het veranderlijke beleid rond 'staatsvijandige creatieven' (een gecensureerde versie van laatstgenoemde serie, waarin het gezicht van acteur Dmitriy Esenevich onherkenbaar was gemaakt, verscheen uiteindelijk op Russische streamingdiensten). Andere projecten, zoals verfilmingen van de bestsellers *Radiva prudok* en *Spaghnium*, werden niet eens gedraaid.

Inmiddels is het ministerie van Cultuur overgestapt op een simpeler systeem: elk scenario kan worden ingediend voor steun, met de impliciete aanname dat alle projecten worden geproduceerd door Belarussfilm. De meeste van de projecten die bij de meest recente ronde in 2021 geselecteerd werden, zijn nog altijd niet gemaakt.

Ik kan me er al met al niet toe brengen om te klagen over corruptie of wanbeleid binnen dit systeem, zoals veel van mijn internationale collega's hebben gedaan, aangezien het expliciet is ingericht voor de ijdeluiterige propaganda van de staat ("Er is geen ideologie zonder cinema", zei Lukashenko niet voor niets).

Het goede nieuws is dat Belarussfilm weinig geld krijgt en amper films maakt – in de afgelopen tien jaar bracht het pakweg vijftien speelfilms voort. En dat is inclusief twee producties die de regering niet langer tolereerde na de opstanden van 2020: *Kupala* (Vladimir Yankovsky), een portret van de dichter en nationale held, en de anthologiefilm *That's Me, Minsk* (Dima Dedok & Andrey Grinko) bleven op de plank.

Wel uitgebracht zijn onder meer *Traces on the Water* (een van de winnaars van de open call van het ministerie, over 'Honderd jaar Belarussische militaria'), *Not a Game* (ook uit de open call, in de categorie 'Honderd jaar Belarussische krijgsmacht') en *On the Other Side of the River* (een kritische blik op de Poolse bezetting van westelijk Belarus in de jaren 1930, ironisch genoeg geregisseerd door een Russische filmmaker).

MOCKBUSTERS

Al met al heeft Belarussfilm sinds de val van de Sovjet-Unie geen enkel noemenswaardig succes geboekt op internationale festivals, en trokken hun films ook amper lokaal publiek – met uitzondering van de oorlogsfilms *Brest Fortress* en *In August of 1944*, allebei coproducties met Rusland. (Het belangrijkste wapenfeit in de Sovjet-periode was de selectie buiten competitie op het filmfestival van Venetië voor *Come and See*, een coproductie met Mosfilm geregisseerd door de Rus Elem Klimov.)

Onafhankelijke Belarussische filmmakers doen het internationaal maar ietsje beter. Bij gebrek aan overheidssteun moeten ze creatief zijn. In 2004 gebruikte Andrej Kudinenko dertigduizend euro aan steun van het Hubert Bals Fonds bedoeld voor postproductie om de complete productie van de speelfilm *Occupation: Mystery* te financieren. De film werd geselecteerd voor IFFR en het filmfestival van Karlovy Vary; het zou minstens een decennium duren voordat een ➔

andere regisseur uit Belarus dat zou evenaren. In een ranglijst van de Belarusian Independent Film Academy werd *Occupation: Mysterium* in 2024 verkozen tot de op een na beste Belarussische film aller tijden, na *Come and See*.

Voor mij persoonlijk is een andere film uit die tijd een vormend meesterwerk: *Tblrmenatr* [sic], een tweeluik van “mockbusters”, zogenaamde vervolgen in de *Terminator*-franchise, gemaakt door Kuntsevshina, een groep tieners uit Minsk (als regisseurs staan Ilja Bozhko en Serge Lyudchik op de rol). De films openden mijn ogen voor het feit dat grote cinema niet enkel van economie afhankelijk is, dat rauwe creativiteit zich niks aantrekt van een gebrek aan materiaal. Nog altijd ben ik van mening dat de mise-en-scène en actiescènes in die film niet onderdoen voor de *Terminator*-sequels die in Hollywood zijn gemaakt. Het toont hoe bevrijdend de digitale revolutie is geweest voor de Belarussische cinema.

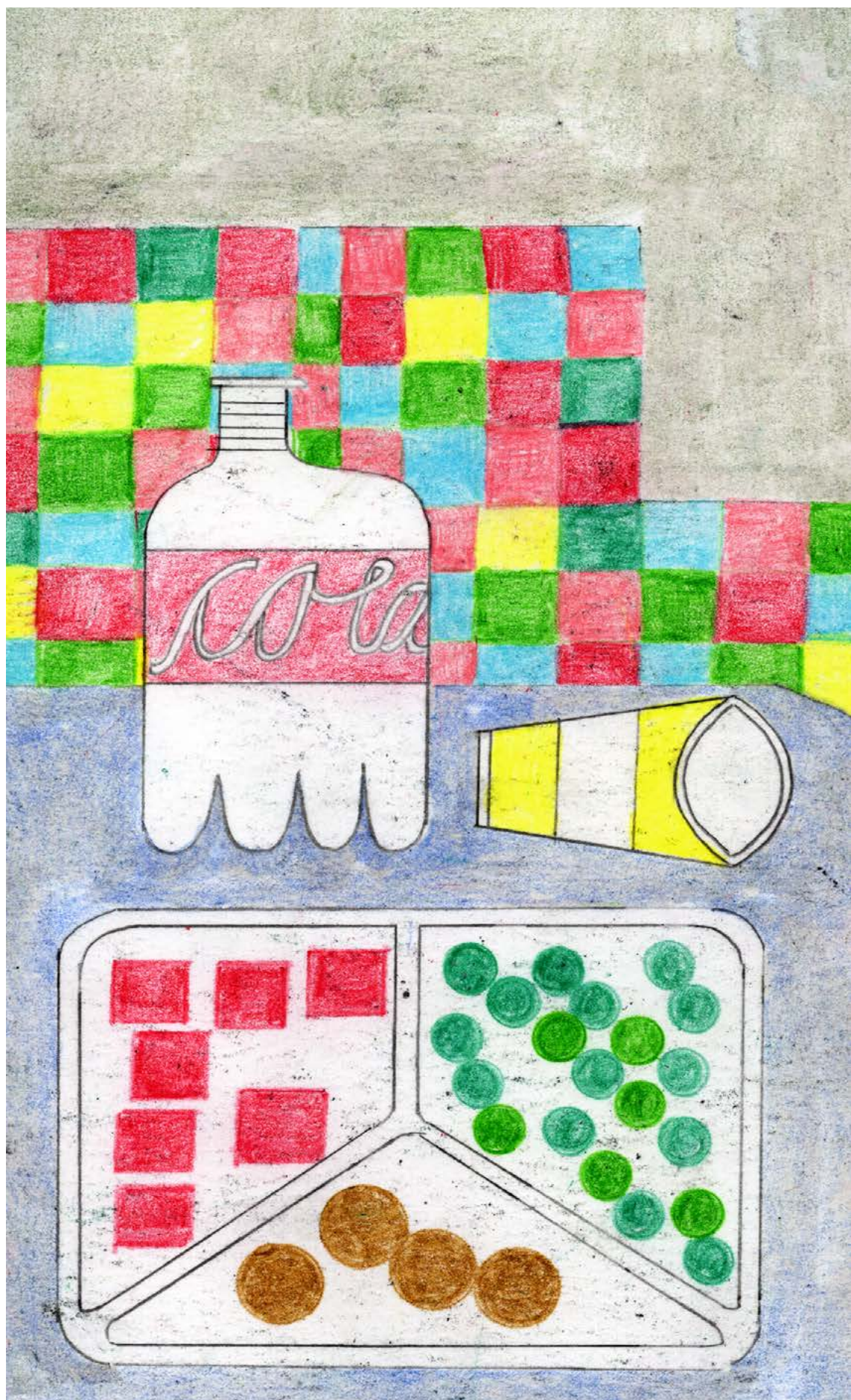
Toch is het overdreven om te zeggen dat er een verborgen golf aan Belarussische indies is, zoals bij tijd en wijle wordt beweerd door lokale journalisten. De enige film die op filmfansite Letterboxd meer dan duizend gelogde views heeft, is *Crystal Swan* van Darya Zhuk, een coming-of-age die speelt in de jaren negentig en tot stand kwam als coproductie tussen Duitsland, Amerika, Rusland en Belarus. Zhuk, die net als haar hoofdpersonage in de jaren negentig naar Amerika migreerde, is duidelijk meer een uitzondering dan een voorloper in een trend.

BEVRIJDEND

Indrukwekkender is de prijzenkast die in de jaren 2020 werd gevuld door Belarussische documentaires. Andrej Kutsila won in 2021 de prijs voor beste documentaire op het filmfestival van Warschau voor *When Flowers Are Not Silent*, een portret van vrouwen die actief waren in de opstand van 2020. Datzelfde jaar won Ruslan Fedotovs *Where Are We Headed?*, waarin kort voor de oorlog metropassagiers in Moskou worden geobserveerd, de prijs voor beste debuutdocumentaire op IDFA. Het jaar daarop won mijn eigen *A Date in Minsk*, een politiek gekleurde combinatie van podcast en performance, de internationale competitie van Doclisboa. In 2023 volgde *Motherland* van Alexander Mikhalkovich en Hanna Badziaka, een anti-oorlogsfilm rond enkele jonge dienstplichtigen, die de hoofdprijs won op CPH:DOX en werd genomineerd voor een European Film Award. En eerder dit jaar ging Anastasiya Miroshnichenko op Sheffield DocFest naar huis met de grote juryprijs voor *Welded Together*, een portret van een jonge vrouwelijke lasser die worstelt met haar alcoholistische moeder. Op *Where Are We Headed?* na werden al deze documentaires gefilmd in Belarus, maar inmiddels zijn bijna al deze makers (onder wie ikzelf) naar het buitenland vertrokken.

Hier moet ook *The Swan Song of Fedor Ozerov* genoemd worden, een voor vierduizend euro gemaakte fantasy-komedie van Yuri Semashko die op de Berlinale van 2025 in de Forum-sectie draaide. Daarmee was het de eerste Belarussische film die werd geselecteerd voor een van de ‘grote drie’ Europese festivals

(eerder waren in Berlijn al documentaires van Aliaksei Paluyan en Yuriy Khashchevatskiy te zien; in Venetië en Cannes is nog nooit een Belarus geselecteerd). Ook Semashko woont sinds 2024 niet meer in Belarus.

Moeten we concluderen dat het afgelopen is voor de Belarusische cinema? In buurland Litouwen, waar ik zelf nu woon, is het voor Belarusische staatsburgers expliciet verboden om staatssteun aan te vragen of zelfs te werken voor producenten die gesteund wor-

den. Ik doe mijn best het te zien als een bevrijding; de afgelopen jaren heb ik vooral projecten bedacht die onder normale omstandigheden nooit gemaakt zouden kunnen worden – mijn nieuwste is de tien uur lange filmroman *Ulysses*, een kroniek van Belarus in

de jaren 2010 die ik maakte met een ethisch dubieuze collagetechniek. Maar films zal ik blijven maken, al is het maar omdat het min of meer mijn enige manier is om te communiceren met de buitenwereld – ik heb moeite met persoonlijke relaties en heb de neiging om mensen af te stoten hoe meer ik met ze praat, dus er rest me weinig anders dan doorploeteren met beelden op een scherm. Het is dat, of sterven in eenzaamheid.

GOLDEN BOY

En ondertussen gaat in Belarus het leven door. Daar is de 24-jarige Kirill Khaletsky op dit moment zonder twijfel de bekendste regisseur – het ministerie van Cultuur bestempelde hem op sociale media meermaals als ‘golden boy’. In de afgelopen twee jaar maakte hij twee speelfilms en een middellange documentaire voor Belarusfilm. *Kinoshniki*, een komedie over filmmakers, opende in 2023 het filmfestival van Minsk (dat sinds enkele jaren vanuit Belarusfilm Studio wordt georganiseerd en zijn FIAPF-status is ontnomen); *Klassnaya* kwam als winnaar uit een scenariowedstrijd van het ministerie (in de categorie ‘lange fictiefilm over Belarusische scholen en leraren’); en *Cultural Code* werd door de makers zelf omschreven als “een jeugdfilm over de Belarusische staatssymbolen”.

In een uitgebreid interview op de staatstelevisie beklagde Khaletsky zich over de politieke krachten achter de “zogenamd onafhankelijke” festivals van Cannes, Venetië en Berlijn, waardoor zijn eerdere films onterecht zouden zijn geweigerd. In plaats daarvan richtte Khaletsky daarom zijn aandacht op de Belarusische Presidentiële Prijs (niet uitsluitend voor films), en met succes: hij won er drie voor drie verschillende korte films. Khaletsky zelf verklaart zijn markante succes met een citaat uit *Kung Fu Panda*: “Toeval is nooit echt toeval.”

Inmiddels besef ik dat het punt van die oude Sovjet-grap is dat alle privilege relatief is. Ik ben gezond, ik zit niet in de gevangenis en ik leef in een tijdperk van goedkope digitale camera’s, en dat alleen al is een privilege voor een filmmaker. Voordat Scorsese alle middelen ter beschikking had, toen hij nog enkel op zijn talent kon teren, wist hij met slechts één kale badkamer als set al de fantastische korte oorlogsfilm *The Big Shave* (1967) te maken. Geen idee of ik er ooit in zal slagen als eerste Belarusische regisseur te worden geselecteerd voor Cannes. Maar ik hoef voorlopig in ieder geval niet eenzaam te sterven. — fk

Nikita Lavretski (1994, Belarus) werkt als filmmaker en criticus in Vilnius (Litouwen). *Cahiers du Cinéma* omschreef hem ooit als “de interessantste moppentapper van de onzichtbare Belarusische scene”. Zijn films zijn onderscheiden op *Doclisboa* en het filmfestival van Minsk, en hij publiceerde in onder meer *Afisha Daily*, *Outskirts* en *Mubi Notebook*.

NOUVELLE VAGUE LINKLATER GROET TERUG

In een hommage vol liefdevolle plaagstoten vindt Richard Linklater in de Nouvelle Vague zijn rebelse geestverwanten, en in Godard een *slacker avant la lettre*.

DOOR SASJA KOETSIER

De *ranking*-cultuur heeft inmiddels iedereen tot criticus verheven, maar in een tijd waarin recensenten nog een zekere autoriteit hadden, kon je het verwijt krijgen dat je een azijnpisser was die het talent miste om zelf een film te maken. Staat mijn film je niet aan? Maak een betere. Die logica danken we aan de redactie van *Cahiers du cinéma*, waarvan een aanzienlijk aantal leden in de jaren vijftig en zestig, met als motto 'de beste manier van films bekritisieren is er zelf een maken', de schrijftafel inruilde voor de regisseursstoel, en daarmee de moeder aller filmrevoluties ont-ketende: de Nouvelle Vague.

De keuze van Richard Linklater om zijn film-over-film juist over dat invloedrijke moment in de filmgeschiedenis te laten gaan is aan de ene kant voor de hand liggend, maar kun je in zijn geval ook gerust zien als teken van een persoonlijke verwantschap met het elan van Truffaut, Godard et al. Zelf was hij in de jaren negentig immers een van de boegbeelden van de indie-revolutie die de Amerikaanse film bevrijdde van de dominantie van grote budgetten en de daaraan gekoppelde beknopte studiocontracten.

ZELFBEWUST

In plaats van nostalgisch terug te grijpen naar zijn eigen begintijd, vindt Linklater het oertype van de filmische rebellie in de Nouvelle Vague, waarvan hij de vormkenmerken absorbeert zonder in platte imitatie te vervallen. Zijn film is Frans gesproken, in zwart-wit gefilmd in het vierkante Academy-formaat, maar probeert (gelukkig) geen faux-Godard te zijn. Toch geloof je grif dat je naar een document uit die tijd kijkt met rollen voor de echte Godard, Seberg en Belmondo – een groot compliment aan de casting.

Door zich als Amerikaanse maker te inspireren op een Franse filmbeweging waarvan de makers indertijd wegliepen met de Amerikaanse film, maakt Linklater het cirkeltje rond. En het mooie aan verwantschap: wie je na staat, mag – of moet – je af en toe op de hak nemen. Daardoor is Linklaters film geen pure ode aan illustere filmhelden, maar een dunne uitsnede uit de filmgeschiedenis die de hoofdpersonen op aimabele wijze ontmythologiseert.

Nouvelle Vague verfilmt het wordingsproces van *À bout de souffle* (1960), de film die de stroming zou definiëren. Zo'n beetje alle sleutelfiguren, voorvaders en geestverwanten laat Linklater met naamkaartjes de revue passeren, en hij verdient lof voor het feit dat hij zich niet beperkt tot de namen die we nog

steeds kennen, maar ook een paar vakvrouwen als Suzanne Schiffman en Cécile Decugis uit de vergetelheid opdiept. Maar *Nouvelle Vague* gaat vooral over Jean-Luc Godard en het cinefiele clubje van de *rive droite*, waarvan de film het enorm zelfbewuste karakter op allerlei manieren benadrukt.

Want heeft het niet iets ontzettend studentikoos, zo'n redactiezaaltje waar de zelfverklaarde jonge honden door hun grote voorbeeld Roberto Rossellini vaderlijk worden toegesproken? Of kijk hoe Godard bij Jean-Pierre Melville op setbezoek gaat, onwennig nog maar o zo ingenomen met het feit dat hij zich nu ook regisseur mag noemen.

LANTERFANTEN

Intussen doet Godard er alles aan om zoveel mogelijk bestaande ideeën over hoe een film gemaakt wordt onderuit te halen, waarmee hij niet alleen Jean Seberg, zijn Amerikaanse filmster, tot wanhoop drijft, maar ook zijn producent Georges de Beauregard. Om de spontaniteit te bewaren zweert Godard bij een maximum van twee takes per shot, de draaidagen voltrekken zich "volgens het ritme van zijn creatieve proces" en duren soms niet meer dan een paar uur.

Natuurlijk komen alle sleutelscènes uit *À bout de souffle* voorbij, maar *Nouvelle Vague* speelt zich voornamelijk af in de momenten daartussen. In de cafés waar cast en crew de tijd doden in afwachting van Godards volgende ingeving. Op de set, tussen de opnamen door, waar Seberg en haar tegenspeler Jean-

Paul Belmondo met elkaar dollen. Het wekt de indruk dat deze film zijn bestaan vooral dankt aan een doelbewuste poging zo min mogelijk met de film bezig te zijn. Minder film, meer leven: misschien is dat wel de kern van iedere filmrevolutie.

Zo knipoogt *Nouvelle Vague* toch ook weer naar *Slacker* (1990), de film waarmee Linklater zelf als aanstormend, autodidact regisseur doorbrak en *en passant* een heel subgenre van een geuzennaam voorzag. Want dat zelfbewuste, dat intellectueel hoogdravende en tegelijk praktisch de-kantjes-er-vanaf-lopende van Godard... hebben we hier niet gewoon te maken met een *slacker avant la lettre*?

Wie in *Nouvelle Vague* wil zien hoe een klassiek meesterwerk wordt geboren, wordt door Linklater subtiel naar de periferie geleid, naar het lanterfanten, naar waar het toeval binnenkruipt en de poëzie ontstaat. "Denk je ook niet dat dit precies was wat hij van haar wilde hebben?", vraagt de scriptgirl aan de visagist, nadat Jean Seberg in de slotscène van Godards film een van de meest droef-vertwijfelde momenten uit de filmgeschiedenis heeft geïmproviseerd. "Dat meen je niet," is het antwoord, "denk je echt dat hij een plan had?"

NOUVELLE VAGUE FRANKRIJK/VERENIGDE
STATEN, 2025 | REGIE RICHARD LINKLATER | MET
GUILLAUME MARBECK, ZOËY DEUTCH, AUBRY DULLIN |
105 MINUTEN | DISTRIBUTIE CHERRY PICKERS | TE ZIEN
VANAF 27 NOVEMBER

À BOUT DE SOUFFLE SCHIET OP DE ZON

In het kielzog van *Nouvelle Vague* is volgende maand ook *À bout de souffle* weer opnieuw te zien. Of: voor het eerst te zien, zoals Dana Linssen in 2003 voor *Fimkrant* deed. Een film die je denkt allang gezien te hebben – tot je hem ziet. “Wat een vitaliteit, brutaliteit, wat een energie en laconiek gebruik van beelden!”

DOOR DANA LINSSSEN

Een meisje, een jongen, een pistool. Jean-Luc Godard heeft ooit eens gezegd dat je niet veel meer nodig hebt om een film te maken. Net zoals hij ook gezegd heeft dat een verhaal een begin, een midden en een eind moet hebben, maar niet noodzakelijkerwijs in die volgorde.

Voor je het weet denk je dan dat je alles al van hem weet. Dat de opstandige filmmaker die zich verzette tegen de *cinéma de papa* van zijn generatie, voor jouw generatie al bij voorbaat grootvaderlijk is: verstandig, maar te stram om te swingen.

RECALCITRANT

Hij heeft het ook een beetje aan zichzelf te danken, Godard de schoolmeester, Godard de cultuurpessimist, Godard de vurige pleitbezorger van de films waar hij zelf het liefste naar keek: fijne genrefilms over jongens, meisjes en pistolen. Godard schreef voordat hij filmde, en praatte tijdens het filmen het geluidsspoor vol met kijkaanwijzingen: let hier op, zie dat, weet dat onze held vandaag niet zo heldhaftig is. Wat moet je met cinema met een gebruiksaanwijzing? Staat dat niet haaks op alles waar cinema voor mij voor staat, namelijk een ervaring?

Laat ik niet te lang stilstaan bij mijn vooroordelen tegen Godard, mijn weerzin tegen de Godardianen die zo goed weten wat hun geliefde cineast beoogde, dat ze mij met al hun essays en bespiegelingen het zicht op en de lust tot zijn films benamen. Dat is uiteinde-

lijk puberaal, recalcitrant, maar niet houdbaar. Dankbaar was ik dan ook een reden gevonden te hebben wél naar het werk van de Nouvelle Vague-voorman te kijken, écht te kijken bedoel ik, helemaal vanaf nul. Die aanleiding vond ik in *Éloge de l'amour*, de bespiegeling over tijd en liefde die begin 2002 in de Nederlandse bioscopen werd uitgebracht. En opeens was het een grote luxe om nog nooit een film van Godard gezien te hebben.

Éloge de l'amour is geen makkelijke film, maar het is wel een toegankelijke film. Hij puilt uit van de betekenissen, verwijzingen, inside-grapjes, veronderstellingen over het kennisniveau van de toeschouwer (en terechtwijzingen aan elke toeschouwer die dat alles niet herkent). En toch hoeft je niet alles te weten om het te begrijpen, omdat de film je ook zo in zijn droeve universum verwelkomt. Je moet hooguit een beetje gevoel voor melancholie hebben.

Éloge de l'amour is intens weemoedig. Niet alleen over de liefde, zoals de titel suggereert, maar vooral over het voorbijgaan van de tijd. Volwassen worden is niet het grootste talent van de personages en de maker die door hen spreekt. Iets in het Parijs waar zij doorheen lopen is nog net zo als het eeuwige Parijs dat wij allemaal bij elkaar hebben gefantaseerd dankzij Godards (en Truffauts!) eerdere films. Of we ze nu gezien hebben of niet.

Dat maakte nieuwsgierig naar waar het allemaal begon.

GELUIDLOZE SCHREEUW

Ergens rond 1960 moet op een dag in Parijs de zon zijn opgegaan en toen bleek er opeens een stad te zijn vol jonge, mooie mensen die veel rookten en liepen en praatten en nadachten over het leven. Hoe ze heetten doet er niet toe, maar ze leken allemaal op Jean-Paul Belmondo en Jean Seberg.

Toen ik dus voor het eerst in mijn leven *À bout de souffle* zag, had ik hem voor mijn gevoel al lang gezien. Maar wat een verrassing! Wat een vitaliteit, brutaliteit, wat een energie en laconiek gebruik van beelden en handelingen. De als een Franse James Dean kettingrokende Jean-Paul Belmondo praat als Philip Marlowe recht de camera in (in zijn eigen poging in een film te leven, net zoals na de Nouvelle Vague duizenden jongens en meisjes graag in een film met Jean-Paul Belmondo wilden leven). Hij heeft schijt aan de toeschouwer, schiet op de zon en daarna een agent dood. Hij scheurt in een gejatte auto over de *route nationale*, bemint als een ouderwetse heer de Amerikaanse krantenverkoper Jean Seberg, want in haar kranten uit de nieuwe wereld staat al het nieuws wat er niet toe doet als het over de dood en de liefde gaat.

Belmondo's filmleven in *À bout de souffle* is net zo noodlottig in zijn grootsheid als de toeschouwer soms zijn kleine leven als beklemmend kan ervaren. Zijn bestaan eindigt met een geluidloze schreeuw, zo een-tje waarvoor je het geluid niet open hoeft de draaien om hem met je netvlies te horen.

À BOUT DE SOUFFLE FRANKRIJK, 1960 | REGIE
JEAN-LUC GODARD | MET JEAN-PAUL BELMONDO, JEAN
SEBERG | 90 MINUTEN | DISTRIBUTIE ODYSSEY
CLASSICS | TE ZIEN VANAF 11 DECEMBER

THE FILM KITCHEN PRESENTEERT

BART DE WILDE GIJS NABER
HADEWYCH MINIS MARCEL HENSEMA

DE PUPIL

GEBASEERD OP HET AUTOBIOGRAFISCHE
BOEK VAN STEVEN VAN DER HOEVEN

EEN FILM VAN KARIN JUNGER

THE FILM KITCHEN PRESENTEERT DE PUPIL REGISSEUR KARIN JUNGER DIRECTIE VAN FOTOGRAFIE MARTIN VAN BROEKHUIZEN N.S.C. MONTAGE DAVID VERDURME COMPOSITIES FREDERIK VAN DE MOORTELE EDITIE MARK GYNNIE
PRODUCTION DESIGNER BEN ZUYDVLAK COSTUME DESIGNER TINE DIESELDRE CASTING MARTHA MOUET BETTY POST SVEN VAN DEN BERG FAY MÜLLER GEBASEERD OP HET AUTOBIOGRAFISCHE BOEK JE OGEN VERRADEN JE VAN STEVEN VAN DER HOEVEN VAN UITGEVERIJ NIEUW AMSTERDAM
EEN PRODUKTIE VAN MARC DALMANS PRODUKTIE ADVISORATIE JAN VAN DER ZANDEN SCENARIO MARIT DOMINICUS CO-PRODUKTIE MAARTEN O'HOLLANDER TIM MARTENS XAVIER ROMBOUT ROBERT KIEVIT PRODUKTIE INEKE KANTEERS, LISETTE KELLER

WWW.DEPUPII.NL

IDFA OPENINGSFILMS PROTEST TEGEN BRUUT GEWELD

Intersecting Memory, *As I Lay Dying* en *happiness* zijn drie korte documentaires die met een persoonlijk perspectief protest aantekenen tegen geweld in het Midden-Oosten.

DOOR KARIN WOLFS

IDFA opent dit jaar niet met één lange documentaire, maar met drie korte. Alle drie gaan ze over onrechtvaardige machtsverhoudingen in het Midden-Oosten. Alle drie tekenen ze daar protest tegen aan met een persoonlijk perspectief op veelal door anderen gemaakte beelden.

Intersecting Memory is een terugblik van de Palestijnse filmmaakster Shayma' Awawdeh op haar jeugd in Hebron, de grootste stad op de bezette Westelijke Jordaanoever, ten tijde van de Tweede Intifadah (2000–2005). Aan de hand van een doos gevonden videoreportage-materiaal uit die tijd, die de destructieve aanwezigheid van de Israëlische bezetter en de gewelddadige reacties daarop in het dagelijks leven tonen, haalt zij op de voice-over persoonlijke herinneringen op aan onder meer haar eerste schooldag en de angst die haar achtste verjaardag beheerste toen haar thuis door Israëlische soldaten werd gevorderd.

In ***As I Lay Dying*** keren de Iraanse filmmakers Mohammadreza Farzad en Pegah Ahangarani terug naar de massale protesten van 2009 tegen omstreten verkiezingsuitslagen waarbij de zittende president Ahmadinejad de overwinning claimde. Aan de hand van schokkerige, ritmisch gemonteerde mobiele telefoonbeelden wordt de emotie van die historische gebeurtenis op haast poëtische wijze invoelbaar gemaakt: het gevoel van chaos, van opwinding en van opgejaagd worden. "Die dag voelde als verdrinken in

een zee die alles overspoelde." De voice-over vertelt bij telkens even stilgezette beelden van deelnemers aan de protesten wat er nadien van hen is geworden. Het perspectief blijkt te zijn van de door de oproerpolitie doodgeschoten Neda Soltan. Het is een fictieve laag bij beelden uit de realiteit, die – aldus de tekst op de aftiteling – "in essentie waar is", al zijn de namen van de personages verzonnen.

In ***happiness***, van de deels in Amsterdam wonende Turkse filmmaker Firat Yücel, kampt de ik-figuur sinds eind 2023 met slapeloze nachten door continu online én in de echte wereld in beslag te worden genomen door het geweld in Gaza. Dit dagboekachtige laptopbeeldverslag, verteld via getikte persoonlijke teksten, bestaat deels uit de online beelden die deze ik-figuur consumeert en diens zoektochten naar middelen om de slaap te kunnen vatten, naast eigen beelden van protesten tegen de genocide op Amsterdam Centraal Station. Ondertussen vraagt de ik-figuur zich af waar de rest van het zo gelukkige Nederlandse volkje blijft.

Ook al is de relatie van de makers tot het door hen gebruikte materiaal niet altijd helder – is de doos professionele archiefbeelden in de film van Awawdeh misschien afkomstig van de in haar verhaal ontbrekende vader? Zijn de demonstranten in *As I Lay Dying* onbekend, of bewust geanonimiseerd? – alle drie films getuigen van de kracht van beelden als protest tegen bruut geweld. Met de verschillende vormen waarin ze dat doen bieden ze stof tot discussie over hoe filmmakers en hun publiek zich verhouden tot door derden gemaakte beelden en welke persoonlijke realiteit of waarheid daarachter schuilgaat.

INTERSECTING MEMORY PALESTINA/
FRANKRIJK, 2025 | REGIE SHAYMA' AWAWDEH | 21
MINUTEN | WERELDPREMIÈRE IDFA COMPETITION FOR
SHORT DOCUMENTARY | **AS I LAY DYING** IRAN,
2025 | REGIE MOHAMMADREZA FARZAD, PEGAH
AHANGARANI | 15 MINUTEN | WERELDPREMIÈRE IDFA
COMPETITION FOR SHORT DOCUMENTARY |
HAPPINESS NEDERLAND/TURKIJE, 2025 | REGIE
FIRAT YÜCEL | 18 MINUTEN | NEDERLANDSE PREMIÈRE
BEST OF FESTS

EREGAST: SUSANA DE SOUSA DIAS

‘MIJN FILMS ZIJN EEN ARCHEOLOGIE VAN HERINNERINGEN’

De Portugese archiefkunstenaar Susana de Sousa Dias is eregast op IDFA. In haar documentaires onderzoekt ze onderwerpen als de Portugese dictatuur en de nawerking van (neo)kolonialisme. “Het gaat mij er nooit om te laten zien: zo ging het toen. Ik wil laten zien hoe het verleden het heden vormgeeft.”

DOOR DEVI SMITS

Op 25 april 1974 maakte de Anjerrevolutie een einde aan 48 jaar Portugese dictatuur. “Vanaf dat moment werden onze levens weer normaal”, reflecteert een politiek dissident aan het slot van de documentaire *48* (2009). “Alleen de herinneringen blijven, en die gaan nooit meer uit je hoofd.” Over die herinneringen – hoe die gevormd, vervormd of uitgewist worden – gaat het minimalistische maar stilistisch uitgesproken oeuvre van de Portugese documentairemaker Susana de Sousa Dias (1962), dit jaar eregast op IDFA – dat een retrospectief aan haar wijdt.

Daarmee kiest het Amsterdamse documentairefestival net als vorig jaar, toen de Belgische regisseur Johan Grimmonprez hoofdgast was, om het werk van een archiefkunstenaar centraal te stellen. De Portugese dictatuur onder António de Oliveira Salazar en het daaraan verbonden Portugese koloniale project zijn de hoofdthema’s van De Sousa Dias’ werk.

Die onderwerpen zitten al stevig ingebakken in haar vroege werk, zoals *Still Life* (2005). Hierin smeedt De Sousa Dias oude propagandabeelden om tot een duister portret van de *Estado Novo*, het autoritaire Portugal. Haar internationale doorbraak kwam een aantal jaren later met *48* (2010), een documentaire die volledig uit politiefoto’s is samengesteld. Op de geluidsband doen de gefotografeerde politieke dissidenten in het nu hun verhaal. Daarmee wordt een menselijke laag toegevoegd aan beelden die ooit bedoeld waren om mensen juist volledig van hun humaniteit te ontdoen.

Het geeft een idee van de methode-De Sousa Dias. Door foto- en filmmateriaal achter elkaar te plaatsen, te vertragen of op te blazen, geeft de Portugese

regisseur een nieuwe context aan ideologisch geladen beelden. Keert die als het ware om. Propaganda wordt poëzie. Het levert indringende, bijna museale werken op die vragen om aandachtig kijken. Geen hapklare geschiedenislessen, maar krachtige meditatie op de representatie van gewelds- en onderdrukkingssystemen.

Onder meer *Still Life* en *48* zijn op IDFA te zien. Ook presenteert De Sousa Dias een persoonlijke top-tien. We spreken haar vanuit haar montageruimte in Lissabon, waar ze de laatste hand legt aan haar nieuwste documentaire *Fordlândia Panacea*, die op IDFA in première gaat.

Mussolini en Franco kennen we in Nederland. De naam Salazar zal bij minder mensen bekend zijn. Wat voor dictatuur was Portugal ideologisch gezien? “Een fascistische dictatuur. Deze hield 48 jaar lang stand en was daarmee het langst durende autoritaire regime van West-Europa. Daarnaast was het een koloniaal rijk. Imperialisme vormde de kern van het zelfbewustzijn van de staat. Portugal koloniseerde in de twintigste eeuw onder meer Angola en Mozambique in Afrika en Timor en Macau in Azië. Het voortzetten van de imperialistische traditie, die al uit de vijftiende eeuw stamde, was de legitimatie van het regime. Men haalde daar trots uit. Wij waren het immers die ooit begonnen waren met het doen van al die ‘ontdekkingen’ overzees.”

Is het dictatoriale tijdperk vijftig jaar later verwerkt of is er nog sprake van een open wond? “Er is nooit echt afgerekend met de dictatuur. De Anjerrevolutie was een tamelijk geweldloze aangelegenheid. Er veranderde

door die gebeurtenis ontzettend veel, maar er was ook sprake van een zekere continuïteit. Er is nooit een proces van berechting en verzoening geweest. Veel vertegenwoordigers van het oude regime bleven in functie. Een bepaalde mentaliteit bleef daardoor intact. Mensen zijn geneigd om te zeggen: ‘Ach, zo slecht was die dictatuur niet. Zoveel doden zijn er niet gevallen. Salazar was geen Franco of Hitler.’ Maar Salazar heeft vele doden op zijn geweten. Ze vielen alleen niet in Portugal, ze vielen in Angola en Mozambique.

“Wat betreft ons koloniale verleden denken veel Portugezen nog graag over zichzelf als de ‘goede kolonisten’. De Braziliaanse socioloog Gilberto Freyre poneerde ooit het concept van ‘luso-tropicalisme’, het idee dat Portugal in tropische landen harmonieuze, multi-etnische samenlevingen tot stand bracht. Het Salazar-regime ging hiermee aan de haal en creëerde een mythe van weldadig kolonialisme die tot vandaag de dag doorwerkt.”

Uw werk draagt bij aan het verwerken van de geschiedenis en het behouden van herinneringen. Hoe ziet u uw rol daarin? “Het is voor mij heel belangrijk om deze verhalen en beelden naar het heden te halen want ze gaan over het nu. Onrecht, racisme: het komt voort uit het verleden en het is er allemaal nog steeds. Het gaat mij nooit om terug naar vroeger te gaan en te laten zien: zo ging het toen. Ik wil juist laten zien hoe het verleden arriveert in het heden, het heden vormgeeft. Ik zie mijn werk als een soort archeologie van herinneringen. Ik graaf herinneringen op en breng ze naar het licht. Herinneringen die misschien op de achtergrond zijn geraakt, maar wel hun doorwerking hebben in de huidige tijd.

'Het Salazar-regime creëerde een mythe van weldadig kolonialisme die tot vandaag de dag doorwerkt.'

SUSANA DE SOUSA DIAS

"Bij het maken van 48 heb ik bijvoorbeeld lang getwijfeld of ik de getuigen die hun verhaal doen in beeld moest brengen. Maar dan zou het een verhaal over vroeger worden. Over oude mensen die terugblikken op vervlogen tijden. Door alleen politiefoto's te tonen en daar aandachtig bij te blijven, breekt de band met het verleden en worden het beelden van nu.

De kijker wordt geconfronteerd met foto's van politiek gevangenen in plaats van voormalig politiek gevangenen."

Uw films ontstaan op de montagetafel. Hoe gaat u als editor te werk? "Montage gaat voor mij over meer dan beelden achter elkaar plaatsen. Ik werk veel met tijdsdiepte en 'montage binnen het shot'. Door in te zoomen of te vertragen, krijgt het beeld een nieuwe lading. Ik maak gebruik van de tijd om als het ware bij een beeld binnen te dringen. Het beeld verandert niet, en toch verandert de betekenis."

Tijdens IDFA gaat uw nieuwste werk *Fordlândia Panacea* in première. Een vervolg op uw eerdere documentaire *Fordlândia Malaise* die in 2019 al op IDFA te zien was. Waarover gaat deze film? "Ik was in 2018 vanuit een Frans kunstcollectief gevraagd om mee te werken aan een project over Fordlândia, een stadje in de Braziliaanse Amazone vernoemd naar Henry Ford. Zijn autobedrijf vestigde zich hier in de jaren twintig van de vorige eeuw vanwege de rubberplantages. Als je over deze plek leest dan lees je twee dingen: dat het ooit als utopisch project begonnen is en dat het tegenwoordig een spookstad is. Beide films, *Fordlândia Malaise* en *Fordlândia Panacea*, deconstrueren deze mythes. Fordlândia is een bewoonde plaats met een geschiedenis die teruggaat tot lang vóór de komst van Ford en die doorging nadat hij weer vertrok. In *Fordlândia Panacea* ga ik in op de geesten die zijn achtergebleven in Fordlândia. Het is geen spookstad, maar een stad die, zo blijkt, wordt achtervolgd door de spoken van kapitalisme, extractivisme en neokolonialisme." **fk**

FORDLÂNDIA PANACEA

FESTIVALTIPS

ANCESTRAL VISIONS OF THE FUTURE

KABUL, BETWEEN PRAYERS

In dit zorgvuldig gefilmde portret van een Taliban-soldaat morrelt Aboozar Amini aan de geruststellende scheiding die we graag optrekken tussen fundamentalisme en menselijkheid. De 23-jarige Samim is een overtuigd jihadist, maar worstelt thuis met zijn huwelijk. Ondertussen dreunt zijn jongere broertje Rafi Koran-verzen op, maar begint nerveus te giechelen als Amini hem vraagt of hij verliefd is. In de ogen van deze tiener zie je de twee kanten die zijn leven op kan gaan.

ELISE VAN DAM

2000 METERS TO ANDRIIVKA

Het met een Oscar bekroonde *20 Days in Mariupol* (2023) was een keerpunt voor de Oekraïense regisseur Mstyslav Chernov: de oorlogsjournalist werd maker van onbevreesde cinema. Deze opvolger onderstreept zijn progressie. De meesterlijke documentaire over het Oekraïense tegenoffensief aan het oostfront schetst een indringend beeld van hedendaagse oorlogsvoering. Als moderne Sisyphussen ploeteren soldaten door een hels landschap om luttele meters te heroveren.

HUGO EMMERZAEEL

Lees op filmkrant.nl een artikel over de vier Oekraïense films op IDFA

MARE'S NEST

Een jong meisje dwaalt door een wereld zonder volwassenen. In een deels op Don DeLillo's eenakter *The Word for Snow* gebaseerde film die poëzie, filosofie, fictie en non-fictie door elkaar vlecht, volgt regisseur Ben Rivers het meisje op een tocht door landschappen en de tijd waar ze leert over rituelen, spel en taal. *Mare's Nest* is een film geboren uit zorgen over de toekomst, maar vindt hoop in het nieuwsgierige perspectief van het kind.

ELISE VAN DAM

ANCESTRAL VISIONS OF THE FUTURE

De in Berlijn wonende Lesothaanse filmmaker Lemohsang Mosese (*This Is Not a Burial, It's a Resurrection*, 2019) vermengt, zoals de titel aangeeft, toekomst en verleden, het zichtbare en onzichtbare, tot een beeldschone reflectie op het verlangen naar een thuis. Hij noemt dit "het dichtst dat ik tot nu toe bij mijn manier van denken gekomen ben", door zich los te maken van de westerse cinema. "In Afrika zijn de levenden en de doden minder gescheiden."

KEES DRIESSEN

Lees op filmkrant.nl het complete interview met Mosese

PAST FUTURE CONTINUOUS

Firouzeh Khosrovani en Morteza Ahmadvand, respectievelijk regisseur en artdirector van eerdere IDFA-winnaar *Radio-graph of a Family* (2020), verbeelden een diepgevoeld gemis met behulp van simpele beveiligingscamera's. De piepjong naar Amerika gevluchte Maryam maakt zich zorgen om haar bejaarde ouders in Teheran. Wat als er oorlog uitbreekt? Wat als ze vallen en er niemand is om hen te helpen? Ze laat overal in hun huis camera's plaatsen voor permanent virtueel contact. Zo raakt ze intenser dan ooit betrokken bij haar familie en moederland.

MARICKE NIEUWDORP

DEAD ANGLE: INSTITUTIONS

GERICHT OP DE HORIZON

LA MAISON DE LA RADIO

IDFA's jaarlijkse Dead Angle programma staat in het teken van instituties: de pilaren van de democratie. Ze stonden stevig maar onverzettelijk zijn ze niet.

DOOR RONALD ROVERS

Op 22 februari 1990 stond Václav Havel voor het Amerikaanse Congres. Hij was toen net drie maanden president van de nieuwe democratie Tsjecho-Slowakije. "Zolang als mensen mensen zullen zijn, zal democratie een ideaal blijven. We kunnen democratie benaderen zoals we de horizon benaderen, iets wat we nooit helemaal zullen bereiken."

IDFA's jaarlijks terugkerende programma Dead Angle denkt deze editie na over instituties. Twintig films, verzameld door programmeur Joost Daamen, reflecteren er op vanuit verschillende ideeën, tegen-

strijdigheden en idealen zoals vrijheid en gelijkheid, of de obstakels die overwonnen moeten worden om ze goed te laten functioneren.

In een tijd waarin vrijheid in het Westen vanzelfsprekend was, namen we instituten voor lief. Universiteiten, ziekenhuizen, omroepen, scholen; ze waren er gewoon en vaak kon er best het een en ander aan verbeterd worden. Hoe beter instituten functioneren in een samenleving, hoe minder ze opvallen. In de afgelopen tien jaar zijn instituties door een luidruchtige minderheid enorm gepolitiseerd. En daarmee de idealen die ze belichamen. In Hongarije is de vrije pers aangevallen en kwamen media in handen van politieke vrienden van het regime. Hetzelfde vindt nu op grote schaal in de VS plaats, waar ook toegang tot zorg en onderwijs, onafhankelijke rechtspraak en vrije verkiezingen onder grote druk staan. Dat kan na de verkiezingen van 29 oktober ook in Nederland gebeuren. Er is dus veel reden voor IDFA om de instituties waar we onze samenleving omheen hebben gebouwd van dichterbij te bekijken.

Een van die momenten in de geschiedenis waarop het helemaal verkeerd liep, is de militaire dictatuur van het regime Videla in Argentinië van 1974 tot 1983. Zo'n dertigduizend mensen werden vermoord, waarvan velen spoorloos verdwenen; er werd op grote schaal gemarteld. Een periode waarvan de horror vanzelfsprekend door de huidige populistische president Milei gerelativeerd wordt.

Toen de democratie weer enigszins overeind stond, werd in 1985 een grote rechtszaak gehouden tegen de leiders van de militaire junta. Het drie uur durende *The Trial* uit 2023 is daar een verslag van. Een van de auteurs van het rapport *Nunca más* (Nooit meer) verklaart tegenover de rechter: "Staatsterrorisme is extreem ernstig en het verbaast me dat ik dit hardop moet uitspreken. Omdat mensen in dat geval geen enkele bescherming van instituten meer hebben." Het sadisme van de daders is ook in de rechtszaal te zien: wanneer een van hun advocaten een kulverhaal afsteekt om de openbaar aanklager te beschadigen, zie je ze heimelijk lachen. Toch is die hele rechtszaak,

maar ook *The Trial* als een manifestatie van het nationale geheugen, een enorme overwinning voor de democratie. Een systeem dat men trachtte te vernietigen, krabbelde weer overeind en berechtte de moordenaars met het wetboek in de hand.

ENDORFINEN

Er is weinig mooiers dan zien hoe bij jonge mensen het denken verruimd wordt. De hersenen zijn, net als het huis in Mark Z. Danielewski's veelgeprezen roman *Het kaartenhuis* (2000), aan de binnenkant altijd al oneindig veel groter dan aan de buitenkant, maar van veel kamers in dat huis moeten wel eerst de deuren geopend worden. Dat kan op allerlei manieren, maar goed en ruimdenkend onderwijs is er absoluut een van. In de korte documentaire *Lessons from a Calf* (1991) van Hirokazu Kore-eda gaat de filmmaker langs bij schoolkinderen die een paar jaar eerder in 1986 klassikaal de verantwoordelijkheid voor een kalf kregen. Het was een experiment: negen maanden lang begon en eindigde elke schooldag met het zorgen voor het dier. Taken werden verdeeld, discussies over de voortgang werden gevoerd, endorfinen werden aangemaakt. Het bleek dat het experiment, dat door heel Japan aandacht kreeg, in de jaren erna sterk bijdroeg aan de emotionele groei van de kinderen.

In *Writing Life – Annie Ernaux Through the Eyes of High School Students* (2025) bespreken tieners op de middelbare school gezamenlijk de boeken van de Franse Nobelprijswinnaar Annie Ernaux. Iets wat, als je de inhoud van de boeken kent, waarschijnlijk alleen in Frankrijk mogelijk is. Gezien de mufzure rechtse lucht die op het moment in Nederland hangt, zou de hysterie ook hier opsteken. In de film bespreken jongens en meiden klassikaal het perspectief van de boeken: wat bedoelt Ernaux precies als ze beschrijft hoe ze zich door een jongen waar ze verliefd op is wil laten pakken? Gaat dat over onderdanigheid en volzaamheid of over lust en vrijheid?

Nu we hebben gezien hoe gemakkelijk het Trump-regime de Amerikaanse universiteiten in 2025 het

zwijgen op kon leggen, zijn sommige bestuursvergaderingen in Frederick Wisemans *At Berkeley* (2013) pijnlijk om aan te zien. Zo'n enorme traditie van onafhankelijk denken, zoveel intelligentie. Toch ging onlangs zelfs Harvard door de knieën, al moet gezegd dat een aantal universiteiten zich inmiddels herpakt hebben. Hoe dan ook staat het onderwijs onder grote druk. Niet alleen vanwege het dreigen met politiek-ideologisch gemotiveerde bezuinigingen: uit recent onderzoek over het jaar 2023-2024 blijkt dat op scholen in de VS meer dan vierduizend boeken zijn verboden. *At Berkeley* geeft een caleidoscopische indruk van de sociale en intellectuele ambities van deze gerenommeerde universiteit en de uitdaging om die te waarborgen in een periode waarin het financieringsmodel steeds meer verschuift richting publiek-private samenwerkingen. Maar de actualiteit werpt een enorme schaduw over alles wat je in de film ziet. Omdat je weet dat de gesprekken die daar op dit moment worden gevoerd, veel heftiger zijn.

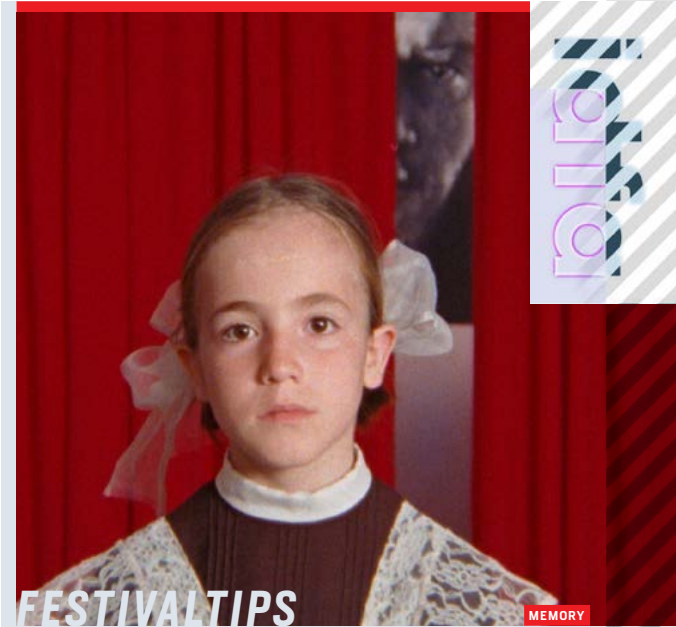
IDEAAL

Allemaal instituten die feilbaar zijn in hoe ze hun ambities proberen te realiseren. Het mooie is – en daar hoor je de slopers van de democratie natuurlijk nooit over – dat ze die feilbaarheid erkennen. De school in Kore-eda's documentaire nodigt alle ouders uit om mee te kijken. In *La maison de la radio* (2013) laat Nicolas Philibert zien dat de medewerkers van publieke zender Radio France elkaar voortdurend langs de strengste meetlat leggen. En *Democracy* (2015) volgt meer dan twee jaar het complexe proces in Brussel om tot nieuwe privacywetgeving te komen. Juist de voortdurende onderhandelingen tussen politici en bedrijfsleven, die zo makkelijk weg te zetten zijn als bureaucratisch en onoverzichtelijk, zijn de essentie van de democratie. De meeste inwoners van de EU hebben geen flauw idee hoezeer de inzet van een groep politici hun persoonlijke data op dit moment beschermt. Het toelaten van documentairefilmers is natuurlijk op zichzelf ook al een vorm van reflectie en een manier om jezelf te bevragen.

Om terug te komen bij *La maison de la radio*: die is een genot om naar te kijken. De film volgt een dag lang het leven op de verschillende redacties en in studio's van de zender. We zien fragmenten van cultuur-, nieuws- en sportprogramma's. Een kakofonie van stemmen die samen van allerlei kanten de rijkdom van de Franse samenleving presenteren, ook al is dit nog maar een fractie van alles wat zich buiten de muren van het 'huis van de radio' afspeelt. Dat is wat democratie is: een plek waar een veelheid aan stemmen te horen is. Deze instituten, die altijd beter kunnen, zijn de pilaren van dat ideaal.

Dead Angle: Institutions geeft een gemêleerde impressie van die 'huizen' van de samenleving. De huizen waarin de democratie woont. Ze zijn relatief makkelijk af te breken – geef geen geld meer aan een radiozender, bezuinig op onderwijs en gezondheidszorg – maar moeilijk weer op te bouwen. **fk**

De meeste inwoners van de EU hebben geen flauw idee hoezeer de inzet van een groep politici hun persoonlijke data op dit moment beschermt.

MEMORY

Filmmaker Vladlena Sandu reflecteert in deze eerste lange film van haar hand op haar eigen jeugd. Om die roerig te noemen is een understatement: ze werd in 1982 geboren op de Krim, inmiddels inzet van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne, en groeide vanaf haar zesde op in Grozny terwijl daar de Tsjet-jeense oorlogen plaatsvonden. Maar *Memory* zet een tomeloze filmische speelsheid tegenover die dramatische context, doordat Sandu recreaties van markante jeugdhervormingen vat in al even memorabele beelden.

JOOST BROEREN-HUITENGA

THE EXPLODING GIRL VR

Een favoriet uit de VR-competitie van Cannes die sindsdien in mijn hoofd alleen maar is gegroeid – om niet te zeggen: geëxplodeerd. Er is weinig VR die zo wild, los, onlogisch, rauw, ongeordend en bloederig durft te zijn. En allemaal met een doel: om de gebruiker niets voor te kauwen, maar wakker te schokken en dan langzaam zelf te laten beseffen dat die zich in de depressieve, eenzame, angstige en woedende beleving van de hoofdpersoon bevindt.

KEES DRIESSEN

Lees op filmkrant.nl een beschouwing over het hele DocLab-programma

THE DESERT OF THE REAL

Ontroerende en inzichtelijke film over psychoses, waarin zes ervaringsdeskundigen vertellen over wie ze waren voor deze ingrijpende gebeurtenis in hun leven, over de omstandigheden rond de psychose, het onomkeerbare moment waarop die zich aandienende en de gevolgen voor henzelf en hun omgeving. En wat niet gezegd kan worden, wordt door regisseur Luuk Bouwman mooi gevangen in esthetische opnames van landschappen en omgevingen.

NICOLE SANTÉ

BELOW THE CLOUDS

Voor zijn poëtische documentaires brengt Gianfranco Rosi (in 2020 hoofdgast van IDFA) vaak jaren op een plek door voordat hij überhaupt de camera oppakt. Hij blijft dicht bij huis voor dit portret van Napels, de stad aan de voet van de sluimerende vulkaan Vesuvius. "Het is mijn meest politieke film tot nu toe", aldus Rosi zelf; de actieve vulkaan en de uitbarsting van eeuwen geleden worden een metafoor voor de politieke onrust van het heden.

HUGO EMMERZAEL

Lees op filmkrant.nl ons interview met Rosi

ENDLESS COOKIE

Originele en zeer geestige Canadese animatiedocumentaire rond het negen jaar durende maakproces van de film die Seth Scriver (zoon van een witte moeder) wilde maken over de verhalen van zijn halfbroer Peter (zoon van een inheemse moeder). Heerlijke animaties begeleiden de geluidsoptnames die Seth maakte van talloze telefoongesprekken en chaotische ontmoetingen en de droog vertelde, fantastische anekdotes van zijn halfbroer. Terloops gaat de film ook over kolonialisme, racisme, spiritualiteit en familie.

NICOLE SANTÉ

CineDeli

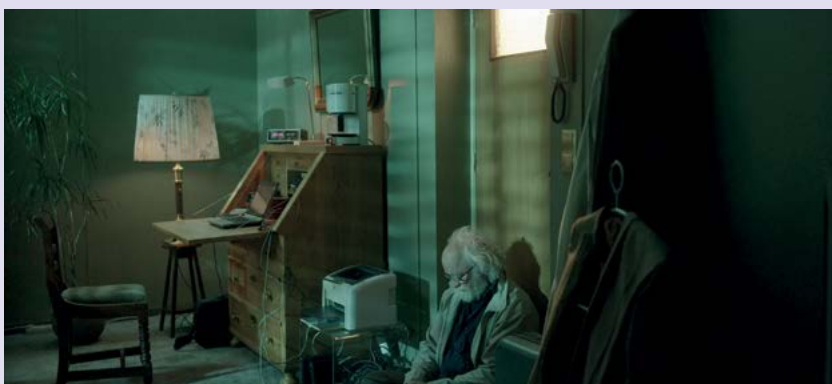
NU OP IDFA – STRAKS IN HET THEATER

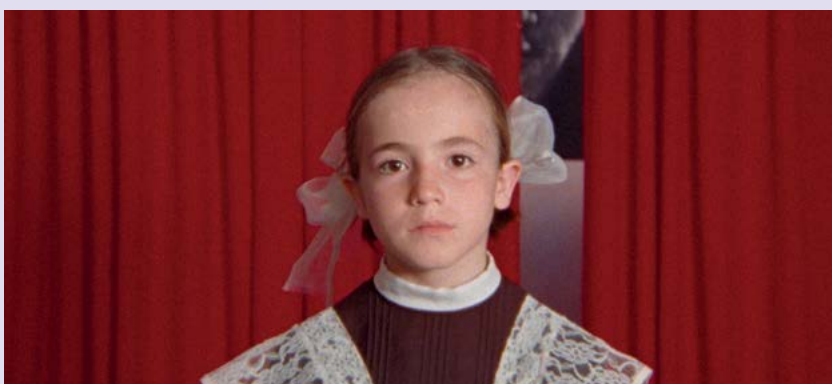
HOUSE OF HOPE REGIE Marjolein Busstra

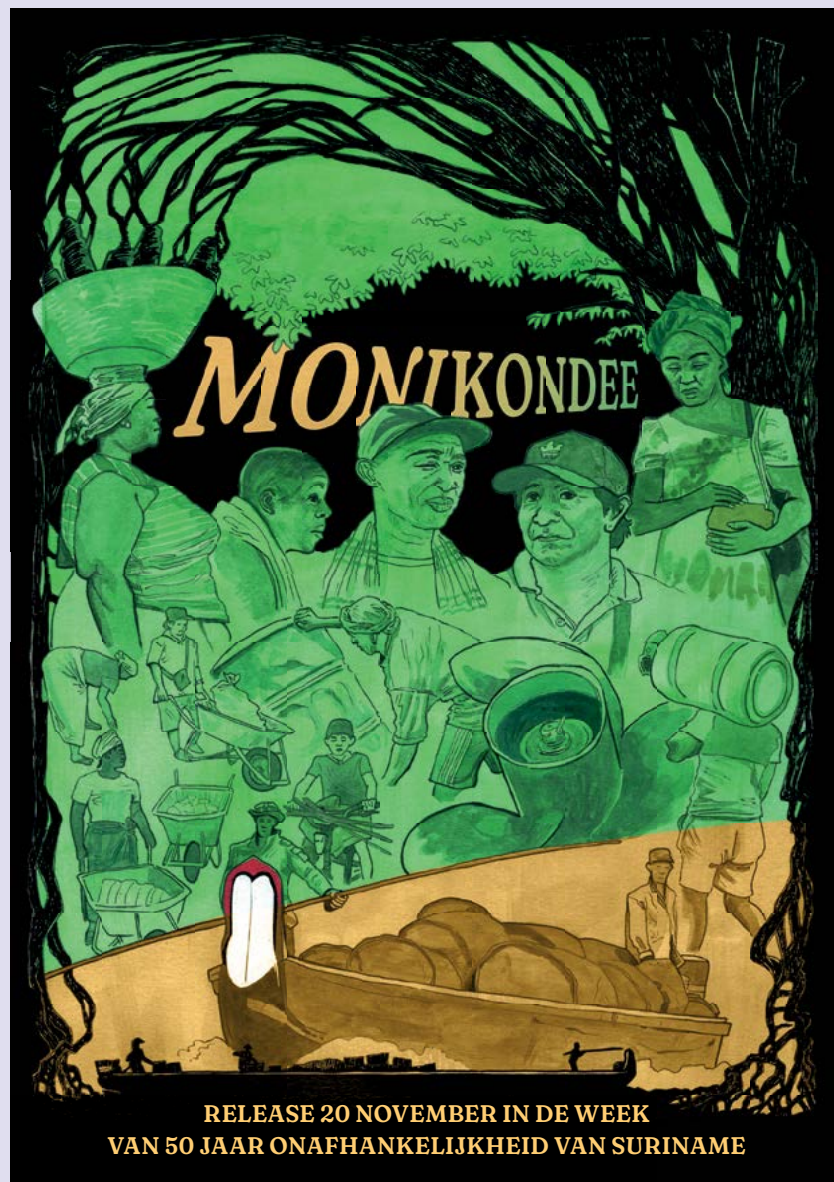
PAIKAR REGIE Dawood Hilmandi

THE DESERT OF THE REAL REGIE Luuk Bouwman

MEMORY REGIE Vladlena Sandu

RELEASE 20 NOVEMBER IN DE WEEK
VAN 50 JAAR ONAFHANKELIJKHEID VAN SURINAME

MONIKONDEE REGIE Tolin Alexander, Lonnie van Brummelen en Siebren de Haan

MIJN WOORD TEGEN HET MIJNE REGIE Maasja Ooms

THE SHIPWRECKED REGIE Diego Gutiérrez

FREEZE FRAME

Regisseur Shady El-Hamus (*De libi, Forever Rich, Crypto Boy*) brengt maandelijks een ode aan een bijzondere filmscène. In deze laatste aflevering: de slotscène van *You Can Count on Me*.

HET HOEFT NIET GEZEGD

De juiste titel voor een film – zo belangrijk, maar zo ingewikkeld. Sommige titels zijn inhoudelijk verrijkend, andere juist simpel en ongrijpbaar. Een goeie titel moet lekker bekken, moet je bijblijven en specifiek zijn maar niet té. Soms heb je 'm als maker meteen, soms blijf je eindeloos zoeken zonder dat er ooit iets boven komt drijven. Soms maakt een goeie film een middelmatige titel beter. Soms niet. Soms is een titel een statement (*La haine*, 1995), soms vangt hij perfect de toon van een film (*Pulp Fiction*, 1994). Soms is een titel ironisch (*The Worst Person in the World*, 2021), soms gevoelig en poëtisch (*Lost in Translation*, 2003), en soms bijna te simpel voor woorden en juist daarom zo sterk (*Taxi Driver*, 1976).

Een mooi voorbeeld van een goede titel is *You Can Count on Me* van schrijver en regisseur Kenneth Lonergan, die met *Manchester by the Sea* (2016) pas echt doorbrak bij het grote publiek, maar wiens eerdere werk minstens zo de moeite waard is. Zijn debuutfilm

You Can Count on Me gaat over een broer en zus, Terry en Sammy, die als kinderen hun ouders verloren bij een auto-ongeluk. Sindsdien zijn ze op elkaar aangewezen, maar met de jaren uit elkaar gegroeid. Hun beider levens zijn totaal verschillend verlopen, omdat ze elk op een andere manier met dat trauma zijn omgegaan. Sammy bleef in hun geboortestad wonen en bouwde een ogenschijnlijk stabiel leven op als alleenstaande moeder en bankmedewerker. Terry vluchtte daarentegen zo snel mogelijk weg, zwierf van plek naar plek en omhelsde de onthechting. Zo bepaalt het jeugdtrauma onbewust nog steeds hun levenskeuzes: Sammy zoekt veiligheid en houvast, terwijl Terry vlucht voor elke vorm van verplichting of emotionele binding. Als Terry vanwege geldproblemen aan het begin van de film onverwacht bij zijn zus op de stoep staat, raken hun levens opnieuw verstrengeld en komt er zowel veel oud zeer als vergeten liefde boven.

Dan die titel. Een tijdlang lijkt die wat buiten de

film te staan. Als kijker vermoed je dat het slaat op de band tussen broer en zus, maar echt raken doet hij niet – nog niet.

Sammy en Terry groeien door de film heen ondanks alles naar elkaar toe, maar uiteindelijk besluit Terry toch weer verder te trekken. Het zit niet in zijn aard om te settelen, hoe graag zijn zus hem ook bij zich zou willen houden om iets minder alleen te zijn. In de laatste scène zitten ze samen bij een bushalte, wachtend. In de volwassenen die ze inmiddels zijn zie je nog steeds de twee kinderen die ooit hun ouders verloren. Sammy huilt, Terry probeert haar gerust te stellen. Hij zegt dat hij met Kerstmis zal terugkomen. Als kijker hoop je het, maar zeker weten doe je het niet. En dan, als Sammy zich van hem wegdraait, hem niet in de ogen durft te kijken en haar tranen bedekt, zegt Terry opeens: “Weet je nog wat we altijd tegen elkaar zeiden als kinderen? Weet je het nog?” Ze knikt. Natuurlijk weet ze het nog. Ze draait zich om, omhelst hem en ze houden elkaar vast.

Het wordt niet uitgesproken – dat maakt het zo goed – maar op dat moment landt die titel opeens en verrijkt hij alles wat je daarvoor gezien hebt. In die titel zit de kern van de film – hoe een verlies van ouders op jonge leeftijd levens kan ontwrichten en relaties voorgoed kan verstoren. En op een indirecte manier zorgt de titel op dat moment voor het emotionele hoogtepunt van de film.

Tijdens de aftiteling vraag je je af: houdt de belofte die de titel draagt stand? Kunnen deze twee de komende jaren echt op elkaar rekenen? Ze doen hun best, zetten kleine stappen richting herstel dus er is hoop dat het goedkomt, maar die hoop blijft broos. En dat is mooi, want dat is het leven.

ALEX ROSS PERRY

'Betaalde figuranten zouden het nep maken. Dan kun je gewoon 'cut' roepen. Publiek dat een kaartje heeft gekocht, geeft een oprechte reactie en een eerlijk applaus.'

ALEX ROSS PERRY OVER PAVEMENTS

'NIKS COOLS AAN

Alex Ross Perry portretteert de alternatieve jaren negentig-rock-band Pavement multidisciplinair en vol tegenstrijdigheden: "De film zit bomvol werk dat je eigenlijk niet ziet, terwijl het eruit moest zien alsof we maar wat deden."

DOOR LAURA VAN ZUYLEN
FOTO ANDRÉ BAKKER

De muziekdocumentaire *Pavements* begint met bombastische zinnen: "De meest invloedrijke en beste band ter wereld ging uit elkaar in 1999 en het was geen *big deal*. Ze kwamen weer bij elkaar in 2022 en het was een *huge deal*".

Bij de reünietour van de alternatieve rockband Pavement werd regisseur Alex Ross Perry gevraagd om een documentaire te maken: "Ik had het zelf nooit durven voorstellen: 'kom, laat ik mijn creatieve energie inbrengen om deze mega-iconische en invloedrijke band te portretteren.' Ze vroegen mij omdat er in mijn fictiefilms personages zitten die lijken op leadzanger Stephen Malkmus. Ik wist direct dat hij het ondoorgrondelijke middelpunt van het verhaal zou worden."

Pavements is een megalomaan project, verpakt in een 'het zal wel'-jasje. Perry tuigde er een musical, een biopic en een museum voor op. Met zanger Stephen Malkmus als middelpunt probeert hij de tegenstrijdigheid van Pavement te vangen, legt Perry uit als ik hem spreek op IFFR 2025.

"Malkmus is het centrum van zijn eigen creatieve universum. Hij is ongelooflijk briljant, enorm welbespraakt en heel prettig om bij in de buurt te zijn. Maar hij is ook moeilijk te peilen, halsstarrig zichzelf en bij vlagen zijn eigen grootste vijand. Hij heeft een aantal van de beste nummers van de jaren negentig geschreven, maar uiteindelijk had hij weinig interesse in praal en gelikte videoclips. Hij was zowel het grootste obstakel voor het succes van de band als de sleutel tot hun succes."

SLACKER

Was Pavement dan echt zo groot? Ze waren toonaangevend in de underground scene, stonden op grote festivals en speelden ooit in het voorprogramma van Nirvana. Maar nooit haalden ze een gouden plaat. Ze vallen samen met de karakteristieke *slacker*-figuur uit de jaren negentig. Maar wat definieert die *slacker* eigenlijk?

"Voor mij is de *slacker* een raadselachtig iemand, die ongelooflijk slim is en dat ook van zichzelf weet," vat Perry samen, "en daarbij wil hij nergens moeite voor doen. Hij vindt het prima om overdag een lullig baantje te hebben, zodat hij verder zoveel mogelijk met z'n band kan spelen. Dat werd het archetype van de *slacker* en Stephen Malkmus was een van de meest iconische *slackers*. Hij is een genie, maar geen perfectionist. Hij zou vier jaar aan een album kunnen wer-

ken om een meesterwerk te creëren. Maar hij maakt liever een album waarover hij zegt: het is best prima en ik heb niet eens heel hard m'n best hoeven doen."

Perry herkent iets in die levenshouding. "Zo'n monomaniakale zucht naar genialiteit, of die ene visie op dat ene onhaalbare doel dat iedereen eromheen towaanzin drijft, daar geloof ik niet in. Bovendien vind ik het niet leuk om zo te werken. Malkmus wil uiteindelijk het liefst gewoon een album maken, op tour gaan dan weer een album maken. Zijn *slacker*-les heeft me geleerd precies genoeg te doen. Als je meer doet ben je een streber en er is niks cools aan een streber. Maar je moet ook niet te weinig doen, want dan ben je onprofessioneel en daar is ook niets cools aan."

FIGURANT

Malkmus zingt in het nummer 'Shady Lane': "Je ben gecast als figurant in de verfilming van de *sequel* van je leven." En op een bepaalde manier is hij dat in deze film. Hij staat weliswaar centraal, maar is in deze verfilming van het tweede hoofdstuk voor deze band ook een van de vele passanten. Perry: "De film is een mozaïek. Ik wilde meerdere gezichten van de band laten zien."

Net als in de legendarische Bob Dylan-film *I'm Not There* (Todd Haynes, 2007) wordt de band vertolkt door meerdere figuren. Alleen zijn het nu niet diverse acteurs, maar zijn het heden, verleden en diverse

PAVEMENTS

LOUDER THAN YOU THINK

EEN STREBER'

kunstvormen.

Bij de musical, de biopic en het museum vraag je je telkens af of ze ironisch of serieus bedoeld zijn. Volgens Perry zijn ze allemaal onderdeel van een vierdimensionaal maakproces. Pardon? "Twee-dimensionaal filmmaken is dat elke minuut van creatie, elke camera-set-up, elke regel in het script alleen bestaansrecht heeft in het licht van het eindproduct en het publiek dat daarnaar kijkt. Driedimensionaal betekent dat je niet alles wat je draait in je film toont, maar dat alles wat je doet wel ten behoeve van je film is. Wat wij deden ging veel verder dan dat. Veel van het werk dat in deze film zit, is niet gedaan voor het publiek van vandaag. Het was noodzakelijk voor het proces en om de film realistisch te maken.

"Ik ben maanden bezig geweest om een Pavement-museum te cureren. Er waren rekwisieten van onschatbare waarde te zien, die niet in de film zitten. Maar dat geeft niet. Wat belangrijk is, is dat tweeduizend mensen daar vier dagen lang hebben rondgelopen. Ook voor de musical hebben we een maand gerepeteerd, waarvan we maar twee dagen per week draaiden. Dat is vierdimensionaal filmmaken. Het was allemaal onderdeel van het proces dat ik moest doormaken voor deze film. Het was heerlijk. Niemand die zei: 'Als we dit shot niet hebben vóór zonsondergang, hebben we geen scène.' Dat wil ik de rest van mijn leven niet meer horen. Wat ik wel wil

horen is: 'Oké, jongens, we zijn hier vandaag acht uur creatief aan het oefenen. *No pressure*, we filmen het niet eens.'"

Bandleiden S.M. en Spiral Stairs bedachten hun bijnamen voor hun eerste albumhoes en plempten die vol met onzin – "Als mensen het niks vinden, weten ze niet dat wij het waren", was de gedachte. Zo speelt ook *Pavements* met wat echt is en wat niet. De gescripte scènes uit de biopic zijn zo cliché dat je ze er direct uitpikt, maar ook de voorbereiding van de acteurs voor hun rollen zijn onderdeel van de film. Heeft Joe Keery (*Stranger Things*, 2016-) oprecht de tong van Malkmus gefotografeerd om die samen met zijn stemcoach te bestuderen? En is die gecureerde teen-nagel in het museum nu echt of toch een grap?

ONZE TIJD

"Ik deed alsof ik een museumcurator was, die deed alsof hij een theaterregisseur was, die deed alsof hij een musicalschrijver was", zegt Perry. "Maar een publiek dat doet alsof was onmogelijk. Betaalde figuren zouden het nep maken. Dan kun je gewoon 'cut' roepen en het opnieuw doen. Dat klopte niet. Publiek dat een kaartje heeft gekocht, geeft een oprechte reactie en een eerlijk applaus."

Perry maakte eerder de fictiefilm *Her Smell* (2018) over een feministische punkartiest in de jaren negentig. Hij houdt ervan terug te gaan naar deze periode.

PAVEMENTS EN LOUDER THAN YOU THINK Single en b-kantje

Twee docu's over de iconische slacker-band Pavement lijkt wat veel, maar het geheel is meer dan de som der delen.

Als een band van enige faam na jaren stilte weer bij elkaar komt, dan wordt zo'n reünie vergezeld door een achter de schermen-documentaire. Maar nineties-iconen Pavement doen het, geheel in lijn met hun reputatie, een beetje anders met *Pavements*.

Frontman Stephen Malkmus heeft notoir weinig boodschap aan "hoe het hoort" in de platenindustrie, en ging dus met de hakken in het zand toen werd voorgesteld om een documentairemaker in te schakelen bij een reünietour in 2022. Zijn tegenbod: laten we een scenarioschrijver inhuren en die vervolgens géén scenario laten schrijven.

Dat gebeurde niet, maar die recalcitrantie leidde wel tot *Pavements*. Regisseur Alex Ross Perry extrapoleert de iconische status die Pavement heeft onder aficionado's en doet alsof de band ook voor het grote publiek altijd zo bekend is geweest.

Perry organiseert een reizend Pavement-museum, een off-Broadway musical rond de songs van de band en een fictionele biopic. Allemaal min of meer echt, en toch ook weer niet. Dat hij ook de repetities voor de reünie-tour filmde, wordt bijna bijzaak.

De meer conventionele documentaire hoefde hij sowieso niet te maken. *Louder Than You Think* wordt als een soort b-kantje bij *Pavements* uitgebracht. Jed I. Rosenberg voorziet zijn film over voormalig Pavement-drummer Gary Young wel van een dwarsig lo-fi sausje, onder andere door hoogtepunten uit het wordingsverhaal van Pavement uit te beelden met marionetten. Maar dit is

toch meer een muziekdoku volgens het boekje, met archiefbeelden en pratende hoofden (waaronder de andere bandleden) en Young die zijn verhaal vertelt, in en om zijn huis-annex-opnamestudio.

De eigenzinnigheid zit hier vooral in Young zelf, die zijn functie in de band omschrijft als "to wreak fucking havoc". Hij liep al tegen de zeventig toen de makers hem volgden, en hij zou kort na de première van deze film overlijden. Zijn lichaam en geest zijn overduidelijk aangetast door een leven lang overmatig gebruik van alcohol en drugs – ook de reden dat hij uiteindelijk uit Pavement vertrok, net voordat de band echt doorbrak (voor zover dat gebeurde). Maar dwars door de alcoholische mist heen blijkt Young nog altijd een geestige, prachtig onvoorspelbare aanwezigheid.

Waar *Pavements* zich in creatieve bochten wringt om de ironische essentie van Pavement te vangen, vertelt *Louder Than You Think* meer rechtdoorzee de vroege geschiedenis van de band. Precies het stuk waar *Pavements* zo'n beetje overheen hinkstap-springt om bij de 'iconische' periode uit te komen, krijgt zo in *Louder Than You Think* ruim baan.

JOOST BROEREN-HUITENGA

PAVEMENTS VERENIGDE STATEN, 2024 | REGIE ALEX ROSS PERRY | 128 MINUTEN | DISTRIBUTIE PINK MOON | TE ZIEN VANAF 6 NOVEMBER, OOK VIA [picl.nl](#)

LOUDER THAN YOU THINK VERENIGDE STATEN, 2023 | REGIE JED I. ROSENBERG | 90 MINUTEN | DISTRIBUTIE PINK MOON | TE ZIEN VANAF 20 NOVEMBER

"Ik ben geobsedeerd door de tijd waarin ik opgroeide. Ik kom uit de tijd dat je alternatieve rock hoorde op de radio, dat er nog geen mobiele telefoons waren en dat je al je zakgeld opspaarde om één cd te kunnen kopen, waar je dan eindeloos naar luisterde. Daar probeer ik naar terug te gaan. Waarom denk je dat we onze tiener- en twintiger jaren 'onze tijd' noemen? Waarom is veertig niet 'onze tijd'? Op die leeftijd maak je van alles voor het eerst mee en daarom betekenen ervaringen meer voor je als je zo oud bent. Daar hoort muziek bij, maar ook de films die ik wel tien keer achter elkaar kon kijken."

De ironische pose van de *slacker*, waarbij elk enthousiasme afdoet aan je coolheid, geeft de indruk dat je niets echt leuk vindt. Hoewel Perry zijn huiswerk "altijd op zondagavond maakte", schemert door dat hij zelf toch geen echte *slacker* is als ik hem vraag wat hij van biopics vindt. "Ik ben verzot op van die der-tien-in-een-dozijn-muziekdocumentaires. Stephen Malkmus zegt in de film over muzikale invloeden: 'Ik raak altijd geïnspireerd door dingen die shit klinken. Dat herken ik ook bij films die me inspireren. Die zijn ook shit, maar toch kun je er iets in zien van waaruit je iets nieuws kunt maken. Sommige films vuren alleen Wikipedia-informatie op je af, maar er zijn er ook die me verleiden om een album te kopen. Ik keek een documentaire over Tina Turner en kocht ogenblikkelijk *Private Dancer*.'" fk

**Gofilex is proud to be sponsor of
Niels de Langen at the
Paralympic Games of 2026 in
Milaan - Cortina d'Ampezzo**

CINIO

CONNECT TO THE FUTURE

Gofilex

since 1938

17^e editie

EASTERN NEIGHBOURS FILM FESTIVAL

BESTE FILMS UIT CENTRAAL-,
OOST- EN ZUIDOOST-EUROPA

5 - 9 November 2025
FILMHUIS DEN HAAG

Het Eastern Neighbours Film Festival – vijf dagen nieuwe cinema uit het bredere Oost-Europa – viert dit jaar zijn zeventiende editie. Met een nieuwsgierige en gedurfde programmering brengen we films naar Nederland die anders vaak onzichtbaar zouden blijven, en voor veel titels betekent dit hun Nederlandse première. De films raken thema's die in heel Europa en daarbuiten weerklinken: mensenrechten, migratie, historische erfenissen, ongelijkheid en veranderende familiestructuren. Naast films uit alle hoeken van de regio biedt het programma ook panels, sociale ontmoetingen, focussecties, nagesprekken, een talentcompetitie en meer. Dit jaar is er bovendien speciale aandacht voor de genocide in Srebrenica, precies dertig jaar geleden.

Ons vernieuwde team van vier programmeurs combineert maatschappelijke urgentie met artistieke zeggingskracht. Marko Grba Singh en Stefan Malešević verzorgen de hoofdprogrammering, Temra Pavlović cureert *Between Film and Art*, en Stefan Pavlović leidt de *New Talents Competition*.

De selectie is rijk en veelzijdig: speelfilms en documentaires, essayistische vormen, komedies, een jeugdfilm, korte films en animatie. Van grootmeesters als Jasmila Žbanić en Želimir Žilnik tot frisse stemmen in New Female Voices, waaronder Olga Korotko, Marina Sulima, Zuzana Kirchnerová en Luàna Bajrami. Hun films verbinden actuele kwesties met persoonlijke verhalen, soms vanuit intieme nabijheid, soms vanuit een breder historisch perspectief. Beleef deze films en ontmoet hun makers in onze warme festivalsfeer van 5 tot en met 9 november in Filmhuis Den Haag. Via ons On Tour-programma reizen de verhalen ook naar andere Nederlandse steden!

Openings- en slotfilm: van pijn naar hoop

De openingsfilm van dit jaar, ***Broken Voices* (Ondřej Provozník)**, laat zien hoe idealen en vertrouwen kunnen worden verbrijzeld in de vroege jeugd. De dertienjarige Karolína wordt geselecteerd voor een prestigieus meisjeskoor in Tsjechië. Wat begint als een droom, verandert snel in een nachtmerrie wanneer haar dirigent zijn machtspositie misbruikt. Geïnspireerd door waargebeurde gebeurtenissen, vraagt de film ons te luisteren naar de stemmen die vaak het moeilijkst doordringen.

De slotfilm, ***My Magical World* (Elvin Adigozel)** biedt een hartverwarmend contrast: twee vrienden en bandgenoten in het landelijke Azerbeidzjan putten kracht uit hun muziek, terwijl hun dromen, vriendschap en liefde zwaar op de proef staan. De film herinnert ons aan de kracht van creatie, verbondenheid en hoop.

WONDROUS IS THE SILENCE OF MY MASTER

Cinema Current

Film is de meest toegankelijke kunstvorm, verbonden met vermaak én actualiteit. Het kan informeren, mobiliseren, provoceren of ontroeren. *Cinema Current* viert die films - werken die onze zielen raken en unieke audiovisuele ervaringen bieden in plaats van politieke clichés. Juist daardoor zijn ze politiek, zelfs wanneer persoonlijke thema's centraal staan.

Wondrous Is the Silence of My Master van **Ivan Salatić** schetst een "vader des vaderlands" en reflecteert op nationale heldenmythes en westerse neerbuigendheid. Dat een Montenegrijnse filmmaker met een minimaal

budget een kostuumfilm maakt die zich kan meten aan multi-miljoenenspektakels, maakt dit des te meer een rebelse en essentiële film. In ***Eighty Plus*** kiest de Joegoslavische Black Wave-meester **Želimir Žilnik** daarentegen bewust voor lage productiewaarden om warmte en oprechtheid te bereiken die in gepolijste producties vaak ontbreken. In ***The Swan Song of Fedor Ozerov*** gebruikt **Yuri Semashko**, een Belarussische regisseur in ballingschap, politieke turbulentie als achtergrond voor een teder en wild verhaal over een muzikant op zoek naar zijn geluk.

De krachtige hedendaagse cinema uit Oost-Europa, die ook internationaal haar stempel drukt – het beste te ervaren samen in de filmzaal.

CRICKETS, IT'S YOUR TURN

MY MAGICAL WORLD

East of East

Eén van de hoofddoelen van ENFF is om de onderbelichte cinema naar de Nederlandse bioscopen te brengen. Wij blijven bruggen bouwen, en dit jaar verruimt ENFF haar blik naar de Kaukasus en Centraal-Azië. De grensvlakken tussen Europa, Azië en het Midden-Oosten verschuiven het perspectief. In ***East of East*** presenteren wij recente cinema uit deze regio: een cinema van opmerkelijke moed en eigenzinnigheid die nog lang nazindert.

In deze nieuwe programmasectie zijn dit jaar drie films. Op de steppe van Kazachstan onderzoekt de documentaire ***We Live Here*** (**Zhanana Kurmasheva**) de kwetsbare relatie tussen mens en milieu over drie generaties in radioactieve zones. ***Crickets, It's Your Turn*** (**Olga Korotko**), een visueel intense thriller over verlangen, macht en confrontatie met patriarchie. En de festival slotfilm, ***My Magical World*** (**Elvin Adigozel**) over ambitie en mannelijke vriendschap in het landelijke Azerbeidzjan.

BLUM - MASTERS OF THEIR OWN DESTINY

KING MATT THE FIRST

Documentaires openen debat

Documentaires verrijken de samenleving en scherpen ons bewustzijn. Of het nu gaat om kleine lokale verhalen of grote historische gebeurtenissen, ze brengen het onbekende dichterbij en nodigen uit tot reflectie. In een tijd waarin dialoog onder druk staat, blijven ze een belangrijk middel voor begrip.

De selectie van dit jaar telt negen uiteenlopende, sterke films. **Goran Dević** keert terug met ***Pavilion 6***, een pandemiekomedie die het moderne Kroatië portretteert via openhartige bekentenissen uit de vaccinatie-rij. In ***Silent Observers*** van **Eliza Petkova** kijken we door de ogen van dieren: een ode aan een verdwijnend dorpsbestaan in Bulgarije. ***When Lightning Flashes Over the Sea*** (**Eva Neymann**) toont de veerkracht van Odesa onder Russische aanval. ***King Matt the First*** (**Jaśmina Wójcik**) volgt twee zusjes bij de Pools-Oekraïense grens waar de magie van de kindertijd langzaam plaatsmaakt voor de harde realiteit van volwassenheid. Gouden Beer-winnares **Jasmila Žbanić** portretteert Emerik Blum, socialist en grondlegger van modern Sarajevo. ***Dajori*** (**Martin Páv & Nicolas Kourek**) en ***Consider a Tomato*** (**Marina Sulima**) stellen de kracht van zorg centraal: van een Roma-moeder die haar gezin bijeen probeert te houden, tot een essayfilm met recepten die landbouwtradities in Moldova levend houden. ***One Man Avalanche*** (**Slobodanka Radun**) volgt drummer Dragoljub Djuričić, symbool van de anti-Miloševićprotesten. ***We Live Here*** (**Zhanana Kurmasheva**), een visionair debuut dat zich afspeelt op het voormalige nucleaire testterrein van Kazachstan, volgt drie generaties in hun strijd met de kwetsbaarheid van overleven.

Focus: Grief

In een wereld van ongelijkheid, polarisatie en afnemende empathie, blijft rouw ons verbinden. Sommigen treuren om dierbaren, anderen om verloren vaderlanden of idealen. Het Focusprogramma dit jaar presenteert vijf films die rouw vanuit diverse perspectieven belichten, met de centrale vraag: wat doen we als we een thuis verliezen?

***We Live Here* (Zhanana Kurmasheva)** en ***When Lightning Flashes Over the Sea* (Eva Neymann)** confronteren ons met vormen van collectieve rouw na verwoesting. ***Wind, Talk to Me* (Stefan Đorđević)** toont in indrukwekkende docufictie een familie die het huis van hun overleden moeder heropbouwt, terwijl ***Yugo Florida* (Vladimir Tagić)** persoonlijk verlies koppelt aan de teloorgang van de Servische samenleving, met absurdische ondertoon. ***Man of the House* (Andamion Murataj)** onderzoekt het lichaam als thuis, met een Albanese ‘betoogde maagd’ die haar onderdrukte gevoelens herontdekt. Een panelgesprek met drie van de makers onderzoekt filmmaken als ruimte voor rouw.

New Female Voices

In een ideale wereld zonder labels zou een aparte categorie voor vrouwelijke filmmakers overbodig zijn, maar discriminatie, geweld en ongelijkheid blijven de realiteit. In *New Female Voices* tonen films uiteenlopende vormen van verzet, waarin tederheid en woede samenkomen, en herinnering en identiteit worden onderzocht in gedurfde en originele filmtalen.

***Caravan* (Zuzana Kirchnerová)**, gebaseerd op het eigen leven van de regisseur, is een aangrijpende roadmovie over moederliefde die botst met de drang naar vrijheid, terwijl ***Crickets, It's Your Turn* (Olga Korotko)** een jonge fotografe volgt die de ongelijkheden in een door mannen gedomineerde wereld onderzoekt en daarbij de grenzen

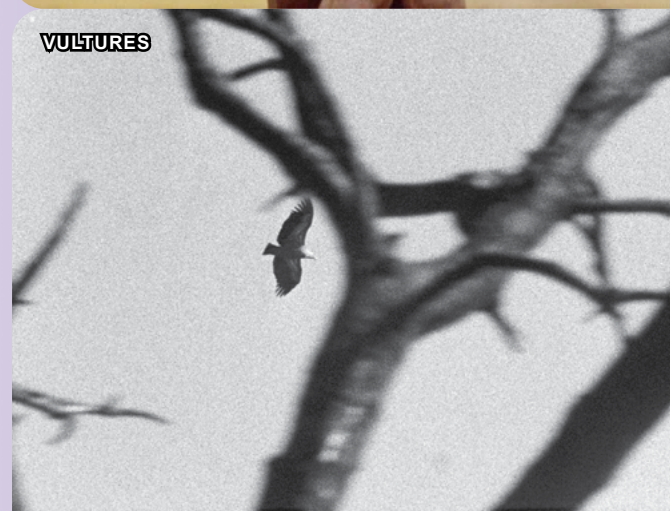
van een machosamenleving uitdaagt. ***When the Phone Rang* (Iva Radivojević)** reflecteert op persoonlijke en collectieve trauma's van een uiteengevallen thuisland via de herinneringen van een meisje in het Joegoslavië van de jaren '90. In ***Phantom Youth* (Luàna Bajrami)** worden twee meisjes uit Kosovo geconfronteerd met de uitdagingen van de naoorlogse transitieperiode. In de creatieve documentaire ***Consider a Tomato***, haar eerste lange film, volgt **Marina Sulima** de reis van een enkele tomaat – van haar moeders keuken in Moldavië naar de hightech kassen van Europa.

New Female Voices biedt een podium aan krachtige, originele perspectieven die uitdagen, ontroeren en laten zien hoe cinema met ongefilterde moed de wereld kan veranderen.

Between film and art

Between Film and Art richt zich op hedendaagse filmkunst: experimentele cinema en kunstenaarsfilms, waarin Oost-Europa rijke tradities heeft. Dit jaar staan twee bijzondere makers centraal, de Poolse **Ewelina Rosińska** en de Russische **Vadim Kostrov** – relatief jonge makers, al internationaal geprezen om hun radicale en gevoelige vormen. In ***Ashes by Name Is Man*** verweeft Rosińska het dagelijks leven van haar grootouders, de katholieke kerk en het Poolse landschap, en maakt voelbaar hoe deze werelden in elkaar grijpen – een 16mm-montage die zich ontvouwt als een muzikale compositie. Haar korte film ***Vultures*** portretteert een ontmoeting van wederzijds waarnemen, tussen mens met camera en dier in vlucht.

In ***Still Free*** filmt Kostrov zijn vrienden tijdens een zomerse zwempartij met de directheid die zijn oeuvre kenmerkt. Sinds de Russische invasie van Oekraïne is deze ogenschijnlijk lichte scène des te meer beladen met historische zwaarte, die Kostrov tegemoet treedt. In ***Éveil***, een korte stille film gemaakt in ballingschap, lost figuratie zich op tot abstractie. Wat wordt er zichtbaar in de overgave aan verlies?

TOWARDS WHITE

WHAT DOES THE MUD WHISPER

STONE OF DESTINY

NEW TALENTS COMPETITION

Jonge stemmen uit Centraal-, Oost en Zuidoost-Europa

De *New Talents Competition* is terug voor de zesde editie! Jonge filmmakers krijgen de kans hun eerste of tweede film te vertonen en de Publieksprijs te winnen. Uit veel inzendingen zijn acht schitterende films geselecteerd uit Bosnië en Herzegovina, Roemenië, Georgië, Oekraïne, Polen, Tsjechië en Montenegro. De risico's die deze filmmakers nemen - met

de camera, hun lichaam en hun persoonlijke filmtaal - tonen hun toewijding aan een betere wereld. Waar de één de camera inzet om via lichaam en gebed een oorlogstrauma uit te drijven, gebruikt de ander haar lens om opnieuw contact te maken met haar vader, zonder weg te lopen van conflicten uit verleden en heden. Van een modderheilingscentrum in een afgelegen Georgisch dorp tot autofictieve fantasiewerelden, en van grensgebieden in de Balkan waar West-Europese belangen voelbaar zijn tot intieme familieportretten: telkens richten deze makers hun kritische blik op hun omgeving.

Naast de genoemde secties, biedt het programma een scala aan rijke verbeeldingen uit verschillende decennia, regio's en over uiteenlopende thema's. In *Sandbag Dam* (Čejen Černić Čanak) en *Man of the House* (Andamion Murataj) vinden LGBTQIA-ervaringen een eigen stem in gemeenschappen met strikte normen - twee films die verlangen, identiteit en verbondenheid opmerkelijk blootleggen. Het indrukwekkende *Where Have You Been* (Mirko Pincelli) herdenkt de slachtoffers van de Srebrenica-genocide en benadrukt het belang van actieve herinnering in het voormalige Joegoslavië. Het anker van *Old Gold*, onze sectie gewijd aan klassiekers, is de 50-jarige jubileumvertoning

van de Oscarwinnende Tsjechoslowaakse film *The Shop on Main Street* (Ján Kadár & Elmar Klos), over Tóno, een timmerman die als "Arisch beheerder" van de winkel van een Joodse weduwe verstrikt raakt tussen overleven en geweten onder het fascisme. Ook de intieme documentaire *117* (Besim Sahatçiu) uit 1976, over een Albanese familie van 117 leden op het platteland van Kosovo. De film combineert etnografische observatie met een spiritueel portret van een natie, in een tijd vlak voor grote historische omwentelingen.

Samen laten deze films zien hoe cinema kan vermaken, getuigen en inzicht bieden in geschiedenis, identiteit en menselijke ervaringen.

40 films uit 30 landen,
22 Nederlandse premières,
2 Europese premières,
4 Internationale premières,
24 gasten,
1 wijnproeverij,
en heerlijke hapjes & drankjes uit de regio.

TALKS:

- KOSOVAR CINEMA ON THE RISE
- MAKING FILMS ACROSS EUROPE'S DIVIDE
- SERBIAN PROTESTS THEN AND NOW

PANEL:

- GRIEF

Tickets beschikbaar op:
www.filmhuisdenhaag.nl

Volledig programma op:
www.easterneighboursfilmfestival.nl

WHERE HAVE YOU BEEN

THE SHOP ON MAIN STREET

13 – 23 November 2025
International Documentary
Film Festival Amsterdam

Een dag lang genieten van
prijswinnende documentaires
en publieksfavorieten.

Koop nu je kaarten voor
Best of IDFA via idfa.nl/bestof

Nieuw dit jaar: Best of IDFA Light! Een uniek
avondprogramma met twee films: één prijswin-
nende film en één publieksfavoriet. Koop nu
je kaarten op idfa.nl/light

Eye Filmmuseum

**TILDA
SWINTON**
Ongoing

Exhibition,
Performances, Films,
Talks & Events
28 Sep 2025 – 8 Feb 2026

VRIENDENLOTERIJ

BLOCK
BUSTER
FONDS

VRIENDENLOTERIJ
het
cultuurfonds

VSBfonds.
VandenEnde
FOUNDATION

CHANEL

ONASSIS
STEGI

DIE MY LOVE HONDERDEN STUKJES GLAS

Met haar meedogenloze kijk op moederschap geeft Lynne Ramsay je het gevoel dat je de grip op de realiteit aan het verliezen bent.

DOOR ROOSJE VAN DER KAMP

Lynne Ramsay laat de komma weg in haar bewerking van Ariana Harwicz' novelle *Die, My Love* (2012). De titel lijkt nu minder op een bevel. Geen zin meer, maar een samenkomst van schijnbaar tegengestelde woorden: liefde en vernietiging. De novelle is een fragmentarische *stream of consciousness* van een jonge moeder die kampt met post-partumdepressie en psychose. In haar bewerking laat Ramsay fantasie en werkelijkheid onmerkbaar in elkaar overvloeien.

In het origineel heeft de moeder geen naam. Ze is de naamloze verteller, de gebeurtenissen worden door haar bewustzijn gefilterd. In de film krijgt ze wel een naam: Grace. We zien Grace (Jennifer Lawrence) van buitenaf. Toch weet Ramsay ons onder te dompelen in haar belevingswereld, zonder gebruik te maken van voice-overs of verklarende dialogen. Haar complexe gedachten worden niet in woorden gevat, maar in bewegingen, visioenen en geluiden. De binnenwereld van Grace is de fantasie van een man op een motor en

het terugkerende beeld van een brandend bos. Haar binnenwereld is harde muziek, auditieve hallucinaties, het geluid dat altijd net iets eerder begint dan het bijbehorende beeld. Haar binnenwereld is dansen en schreeuwen en je huid openhalen aan een stuk glas.

OERKNAL

Er is een moment waarop Grace haar moedermelk met inkt mengt en zo de melkweg creëert. Ramsay verbeeldt moederschap als een eigen universum. Als een soort oerknal, een allesveranderende gebeurtenis met schokgolven die niet te beheersen zijn. Het klopt dat Grace een kind heeft gekregen, maar bovenal is ze moeder gewórden.

Die My Love wordt omschreven als een mentaal afglijden, een wegzakken in waanzin. Maar wanneer we Grace ontmoeten is ze al waanzinnig. Ze gromt en hist, op handen en voeten in het gras. Als ze met haar man Jackson (Robert Pattinson) verhuist naar een af-

gelegen huis in Montana, is ze zo verliefd op hem dat ze hem met haar tanden open zou willen scheuren.

In dat huis heeft iemand zich een aantal maanden geleden van het leven beroofd. Een paar kilometer verderop woont Jacksons moeder, die, sinds haar man is begonnen te dementeren, 's nachts slaapwandelt. Rouw, dementie, post-partumdepressie, psychose, dromen, verliefdheid: het zijn allemaal ervaringen die onze belevingswereld bepalen. Hetzelfde uitzicht vanuit hetzelfde raam kan er totaal anders uitzien als je verliefd bent.

NAT GLAS

Grace denkt dat er iets mis is met haar baby. Ze hoort hem steeds huilen. Ze denkt ook dat haar man, die altijd weg is voor zijn werk, een affaire heeft. Ramsay richt zich niet zozeer op de waarheid, maar op het gevoel dat je de greep op de werkelijkheid verliest. En dan niet het proces van je verstand verliezen, maar het moment waarop je je verstand aan het verliezen bent, steeds weer opnieuw. Het moment waarop je beseft dat wat je doet gestoord is, maar je er ook niet mee kan stoppen. Het moment dat je dat verstand uit je vingers voelt glippen, als een nat glas dat uit je vingers ontsnapt tijdens de afwas. Dat lijkt eng, gek worden, maar is vreemd genoeg ook vreugdevol. Lawrence speelt Grace alsof ze ervan geniet. Soms is het immers makkelijker om het glas te laten vallen, dan om het op te vangen. Kijk hoe het valt, instrueert Ramsay ons. Kijk naar al die stukjes glas op de grond.

"My brain seems chopped up", zegt Grace. Ook de film lijkt aan flarden te zijn: op een gegeven moment begon ik me af te vragen of het verhaal wel lineair was, of de film me niet voor de gek hield met zijn schijnbare chronologie. Hoe vaak is Grace zwanger? Wat komt eerst? Net zoals Grace haar greep op de realiteit verliest, begon de film ook uit mijn greep te glippen. Ik kon mezelf alleen maar overgeven aan de stroom van gebeurtenissen, aan de kleuren, de bewegingen en geluiden.

Pattinson en Lawrence geven alles. Ze kruipen, grommen en schreeuwen. Hun lichamen hebben een elasticiteit die hun geest ontbeert. Grace valt plotse-ling voorover, alsof haar heupen een scharnier zijn en ze door iets naar beneden wordt getrokken. Jackson zakt in elkaar in de auto, als een lappenpop. Het is alsof ze daar beneden thuishoren. Op de grond. Net als dat gebroken glas.

DIE MY LOVE VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE
LYNNE RAMSAY | MET JENNIFER LAWRENCE, ROBERT
PATTINSON, NICK NOLTE | 120 MINUTEN | DISTRIBUTIE
CINÉART | TE ZIEN VANAF 20 NOVEMBER

BUGONIA

Yorgos Lanthimos haalt het beste uit zijn acteurs, vaste kracht Emma Stone voorop. In hun zesde gezamenlijke productie schittert Stone opnieuw, als gewetenloze CEO die voor *alien* wordt aangezien, met alle groteske kolder van dien.

DOOR KEES DRIESSEN

LANTHIMOS LAAT STONE WEER SCHITTEREN

Gestaag bouwen Yorgos Lanthimos en Emma Stone aan een van de grote regisseur-acteur-combo's van de recente filmgeschiedenis. Zo elegant als Fellini en Mastroianni, zo energiek als Verhoeven en Hauer.

Bugonia is de zesde keer dat ze samenwerken, na *The Favourite* (2018), *Poor Things* (2023), *Kinds of Kindness* (2024) en de tussendoortjes *Bleat* (Vlihi, 2022) en de videoclip voor 'Beth's Farm' van Jerskin Fendrix (2025). En opnieuw is het heerlijk om Stone – ditmaal met stijlvol kaalgeschoren hoofd en gewit gezicht – te zien spelen, als ijskoude CEO die wordt aangezien voor buitenaardse spion.

ACTEURS

En dat lijkt ook te zijn wat ze doet: spelen. In Lanthimos' films komen de acteurs altijd over alsof ze lol hebben. Niet alleen Stone excelleert daarmee, haar tegenspeler Jesse Plemons speelt eveneens een van de lekkerste – en beste – rollen van zijn carrière, als de samenzweringstheoreticus die met hulp van zijn sulige neef (Aidan Delbis in zijn eerste rol) Stone besluit te kidnappen.

Maar ook Colin Farrell, bijvoorbeeld, was nooit zo goed op zijn plek als in Lanthimos' *The Lobster* (2015) en *The Killing of a Sacred Deer* (2017). Of denk aan hoe Olivia Colman de acteertop bereikte in *The Favourite*. Allemaal gedijen ze bij Lanthimos' combinatie van kolder en karakterspel, subtiliteit en slapstick in psychologische steekspelen met vervreemdende humor en cartoonesk geweld. Waarbij de acteurs, net als de films (en de vormgeving), je steeds *bijna* een knipoog lijken te geven – maar net niet.

Het is een balanceeract waarvan ik als kijker enorm

kan genieten. Net als kennelijk de acteurs zelf, die graag bij Lanthimos terugkeren. Plemons en Stone zaten al samen in het drieluik *Kinds of Kindness*, waarin Plemons onder meer een man speelt die het personage gespeeld door Stone ervan verdenkt niet te zijn wie ze zegt dat ze is. "Nog een keertje! Nog een keertje!", stel ik me zo voor dat ze na afloop enthousiast riepen, op en neer springend als blij kinderen. "Nou goed dan", stel ik me voor dat Lanthimos glimlachend antwoordde.

BIJEN

Dus speelt Plemons in *Bugonia* een man die het personage gespeeld door Stone ervan verdenkt niet te zijn wie ze zegt dat ze is. Hij is een verfromfaaide bijenhouder, die onder invloed van de wereldwijde *colony collapse disorder* en de diepste krochten van het internet ervan overtuigd is geraakt dat een buitenaardse invasiemacht afkomstig van Andromeda de Aarde wil overnemen – onder meer door de bijen te vernietigen – en dat Stone een van hun vooruitgeschoven spionnen is.

Naast de gepast ongemakkelijk harde orkestmuziek van Jerskin Fendrix en de beeldkwaliteit van *good old VistaVision*-35mm (als derde recente titel na *The Brutalist*, 2024, en *One Battle After Another*, 2025), maakt ook het setdesign indruk. Drijvend op het enorme contrast tussen de kille kantoren van het farmaceutische bedrijf geleid door Stone en de rommelige, duistere kelder waarin Plemons zijn marteltuig heeft geïnstalleerd om haar tot buitenaardse bekentnissen te dwingen. Hij vindt dat zelf ook niet leuk, zegt hij, maar hij heeft nou eenmaal geen keus, want

alleen hij kan de planeet redden, zoals de titel van *Bugonia*'s Koreaanse inspiratiebron *Save the Green Planet!* (Jang Joon-hwan, 2003) suggereert.

MARTELEN

De momenten waarop je gaat twijfelen wie nu eigenlijk het grootste monster is, leveren de spannendste scènes op. Maar doordat in *Bugonia* de mannelijke CEO uit het origineel is veranderd in een vrouw, is het in deze versie moeilijker geworden om je sympathie tussen de twee antagonistinnen te verdelen.

Plemons poneert een klassiek klassenargument, als hij tiert hoe de kapitalistische machinerie over hem heen dendert en dat mensen zoals hij worden genegeerd, gemanipuleerd en uitgebuit. Maar hoe gewetenloos Stone's CEO ook moge zijn, een vastgebonden vrouw martelen maakt zelfs de bestbedoelende activist een heel stuk antipathieker. Wat hun confrontatie politiek gezien een stuk minder uitdagend maakt dan hij had kunnen zijn.

Eigenlijk heeft de film überhaupt niet echt iets te zeggen over alle contemporaine twistpunten die hij opvoert: de macht van Big Pharma, online samenzweringstheorieën, de marginalisering van witte mannen met precare banen. Na afloop nam ik van *Bugonia* niks mee naar huis: als ie af is, is ie af. Maar zolang hij duurt, is het heerlijk genieten.

BUGONIA IERLAND/VERENIGD KONINKRIJK/
CANADA/ZUID-KOREA/VERENIGDE STATEN, 2025 |
REGIE YORGOS LANTHIMOS | MET EMMA STONE, JESSE
PLEMONS | 119 MINUTEN | DISTRIBUTIE UNIVERSAL |
TE ZIEN VANAF 30 OKTOBER | LEES HET INTERVIEW
MET REGISSEUR LANTHIMOS OP filmkrant.nl

TENTOONSTELLING AMSTERDAMS STADSJOURNAAL PIJNLIJK RELEVANT

De tentoonstelling in het Stadsarchief Amsterdam over het links-activistische filmcollectief *Amsterdams Stadsjournaal*, dat een halve eeuw geleden actief was, blijkt minder een terugblik dan een spiegel voor de problemen en het activisme van nu.

DOOR KEES DRIESSEN

PRIVÉ-EIGENDOM EN MISDAAD

POLITIEWERK

SURINAMERS IN NEDERLAND

“Het is allemaal nog steeds zo!” Dat zeiden volgens een Stadsarchief-medewerker twee verontwaardigde jongere bezoekers van de tentoonstelling *Amsterdams Stadsjournaal. Activistische films 1974-1984*. Die terugblik op de activistische kortfilms van het *Amsterdams Stadsjournaal*, een jong links collectief rond Annette Apon en Gerrard Verhage, is gratis – dus laagdrempelig – te bezoeken in de centrale hal van het prachtige Stadsarchief aan de Vijzelgracht in Amsterdam.

Ik hoop dat meer bezoekers van deze expositie die verontwaardiging voelen en meenemen. Want naast een glimlach van nostalgie (over de kapsels, kleding en gordijnpatronen van vijftig jaar geleden) en de historische nieuwsgierigheid naar het Amsterdam van toen, is dat wat vooral treft: hoeveel er pijnlijk relevant is gebleven. Soms gedeeltelijk, soms één op één.

Het is een terugblik in een spiegel die de vraag terugkaatst. Niet: waar waren we een halve eeuw geleden, maar: waar staan we nu? En waar gaan we in vredesnaam naartoe?

CYNISCHE OMKERING

Neem twee *Stadsjournaals* over woningnood in Amsterdam, *Overloop* = sloop en *Privé-eigendom en misdaad* (beide als collectief geregisseerd, 1974), die zich richten op de problemen van speculatie, verkrotting en onbetaalbare huren – elke Amsterdammer van nu voelt de aderen al in de slapen kloppen. Of de demonstraties en politie-inzet in *Chaos in de rechtsstaat* (Barbara den Uyl, 1981): het zijn beelden die, los van de 16mm-kwaliteit, ook nu gemaakt hadden kunnen worden – Palestijnsjaal inclusief.

Drugsverslaving kennen we ook nog (Gouden Kalf-winnaar *De kick. Een film over verslaving* van Gerrit van Elst, 1982), net als de discussie tussen traditioneel boeren en grootschalige agrarische industrie (*Boeren in de Eilandspolder* van Gerard d'Olivat, 1979). Of neem de sterke tijdsbeelden van respectievelijk Surinaamse en Turkse arbeidsmigranten, *Surinamers in Nederland: De terugkeer van het zwarte goud* (Collectief, 1976) en *Gebroken tijd* (Floor Kooij, 1982), met hun haatzaaiende echo's in het hedendaagse politieke debat.

Als je zo langs de overzichtelijk vormgegeven tentoonstelling loopt, vallen steeds meer van zulke verbanden op. De dienstplicht (*Scènes uit het soldatenleven*, 1976, gemaakt samen met de Vereniging van Dienstplichtige Militairen, een zogeheten ‘doelgroepenfilm’) staat weer op de agenda; het kraken uit *Chaos in de rechtsstaat* lijkt een voorzichtige comeback te maken; etnisch profileren (*Politiewerk* van Barbara den Uyl en Annette Apon, 1978) is nooit

weggeweest; en abortus zit, ondanks de oproep op een poster van een halve eeuw geleden, nog altijd in het strafrecht.

Ook de term ‘remigratie’ (*Surinamers in Nederland*, gemaakt samen met het Centrum Anton de Kom) is teruggekeerd in het debat, zij het met een cynische omkering – in plaats van het niet ondersteunen van migranten van de eerste generatie die zelf terug wilden reizen, gaat het nu over het deporteren van landgenoten; zo beweegt vreemdelingenhaat mee op de golven van de tijd.

Het geheel overziend, is de invloed van de marxistisch gekleurde economische bril duidelijk. Het gaat om arbeidersrechten, uitbuiting en klassenstrijd. Als het gaat over diversiteit en inclusiviteit, dan is dat in de vorm van arbeidsmigratie (en niet, bijvoorbeeld, vluchtelingen).

NIEUWE GENERATIE

De tentoonstelling eindigt met drie aanstekelijke voorbeelden van hedendaags *Amsterdams videoactivisme* – al dan niet onbewuste erfgenamen van het *Stadsjournaal*. Waarbij elke club iets anders geërfd lijkt te hebben. De mensen van Amsterdam Alternatieve in OT301 (nota bene een oude locatie van de Filmacademie, opleidingsinstituut van de leden van het *Stadsjournaal*) verdiepen zich ook theoretisch in de mogelijkheden van collectief eigendom; de activisten van Verdedig Noord gaan met korte, krachtige items tegen gentrificatie de straat op; en de Transketeers geven hun opbeurende portretten van trans mensen een filmische kwaliteit.

Die nieuwe generatie activisten, die sinds de jaren tien werd aangevuurd door Black Lives Matter en Me-Too, hebben een andere verhouding tot media. Waar het *Stadsjournaal* gebruik kon maken van draagbare 16mm-camera's voor hun lowbudget creaties, heeft elke moderne activist nu voortdurend een superieure

camera op zak. En in zekere zin is distributie dankzij de online platforms veel en veel gemakkelijker geworden. Alleen: die platforms zijn in handen van het grootkapitaal, met hun eigen belangen en censuur. Bovendien ontbreekt daarbij het fysieke samenkomen. Het Stadsjournaal maakte destijds gebruik van Het Vrije Circuit – buiten het reguliere vertoningscircuit om – en vertoonde hun films ook in scholen, jongerencentra en buurthuizen.

Dus tot slot: wat kunnen wij die de wereld willen verbeteren nu nog meer leren van het Stadsjournaal?

MANIFEST: LESSEN VAN HET STADSJOURNAAL

- [De economische analyse](#). Activisten voor diversiteit en inclusie redeneren vaak bovenal in culturele termen en te zelden ook in economische. Laten klassieke economische klassenstrijd en hedendaagse woke identiteitspolitiek elkaar de hand schudden!
- [De filmische kwaliteit](#). De leden van het Stadsjournaal waren allemaal professionele filmmakers, die zochten voor elk onderwerp naar een krachtige vorm, van straatreportage tot Eisenstein-montage. Dit is een appèl aan hedendaagse filmmakers.
- [De doelgroepenfilm](#). Als filmopleidingen jaarlijks studenten een doelgroepenfilm zouden laten maken, krijgt inhoud vanzelf een professionelere vorm en weten doelgroepen waarschijnlijk na een paar jaar ook zelf de opleidingen te vinden (net zoals gebeurde bij het Stadsjournaal, die zelf werden benaderd door bijvoorbeeld dienstplichtigen).
- [De bekende namen](#). Oké, de meesten werden pas later bekend, maar toch: als je ziet dat Theo van de Sande, Gerard Thoolen, Barbara den Uyl, Jacques Commandeur, Nelly Frijda, Fons Rademakers en Louis Andriessen meewerkten, komt vanzelf de vraag op: wie doet dat nu? Bekendheid biedt een podium en dus macht. Al worden BN'ers die tegenwoordig echt

de aandacht trekken direct onder doodsbedreigingen bedolven – waardoor ik het voorbeeld van Sylvana Simons des te meer bewonder.

– [Je bent niet alleen, je hebt voorouders](#). Als jongere linkse activist die is opgegroeid in neoliberal Nederland kan het gekmakend eenzaam lijken. Maar als de kleinkinderen hun nog levende activistische grootouders weten te vinden, kunnen ze connecties vormen. Net zoals de activisten van het Stadsjournaal leerden van de Russische agitprop van de jaren twintig en dertig (zoals de tentoonstelling laat zien met een item uit tv-programma Beeldspraak uit 1975).

– [Fysieke distributie](#). Zorg dat mensen samenkomen. Doelgroepen en buurtbewoners, professionals en vooral ook toevallige voorbijgangers in de publieke ruimte. Ook het Stadsjournaal deed al aan buitenvertoningen: je wit een blinde muur en zet een projector neer. Of onderhandel over locaties op stations, winkelgebieden en buurtpleinen. Als het kapitalisme in elk bushokje reclame voor zichzelf mag maken, moet daar iets tegenover staan!

– [Remix](#). Ik zou het mooi vinden als de (door Beeld & Geluid en Eye Filmmuseum gerestaureerde) Stadsjournaal-items een nieuw leven zouden vinden in werken die toen en nu naast elkaar zetten of die elementen activistisch hergebruiken. Ik stel me een rap voor met dit citaat van een toenmalige Turkse arbeidsmigrant: “We kwamen hier, raakten in de modder en zonken, zonken, zonken tot onze nek.”

Met dank aan André Waardenburg

AMSTERDAMS STADSJOURNAAL ACTIVISTISCHE FILMS 1974-1984

TENTOONSTELLING T/M 8 MAART 2026 IN STADS-ARCHIEF AMSTERDAM | IN DE FILMZAAL (EVENEENS GRATIS) WORDT EEN WISSELENDE SELECTIE STADSJOURNAALS VERTOOND | OOK OP DE **Eye Film Player** ZIJN ACHT STADSJOURNAALS TE ZIEN

DANSPLAINING TikTok-cinema

COLUMN | Dan Hassler-Forrest zoekt als de Indiana Jones van de filmwetenschappen naar verborgen betekenissen en geheime kamers van de filmgeschiedenis.

“Cinema is dood!” Wie al wat langer meedraait, heeft deze kreet om de zoveel jaar opnieuw horen aanzwellen. Elke keer dat de filmindustrie wordt opgeschud door de opkomst van een nieuwe mediatrend of een nieuwe concurrent, zijn er doemdenkers die in de pen klimmen voor een voorbarige necrologie.

Afgelopen maand was het Hollywood-ster Reese Witherspoon die geen toekomst meer bleek te zien voor de speelfilm. De invloedrijke acteur/productent zei in een interview met *The New York Times* dat het haar is opgevallen dat haar kinderen niet meer naar de film gaan: ze besteden hun tijd liever aan TikTok en andere socialemediaplatforms. Haar conclusie is dat jonge mensen de aandacht niet meer kunnen opbrengen voor een traditionele speelfilm van anderhalf uur of langer. Filmmakers moeten zich volgens Witherspoon radicaal aanpassen aan deze verschuiving. Want wie denkt dat de digitale generatie nog stil blijft zitten voor een hele film, leeft in het verleden. Filmmakers zouden daarom naar het publiek moeten luisteren en zich voortaan moeten richten op het ontwikkelen van korte content.

Uiteraard valt er van alles in te brengen tegen deze redenering. De jongeren, die inderdaad steeds minder vaak naar de bioscoop gaan, nemen thuis met alle plezier een heel weekend om een nieuwe reeks afleveringen van *Stranger Things* of *Wednesday* achter elkaar te kijken. Misschien is de schrijnende afname van bioscoopbezoek, dat nooit goed hersteld is van de covid-lockdown, dan ook niet per definitie te wijten aan een verminderd concentratievermogen.

Wel is er een opvallende trend te zien in bioscoopfilms die wél publiek weten te trekken: films waarin vormen en stijlen van internetcontent prominent aanwezig zijn. Zoals een paar jaar geleden in de grote Oscar-winnaar *Everything Everywhere All at Once*. Regisseursduo The Daniels combineerde hun filmliefde met een passie voor de absurdistische creativiteit die YouTube en TikTok typeert. Het resulteert in een mentaliteit die we vaker zien bij filmmakers die hun start maakten in de productie van video-clips: films die je van de ene verbazing in de andere storten, met een fijne balans tussen coherentie en chaos.

Recentere hits als *Barbie*, *Sinners* en *Superman* hebben eenzelfde mentaliteit, waarbij steeds opvalt dat ze momenten aan elkaar rijgen die ook los van de film kunnen gaan circuleren: als internetmeme, als GIF, of zelfs als TikTok-danstrend.

Reese Witherspoon heeft gelijk als ze zegt dat filmmakers moeten blijven kijken naar veranderingen in het medialandschap. Maar dat doen ze al, en dat zien we. Die dalende bioscoopcijfers zijn eerder het resultaat van een ander soort kortzichtigheid: die van studio's die weinig anders meer doen dan franchise-films produceren.

DAN HASSLER-FOREST

IDO FLUK OVER KÖLN 75 'DIT IS GEEN JAZZFILM; HET IS PUNKROCK'

Vijftig jaar geleden gaf pianist Keith Jarrett een iconisch optreden in Keulen. Regisseur Ido Fluk vereeuwigt in zijn biopic niet het muzikaal genie, maar de vrouw die achter de schermen dit concert mogelijk maakte. "Ook Vera Brandes is een meester in improvisatie."

DOOR HUGO EMMERZAEEL

IDO FLUK

Het verhaal achter jazzalbum *The Köln Concert* (1975) is legendarisch. De begaafde jazzpianist Keith Jarrett arriveerde in Keulen met rugproblemen en een slecht humeur. Op het podium van het operagebouw stond de verkeerde piano, die ook nog eens niet goed gestemd was. Jarrett weigerde tot op het laatste moment om op te treden, maar toen hij na veel overreding toch achter het instrument kroop, speelde hij het beroemdste concert van zijn carrière. Vijftig jaar later is *The Köln Concert* nog steeds een van de best verkochte jazzalbums.

Dat alles is grotendeels te danken aan de destijds achttienjarige Vera Brandes. Deze jazzpromotor verschoof hemel en aarde om het concert te organiseren. Ze heeft zo een sleutelrol in de muziekgeschiedenis gespeeld, maar raakte — zoals dat zo vaak gaat — in de schaduw van Jarrett in de vergetelheid.

Met *Köln 75* zet de Duitse regisseur Ido Fluk juist Brandes in de schijnwerpers. Zijn muzikale biopic vermijdt de clichés van de briljante kunstenaar door een ode te brengen aan de mensen achter de scher-

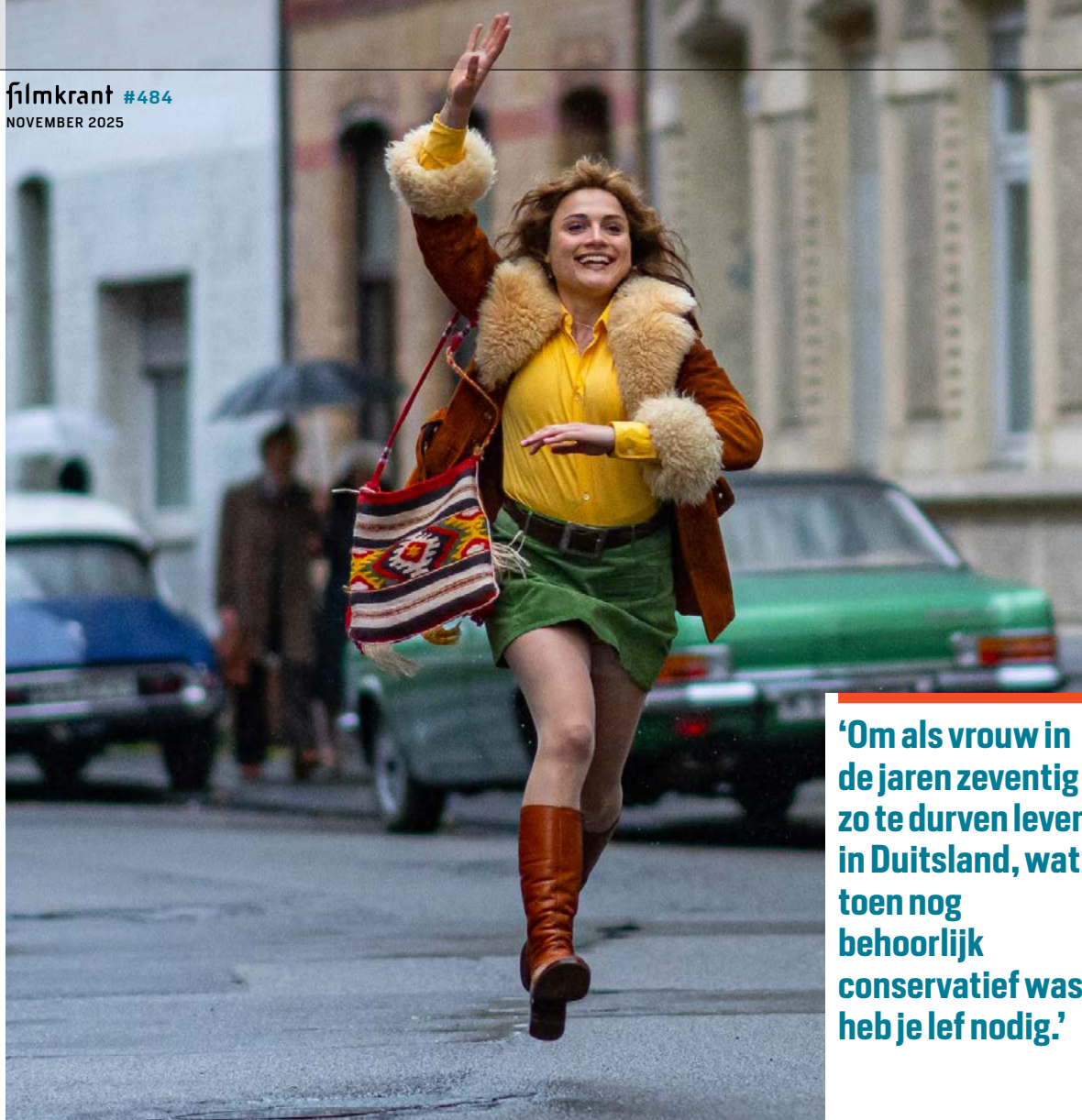
men. Via Brandes' perspectief duikt hij in de onstuimige jaren zeventig van Duitsland, een tijd van grote innovaties in kunst en muziek. Tijdens de Berlinale ging *Köln 75* in februari 2025 in wereldpremière en ontving de echte Eva Brandes voor het eerst in haar leven haar eigen staande ovatie. Een dag later sprak Fluk over zijn ongebruikelijke biopic.

Waarom koos je ervoor om *Köln 75* vanuit het perspectief van Vera Brandes te vertellen? "Vrijwel alle muziekfilms vertellen hetzelfde verhaal — ze draaien om de ster in de schijnwerpers. De leadzanger van de band en de briljante schilder staan op een voetstuk, terwijl de onzichtbare krachten achter de schermen in vergetelheid raken. Juist die zijn cruciaal voor het ontstaan van een kunstwerk en zijn daardoor een fascinerende invalshoek voor een biopic die nét even anders is. Vera Brandes is een uitzonderlijke vrouw, die ongelooflijke dingen heeft gedaan, maar nooit de erkenning heeft gekregen die ze verdiende. Zonder haar was er simpelweg geen *Köln Concert*."

Het is enigszins ironisch dat Keith Jarrett zelf afstand wilde nemen van het concert omdat het té populair werd. Je hebt dus iemand die de schijnwerpers verdient maar niet heeft gekregen, en iemand die gruwelt van alle lof die hij heeft ontvangen. "Dit verhaal zit boordevol zulke tegenstrijdigheden, die ik geweldig vind om te verkennen. Keith Jarrett gaf nog veel betere concerten, maar dit concert raakte mensen juist omdat het op deze manier gespeeld werd — met een kapot instrument, waardoor hij anders moest spelen. Ik zie het als de perfecte metafoor voor wat kunst is: het omarmen van imperfecties. Je hebt problemen nodig om iets moois te maken. Juist die kapotte piano leidt tot iets magisch."

Ik zie ook een parallel met het maken van films. Is elke dag op de set niet een opeenstapeling van problemen?

"Als filmmaker heb je elke dag met zo'n kapotte piano te maken: een acteur is te laat, de auto's staan niet klaar, het geld raakt op of de politie komt de set sluiten. Naarmate je ouder wordt, leer je die problemen niet te bestrijden, maar juist te omarmen. Het is net als wanneer een geweldige jazzmuzikant een noot speelt die eigenlijk niet in de melodie thuishoort. Het klinkt als een fout, maar door de compositie eromheen aan te passen wordt die noot het belangrijkste. Dit is wat het Keulen-concert mij heeft geleerd, en wat ik in het verhaal van Vera Brandes zie. Ook zij is een meester in improvisatie. En om als vrouw in de jaren zeventig zo te durven leven in Duitsland, dat toen nog behoorlijk conservatief was, heb je lef nodig."

‘Om als vrouw in de jaren zeventig zo te durven leven in Duitsland, wat toen nog behoorlijk conservatief was, heb je lef nodig.’

Je vangt dat jeugdige elan van de jaren zeventig niet alleen in beeld, maar ook in geluid, opvallend genoeg door jazz te vervuilen voor populaire bands uit die tijd. Hoe was het om die tijd te verbeelden? “Als je denkt aan West-Duitsland in de jaren zeventig, is het bijna niet te bevatten wat er allemaal gebeurde. Kraftwerk was een pionier van de elektronica, CAN en Neu! verlegden de grenzen van psychedelische muziek, en op jazzfestivals speelde Miles Davis zonder schroom keiharde rock. Ondertussen kwamen grote sterren als David Bowie, Iggy Pop en Lou Reed naar Duitsland. Het was het epicentrum van muzikale innovatie. Vera werkte in die tijd als jazzpromotor, maar eigenlijk was ze een punkrocker, en dat wilde ik graag laten zien in de film. Daarom

hebben we de soundtrack gevuld met de muziek van toen — het was de muziek waar zij en haar vrienden naar luisterden. Dit is eigenlijk geen jazzfilm; het is punkrock.”

Was Brandes zelf betrokken bij deze verfilming van haar levensverhaal? “Vera was onze adviseur; ze las het script en gaf veel feedback. Ze was ontzettend gul met het delen van haar levensverhaal, maar ook liefdevol genoeg om los te laten en ons het vertrouwen te geven om onze eigen film te maken. Ze kwam één keer op de set toen we scènes in haar oude huis opnamen. We hadden alles nauwkeurig nagebootst. Ulrich [Tukur] vertolkte de rol van haar vader precies zoals zij zich

hem voorstelde. Dat was erg intens voor haar. Na een halve dag werd het haar zelfs te veel. Maar tijdens de wereldpremière in Berlijn stond ze op het podium en ontving ze voor het eerst haar eigen staande ovatie. Ze begon te huilen — het was de eerste keer dat ze zich écht gezien voelde. Deze vrouw heeft zoveel betekend voor de muziekgeschiedenis, maar niemand had haar ooit bedankt.”

Tegelijkertijd moet je op de een of andere manier het genie van Keith Jarrett verbeelden. Hij heeft een torenhoge reputatie en het verhaal van dit concert — de perfectionist met rugproblemen achter een gebroken piano — is legendarisch. Hoe kies je de juiste benadering om hem te portretteren? “Het draait allemaal om empathie. Online staan meerdere video’s waarin Jarrett boos wordt op fans tijdens zijn shows. Hij komt over als een nare man. Wat ik dan probeer te doen is de redenen achter zijn gedrag onderzoeken. Ik wilde een genuanceerd portret van hem schetsen en zijn manier van werken begrijpen. Zijn spel is immers fascinerend. Hij was een muzikaal wonderkind en volgt op het podium geen vast systeem. Hij gelooft echt dat hij zichzelf leeg laat stromen achter de piano. Dat heeft iets meditatiefs. Ik probeer die complexiteit te vangen. En wanneer mensen de film zien, krijgen ze via Vera een blik achter de schermen. Als ze daarna thuis de plaat opzetten, klinkt die hopelijk anders.

“Zoals bij elk groot kunstwerk geeft de context zoveel meer betekenis. Eerst was het gewoon een mooie opname. Nu weten we hoeveel bloed, zweet en tranen erin zitten.”

KÖLN 75 Rebelse energiebom

Een ambitieus jazzconcert regelen als pubermeisje, zonder ervaring, zonder netwerk en in een wereld en tijdperk waarin je al snel de ‘verkeerde indruk’ wekt? Deze piepjonge vrouw uit Keulen doet ‘t gewoon.

Tandartsdochter Vera Brandes bezoekt in het Keulen van midden jaren zeventig vaker nachtelijke jazzconcerten dan haar middelbare school. Met flair bluft de muzikliefhebber zich een paar jaar ouder en voor ze goed en wel doorheeft waar ze aan begint,

vragen jazzmuzikanten haar om hun muziek en concerten te promoten.

Leg dat maar eens uit aan je strenge vader. Die beschuldigt haar ervan dat ze ‘de hoer uithangt’ in het nachtleven. Tot zijn afgrijzen zet de energieke Vera stug door. Ze huurt een kantoor, betreft haar vrienden bij haar business en laat zich door niets of niemand uit het veld slaan. Tot haar stomme verbazing mag ze zelfs een groot optreden in het operagebouw van Keulen regelen voor de wereldberoemde jazzpianist Keith Jarrett. Ondanks alle tegenwerking vanuit thuis, onwil van een locatieverhuurder, onvoorziene nukkens van de muzikant in kwestie en een helse zoektocht naar een specifieke piano, accepteert Vera Brandes geen ‘nee’.

Regisseur, scenarist en muzikliefhebber Ido Fluk liet zich inspireren door het verhaal van de echte Vera Brandes, die in 1956 in Keulen geboren werd en daadwerkelijk op

piepjonge leeftijd het achteraf bezien legendarische optreden van Keith Jarrett in Keulen op poten zette. Fluk vertelt een sympathiek en aanstekelijk verhaal over een bijzondere vrouw die symbool staat voor al die onzichtbare probleemoplossers achter de schermen van de kunstwereld.

Daarnaast gaat zijn scenario ook nog over liefde voor muziek — en jazz in het bijzonder. Zo verschijnt er tussendoor een heuse verteller in de vorm van de fictieve muziekjournalist Michael Watts, die de kijker door de (jazz)muziekgeschiedenis leidt en regelmatig de vierde wand doorbreekt.

Die vorm is best verfrissend, maar in z’n geheel is het scenario wat onevenwichtig. Waarom naast dat huzarenstuk van Brandes er ook nog een groot gedeelte van de muziekgeschiedenis bijhalen? Het persoonlijke verhaal van Brandes had best een eigen, wat meer uitgediepte film verdiend, zonder dat

het gestut zou moeten worden door de grootsheid en veelomvattendheid van jazz als muziekvorm.

Brandes’ verhaal is bovendien universeel: ieder kind hunkert in wezen naar de zegen van zijn of haar ouders. Zelfs als dat kind alle levenslessen en regels van die ouder in de wind slaat. Vera wil dat haar vader trots is op het afwijkende pad dat zij bewandelt. Hoewel de nu 29-jarige Mala Emde met de beste wil van de wereld niet voor een tiener door kan gaan, speelt ze hier desalniettemin overtuigend een enorm charmant en rebels energiebommetje.

MARICKE NIEUWDORP

KÖLN 75 DUITSLAND/POLEN/BELGIË, 2025 | REGIE IDO FLUK | MET MALA EMDE, SUSANNE WOLFF, JOHN MAGARO | 115 MINUTEN | DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 20 NOVEMBER

MIROIRS NO. 3

VAN DE RADAR VERDWIJNEN IN HET BERLIJNSE ACHTERLAND

Een depressieve vrouw belandt na een ongeval in het huis van een getraumatiseerde familie. Met *Miroirs No. 3* voegt Christian Petzold een net wat te magere aflevering toe aan zijn verzameling moderne spookverhalen.

DOOR FRITZ DE JONG

De auto's die er stoppen zijn te duur voor deze achtebissje garage, niet ver van de Duitse grens met Polen. De strak in het pak gestoken bestuurders krijgen summiere instructies en na overhandiging van een rol bankbiljetten rijden ze weg in een andere glimmende wagen. Schimmige praktijken? Garagehouder Max (Enno Trebs) haalt er zijn schouders over op. Hij verstoort alleen maar het GPS-signaal zodat het voertuig niet meer te traceren is. Sommige klanten vinden dat nou eenmaal prettig. Conservatoriumstudent Laura (Paula Beer) hoort het aan en kan het zich voorstellen. Zelf zou ze maar wat graag van de radar verdwijnen.

Onderweg naar een uitstapje kletsen haar Berlijnse vrienden geanimeerd over het keyboard dat Mathilde Santing bespeelde in de vroege jaren tachtig. Laura zit met haar gedachten heel ergens anders. Direct bij aankomst op de bestemming zegt ze terug te willen naar huis. Geïrriteerd zet haar vriend haar in de auto, voor een rit die (net buiten beeld) eindigt in een curieuze crash. Nog curieuzer is het dat Laura er met een paar schrammen vanaf komt terwijl haar partner op slag dood is.

VERVORMDE REFLECTIE

Laura wordt opgevangen door een oudere dame (Barbara Auer) die iets verderop aan de landweg woont. Wanneer Laura vraagt of ze een paar dagen mag logeren kijkt deze Betty daar nauwelijks raar van op. Ze geeft haar logé een kamer en (opmerkelijk goed passende) kleren. Alsof er helemaal niets gebeurd is schilderen ze samen een tuinhek.

Betty's echtgenoot (Matthias Brandt) en haar zoon – de al genoemde Max – reageren minder positief op de aanwezigheid van de jonge vrouw. Nukkelig zwijgend verorberen ze het streekgerecht dat Laura speciaal voor hen gekookt heeft. Overduidelijk is deze familie getraumatiseerd, door een voor de kijker niet zo moeilijk te raden gebeurtenis. Hun leed wordt, conform de filmtitel, weerspiegeld in Laura's verder niet toegelichte depressie. Maar het is wel een vervormde reflectie: hoopvol in de perceptie van de zorgzame Betty maar ongezond en ongewenst door de ogen van 'haar mannen', die verder willen met hun levens.

Enkele keren stappen passanten van hun fiets of uit hun auto, om bij het openstaande tuinhek beschuldigend naar het huis te kijken. Het impliceert dat de

familie misschien dader is in plaats van slachtoffer. Het is een zijpaadje dat een thrillerachtige sfeer oproept. Maar omdat het verder niet wordt uitgewerkt, voelt het als een kunstgreep. Dat geldt ook voor het openingsshot waarin we Laura vertwijfeld aan een Berlijnse oever zien staan, terwijl een mysterieus-duistere figuur voorbijrijdt op een paddleboard. Een fraai beeld, dat onmiskenbaar verwijst naar het Griekse dodenrijk. Maar ook met dit spookachtige begin wordt niets meer gedaan.

In een sobere stijl hebben Christian Petzold en zijn vaste kern van medewerkers toch vooral een psychologisch drama gedraaid, dat net wat te weinig vlees op de botten heeft. Auer en Beer zetten hun surrogaat van een moeder-dochterrelatie op met sterk acteerwerk. Maar de breuk die volgt als Laura 'de waarheid' achterhaalt, veronderstelt onwaarschijnlijk veel naïviteit bij deze ontwikkelde jonge vrouw.

LUCHTFILM

In vervolg op het aan water gewijde *Undine* (2020) en de vurige tragikomedie *Roter Himmel* (2023) zou *Miroirs No. 3* het slotdeel van Petzolds trilogie over de elementen moeten zijn. Of misschien toch niet? In enkele interviews liet de regisseur vallen dat deze film juist het begin is van een nieuwe serie, over families in het nauw. Maar goed, als dit toch wel de aangekondigde luchtfilm mocht wezen, dan komt dat element vooral tot uiting in de wind die regelmatig opsteekt rond het familiehuys. En oppervlakkig bekeken zou je de stemming ook best luchtig kunnen noemen. De personages fietsen door de glooiende korenvelden van het Berlijnse achterland. Ze eten pruimentartaar op de veranda en luisteren glimlachend naar een oude hit van Frankie Valli.

Achter die façade van doen alsof er niets aan de hand is valt echter het gebrek aan lucht op: de personages verhullen dat ze verstikt worden door hun verdriet. In de finale klinkt de impressionistische piano-compositie waaraan de film zijn titel ontleent: *Miroirs No. 3: Une barque sur l'océan*. De als bootjes op een oceaan dobberende personages deinen welwillend mee op Maurice Ravels virtuoos golvende arpeggio's. De gewekte suggestie is dat de muziek zuiverend en helend werkt: er kan weer geademd worden. Maar overtuigend is het niet. Het voelt afgeaffeld, als een achteraf aan de vertelling vastgeplakte catharsis.

MIROIRS NO. 3 DUITSLAND, 2025 | REGIE
CHRISTIAN PETZOLD | MET PAULA BEER, BARBARA
AUER | 86 MINUTEN | DISTRIBUTIE IMAGINE | TE ZIEN
VANAF 27 NOVEMBER

THE KISS OF THE GRASSHOPPER Vacuüm getrokken

Regisseur/scenarist Elmar Imanov zoekt in deze vervreemdende film de grenzen op van het verbeelden van de binnenwereld van zijn hoofdpersoon.

Een brood dat wordt aangesneden, een hoofd dat zich op een kussen vlijt, een meisje in de metro dat een ballon vasthoudt. Het zijn alledaagse taferelen, die in *The Kiss of the Grasshopper* (*Der Kuss des Grashüpfers*) net een tandje richting vervreemding zijn gekanteld. Door kleurgebruik, camerabeweging. Een nadrukkelijke stilering die alles vacuüm lijkt te trekken.

Dit is een film waarin de psyche van de hoofdpersoon elke vezel van de wereld kleurt. Die kleur is voornamelijk zwart. Zwart is de ballon van het meisje, zwart zijn de meubels en wanden van het appartement van Bernard, zwart is de teerachtige substantie die in een van de hoeken daarvan lonkt. In dat appartement verblijft overigens ook een schaap, dat bij Bernard in bed slaapt en zo nu en dan met perfect gevoel voor timing een schor geblaas laat horen.

Bernard is een man die leeft volgens strikte structuren. Alles heeft zijn plek. Elk object, elke persoon, elke emotie. Maar als zijn geliefde hem dreigt te verlaten en bij zijn vader een hersentumor wordt ontdekt, beginnen al die zo zorgvuldig in zijn leven geplaatste elementen te schuiven.

Die relaties met vriendin Agata en vader Carlos blijven cryptisch. Er zijn terloopse details in gesprekken die ergens op lijken te

duiden, maar de vraag is waarop. "Is het weer begonnen?", vraagt Agata aan hem. Maar wat is weer begonnen? "Ik zal ons bed klaarmaken", antwoordt zijn vader wanneer Bernard aangeeft dat hij blijft slapen. Maar hoeveel betekenis moeten we eraan hechten dat hij bij zijn vader in bed slaapt, in een film waarin hij dat ook doet met een schaap?

Dan is er nog de sprinkhaan die steeds weer opduikt. De eerste keer als minuscuul insect dat even neerstrijkt op de wang van Agata. Met elke verschijning wordt de sprinkhaan groter, totdat Bernard in een fetisjistische nachtclub een manshoog, zwartglimmend exemplaar kust.

Regisseur/scenarist Elmar Imanov trekt een vervreemdend labyrint van symboliek en metaforen op. De thema's daarbinnen zijn niet moeilijk te herkennen: onthechting, eenzaamheid, transformatie, verlangen. Tegelijk zijn ze zo algemeen dat je snakt naar iets aanraakbaars en concreets. *The Kiss of the Grasshopper* zuigt je op in een binnenwereld die erop gericht is alles buiten te houden. Het levert een film op die in gelijke mate intrigeert en afstoot.

ELISE VAN DAM

THE KISS OF THE GRASSHOPPER

(DER KUSS DES GRASHÜPFERS) DUITSLAND/
LUXEMBURG/ITALIË, 2025 | REGIE ELMAR IMANOV |
MET LENN KUDRJAWIZKI, SOPHIE MOUSEL | 128
MINUTEN | DISTRIBUTIE DE FILMFREAK | TE ZIEN
VANAF 6 NOVEMBER, OOK VIA [picl.nl](#)

THE KISS OF THE GRASSHOPPER

EAST OF NOON

EAST OF NOON Over barstende muren en dictaturen

Zo bescheiden en onopvallend als *East of Noon* op het laatste moment in de bioscoop wordt uitgebracht, zo groot zijn de energie en ambitie van Hala Elkoussy die er achter schuilgaan.

De titel van Hala Elkoussy's tweede film is een onmogelijke confrontatie van plaats en tijd, een tegenstrijdigheid die zich in de hoofden van vooral de jonge personages heeft genesteld. *East of Noon* is een satire over een stervende dictatuur. Maar het is net als Elkoussy's eerste film *Cactus Flower* (2017) en een deel van haar eerdere werk als beeldend kunstenaar ook een saluut aan orale verteltradities, een verhaal waarin hoop en melancholie hun eigen rommelige gang gaan, theater op en buiten het podium de toon zet en muziek de wereld voor altijd mooier kan maken.

In een schijnbaar afgesloten deel van een grote stad heerst (stel je voor) de leider van een vaudevilletheatergroep als een koning over de wijk. Als hij optreedt, moet iedereen komen kijken. De jonge Abdo doet klusjes voor jan en alleman omdat er vrijwel niets anders te doen is, want in een dictatuur verdwijnt het licht, zoals Van Randwijk dichtte. Hij krijgt net zoals iedereen betaald in suikerklontjes, want geld is een zoethoudertje. Wat bijna niemand weet, is dat Abdo in de avonduren van stiekem opgenomen straatgeluiden radicale protestcomposities maakt

en met die tegengeluiden de muren van de dictatuur wil laten barsten.

Wat *East of Noon* heel goed treft in hoofdpersonages Abdo en Nunna, is de tegenstrijdigheid van het voortdurende verlangen om aan de werkelijkheid te ontsnappen en tegelijk de neiging om je maar bij de situatie neer te leggen. Abdo's jeugd is een sprankelende belofte maar zijn naïviteit kan net zo makkelijk tegen hem gebruikt worden. De oude theaterdictator Shawky bespeelt de wijk al jaren dus hij kent de verlangens en de boosheid van zijn publiek. Dat hij in z'n opzet lijkt te slagen, maakt van *East of Noon* ook een verzuchting: hoe oude mannen die bovenaan ladders niets van hun verzamelde macht en comfort wensen op te geven de generaties na hen gijzelen, is een van de tragedies van de wereld.

De stijl van *East of Noon* is een visuele traditie die we moeten koesteren te midden van alle realisme. Elkoussy mixt het theatrale moeiteloos met het alledaagse. Haar personages zijn zichzelf en tegelijk groter dan zichzelf: figuren die levens dansen op een tijdloos tableau.

RONALD ROVERS

EAST OF NOON NEDERLAND/EGYPT/EGYPT/EGYPT, 2025
| REGIE HALA ELKOUSSY | MET MENHA BATRAOUI,
AHMED KAMAL, OMAR ROZIK | 103 MINUTEN | DISTRI-
BUTIE LIGHTLINES | TE ZIEN VANAF 23 OKTOBER

KORT

GOOD BOY

Ben Leonberg | Wie dacht alles wel te hebben gezien op horrorgebied komt toch weer bedrogen uit. In deze goed ontvangen Amerikaanse horrorfilm is het perspectief een keer niet voor die vermaledijde mensen met al hun gebreken, maar voor trouwe viervoeter Indy. Een horrorfilm vanuit het perspectief van een hond dus, waarbij de lobbjes lijdzaam moet toezien hoe zijn baasje wordt opgejaagd door 'duistere entiteiten' in een afgelegen huis op het platteland.

TE ZIEN VANAF 30 OKTOBER

SAFE HOUSE

Jamie Marshall | Zes federale agenten houden zich noodgedwongen schuil na een terroristische aanslag in Los Angeles waarbij nucleaire wapens zijn gestolen. Samen worden de agen-

ZWIJGRECHT

ten opgesloten in een *safe house*, waar ze verplicht in lockdown moeten. En daar begint het gedonder, want wie kan wie vertrouwen? Veel actie, veel testosteron.

TE ZIEN VANAF 30 OKTOBER

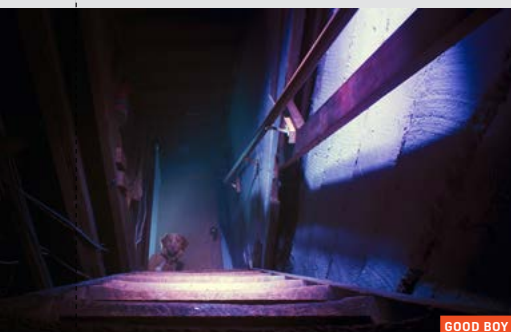
ZWIJGRECHT

Jelle Posthuma | Nederlandse misdaadfilm over jeugd vrienden Ilyas en Orlando, die zijn uitgegroeid tot grote spelers in de onderwereld nadat ze een paar Rotterdamse havencontainers hebben leeggetrokken. Maar er is, geheel in lijn met vele eerdere misdaadfilms, één vervelende bijkomstigheid: Ilyas wil de criminaliteit verruilen voor een legaal leven met vriendin Amber. Die mogelijkheid is er, maar wel pas na één laatste miljoenenklus, die ongetwijfeld volledig uit de hand gaat lopen.

TE ZIEN VANAF 30 OKTOBER

MAMA, MAG IK NAAR HUIS TOE?

Eline van der Kaa & Jesse van Venrooy | Documentaire over de emoties en uitdagingen van zes moeders van wie een of meerdere kinderen

GOOD BOY

ELEANOR THE GREAT Spreken is zilver

Een 94-jarige vrouw liegt dat ze de Holocaust heeft overleefd. In haar regiedebuut maakt steracteur Scarlett Johansson een tedere dramedy van dat absurde gegeven.

In een Cannes-editie waar steracteurs als Harris Dickinson en Kristen Stewart experimenteerdriftige regiedebuten presenteren, was Scarlett Johanssons eerste speelfilm achter de camera juist opvallend ingetogen. Haar *Eleanor the Great*, over een vrouw die liegt dat ze de Holocaust heeft overleefd, doet denken aan die aangename, maar enigszins inwisselbare feelgood-drama's die je begin jaren 2000 uit een dvd-bak kon vissen. Johansson behandelt de zware thematiek op een lichtvoetige manier en toont zich daarin een bekwaam regisseur.

Die lichtvoetige toon is ook te danken aan het innemende spel van de inmiddels 95-jarige Broadway- en filmacteur June Squibb (*The Age of Innocence*, 1993; *Nebraska*, 2013). Haar Eleanor is een sympathieke brokkenpiloot met een gebroken hart. Na het overlijden van boezemvriend en de facto levenspartner Bessie (Rita Zohar), moet Eleanor een nieuwe invulling geven aan haar 'gouden jaren'. Ze vervult het zonnige Florida voor regenachtig New York, trekt in bij haar dochter en komt uit verveling in een praatgroepje voor overlevenden van de Holocaust terecht. Daar begaat ze de pijnlijke fout die de rest van de plot in gang zet: ze rakelt Bessie's herinneringen aan het concentratiekamp op alsof het die van haarzelf zijn.

Daarna gebeurt er veel, misschien net te veel in het met vlagen rommelige script van debuterend scenarist Tory Kamen. Aspirant-journalist Nina (Erin Kellyman) staat verbluft over Eleanors geplagiede levensverhaal, wat leidt tot een ongebruikelijke, intergenerationele vriendschap. Een vriendschap met een houdbaarheidsdatum natuurlijk, want ooit moet die steeds zwaarder wegende leugen uitkomen. *Eleanor the Great* is op zijn best wanneer Squibb invoelbaar maakt hoe schuldgevoel en hervonden levensvreugde naast elkaar bestaan. Johanssons milde regiestijl werkt op zulke momenten uitstekend.

Die balans blijft niet altijd intact en uiteindelijk schrijft het scenario zichzelf in een hoek om op het onvermijdelijke happy end uit te komen. Het is wellicht de prijs die je betaalt door zo'n markant verhaal in een conventionele vorm te gieten. Tegelijk is het dankzij de bedachtzame cameravoering van Hélène Louvart – die onder andere *La chimera* (2023) en *Lazzaro felice* (2018) van Alice Rohrwacher schoot – allemaal zo teder en warm in beeld gebracht, dat je de gebreken van *Eleanor the Great* gemakkelijk voor lief neemt.

HUGO EMMERZAEI

ELEANOR THE GREAT VERENIGDE STATEN, 2025
| REGIE SCARLETT JOHANSSON | MET JUNE SQUIBB,
CHIWETEL EJIOFOR, JESSICA HECHT | 98 MINUTEN |
DISTRIBUTIE SONY (VIA UNIVERSAL) | TE ZIEN VANAF
13 NOVEMBER

ELEANOR THE GREAT

uit huis zijn geplaatst. De film werd geïnitieerd door Gé Haans, een gepensioneerd pedagoog en deskundige op het gebied van jeugd- en pleegzorg. Intentie is daarbij vooral om bewustwording te creëren van de uitdagingen rondom pleegzorg, en een genuanceerd beeld te schetsen van gedeeld ouderschap.

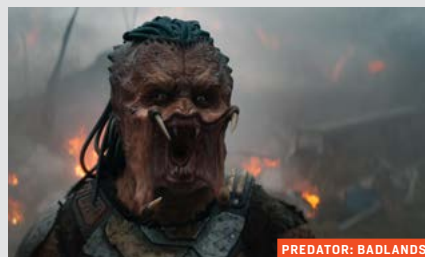
TE ZIEN VANAF 4 NOVEMBER

PREDATOR: BADLANDS

Dan Trachtenberg | Een nieuwe film in de *Predator*-monsterfranchise, dat is eigenlijk altijd iets om vrolijk van te worden. Deze zevende aflevering van de reeks speelt zich af in de verre toekomst op een afgelegen planeet, waar een jonge, verstoten *Predator* (gespeeld door Dimitrius Schuster-Koloamatangi) een alliantie sluit met synthese Thia (de altijd goede Elle Fan-

ning). Dat gebeurt ongetwijfeld met de nodige bloederige confrontaties, want de tagline van de film luidt niet voor niets: 'Welkom in een wereld van pijn'. Regisseur Trachtenberg maakte eerder de uitstekende thriller *10 Cloverfield Lane*.

TE ZIEN VANAF 5 NOVEMBER

PREDATOR: BADLANDS

AUGURK AAN ZEE

AUGURK AAN ZEE Kots uit het doucheputje

Mallotige accenten, kinderachtige actie en een *running gag* over ezelpoep zetten de toon in de schijtlollige klucht *Augurk aan zee*.

Slechts één keer heb ik gelachen om *Augurk aan zee*. Dat moment zat niet eens in de film – het viel te lezen in de *Filmkrant*. In de rubriek Actie! filosofeert regisseur Frank Lammers over de augurkenfabriek waar zijn hoofdpersonage werkt: "Omdat een augurk een grappig stukje – ja, wat is het eigenlijk, groente of fruit? Dat weet ik niet eens. Groente, denk ik." Geestiger wordt het niet, in Lammers' klucht over productiemedewerker Patrick (Tibor Lukács).

Na een dag deksels op augurkenpotjes draaien komt deze 47-jarige goedzak thuis bij zijn overbezorgde moeder (Olga Zuiderhoek) die hem aan de kleinburgerlijke eettafel stevast opwacht met aardappels, boontjes en draadjesvlees. 's Avonds zet hij het op een zuipen met zijn tafelzuurcollega's en de volgende ochtend vist ma mopperend de brokjes kots uit het doucheputje.

De sleur wordt doorbroken als Patrick ontdekt dat zijn vader, anders dan zijn moeder altijd beweerd heeft, helemaal niet dood is. Hij besluit zijn verwekker op te zoeken op Bonaire, waar deze een toeristenhotel bestiert. Zijn verzoek om al zijn vakantiedagen op te nemen brengt hem in het kantoor van de familie Kesbeke, bekend van de reality-soap *De Augurkenkoning*. Van deze Amsterdamse geinponems krijgt hij een augurkenzwembroek en het advies om zijn "augurk niet in de verkeerde potjes te stoppen".

Bij aankomst op het eiland blijkt zijn vader doodziek. De eerste ontmoeting is tevens

de laatste. In een volgende scène – waarin Lammers als pompeuze notaris om onverklaarbare redenen is uitgelicht als Don Vito Corleone – blijkt Patrick het hotel te erven, en niet de twee Antilliaanse halfzussen die hem gastvrij in hun armen sluiten.

Wat volgt is een als los zand aan elkaar hangende reeks matig geschreven, wisselvallig geacteerd en slecht getimed grappen en grollen. Een *running gag* over ezelstront mondt uit in een actiescène die thuishoort in een slechte kinderfilm – denk *Bassie en Adriaan*. In een zouteloze parodie op romkom-clichés maakt de Duitse reisleider Helga de naïeve Patrick hardhandig het hof. Dat Jelka van Houten daarbij belabberd Duits praat is ongetwijfeld lollig bedoeld, evenals haar punchline "wir schaffen das". Maar het is net zo gemakzuchtig flauw als het mallotige Spaans-Engels-Hollandse mengmoesje van Vlaming Peter Van den Begin in de rol van een overijverige hotelmanager.

Een bruiloft in dirndl en lederhosen komt uit de lucht vallen. Geheel voorspelbaar is dan weer een met *A-Team*-achtige lulligheid gefilmde knokscène met het duo geldbeluste zwagers, van wie onduidelijk is waarom de halfzussen ooit met hen getrouwd zijn. *Augurk aan zee* wordt aangeprezen als een 'zoetzure komedie', maar smaakt naar ingelegde brokjes kots. Uit een doucheputje.

FRITZ DE JONG

AUGURK AAN ZEE | NEDERLAND, 2025 | REGIE
FRANK LAMMERS | MET TIBOR LUKÁCS, JELKA VAN
HOUTEN, OLGA ZUIDERHOEK | 88 MINUTEN |
DISTRIBUTIE WW ENTERTAINMENT | TE ZIEN
VANAF 6 NOVEMBER

PERFECTLY IMPERFECT

PERFECTLY IMPERFECT

Appie Boudellah | Yolanthé Cabau had eerder dit jaar veel succes met haar realityserie op Netflix, en blijft ondertussen vrolijk doorgaan met acteren. Dat doet ze in dit geval in een nieuw romantisch drama van regisseur Boudellah, die eerder films maakte als *F*ck de liefde* en *De mooiste dag*. Cabau speelt model en acteur Nicky, die na het floppen van haar laatste film nog één kans krijgt om zich te bewijzen als model. Een onverwachte zwangerschap gooit roet in het eten.

TE ZIEN VANAF 6 NOVEMBER

THE OCCUPANT

Hugo Keijzer | Dit speelfilmdebuut van de Nederlandse regisseur Hugo Keijzer is een 'sciencefictionsurvivalthriller' waarover we het

best zo min mogelijk kunnen prijsgeven. Heel kort dan: jonge geoloog Abby neemt een klus aan in de bergen van Georgië, maar in de wildernis slaat het noodlot al snel toe. Haar enige hoop is het radiocontact met een vreemdeling,

CHRISTY

De kapper van Knocknaheeny

Wat op papier klinkt als een grijs, sociaal-realistisch drama is in handen van de debuterende Ierse regisseur Brendan Canty een hoopvolle en vaak geestige ode aan een gemeenschap.

De zeventienjarige Christy is uit zijn pleeggezin gezet. Noodgedwongen keert hij terug naar Cork, waar hij intrekt bij zijn oudere broer Shane, die net een kind heeft met zijn vriendin. Op jonge leeftijd verloren de twee broers hun moeder en tussen hen hangt een sluier van onuitgesproken verdriet. Vat *Christy* samen en de film klinkt als het zoveelste sociaal-realistische drama. Maar Brendan Canty stuurt zijn speelfilmdebuut qua toon een andere richting op.

Of eigenlijk werd hij een andere richting opgestuurd. In Knocknaheeny, een buitenwijk van de Ierse stad Cork, stuitte hij op The Kabin Studio, waar kinderen en jongeren via onder meer workshops kennismaken met muziek, vooral hiphop. Hier vond Canty hoofdrolspeler Danny Power, die hij eerst castte voor de korte film *Christy* (2019), die hij uitbouwde tot een speelfilm.

In diezelfde studio vond en castte hij een groepje kinderen die met hun brutale humor een hele eigen draai aan de film geven. Zo is

CHRISTY

Christy vooral een film geworden over, of zelfs een ode aan een gemeenschap. Een film die in de eerste plaats gaat over de behoefte, de noodzaak, om zo'n gemeenschap te vinden waarin je je thuis voelt.

Christy heeft zo'n gemeenschap nooit gehad en de terugkeer naar Cork wijst hem daar alleen maar op. Herinneringen aan deze plek of de mensen heeft hij nauwelijks. Te

jong nog om de wereld op te merken toen hun moeder stierf. Maar toch. Slenterend door Cork beginnen zich de contouren van een mogelijke toekomst af te tekenen.

De geografie van Knocknaheeny is een belangrijke factor in de sfeer en toon van de film. Niet de gebruikelijke kleurloze, opeengedrukte flats of rijtjeshuizen, maar een open gebied met pastelgetinte huizen. Er zit letterlijk en figuurlijk meer lucht in deze film dan je zou verwachten. Ook mooi is de vondst dat Christy talent heeft als kapper. De fysieke, zelfs wat intieme handeling van het knippen van iemands haar breekt iets open bij hem.

Canty weet clichés niet helemaal te ontwijken. Het onvermogen van Christy en Shane om te communiceren, het via een neef van Christy lonkende criminele pad; niet alles is verrassend. Maar *Christy* is, mede dankzij de weigering van Canty en scenarist Alan O'Gorman om de personages te beperken tot hun grauwe toekomstperspectief, ontwapenend genoeg om dat te vergeven.

ELISE VAN DAM

CHRISTY IERLAND/VERENIGD KONINKRIJK, 2025 | REGIE BRENDAN CANTY | MET DANNY POWER, DIARMUID NOYES | 94 MINUTEN | DISTRIBUTIE LUMIÈRE | TE ZIEN VANAF 13 NOVEMBER | LEES OP filmkrant.nl ONS INTERVIEW MET CANTY

ON VOUS CROIT

Geloven zonder te luisteren

Een hoorzitting van krap een uur is allesbepalend voor Alice, die vecht voor de voogdij over haar twee kinderen in de uitgebeende rechtbankfilm *On vous croit*.

Op papier is *On vous croit* een rechtbankdrama. Maar in feite is de film het tegenovergestelde van de (veelal Amerikaanse) films die die genre-aanduiding in gedachten roept. Hier geen statige rechtszaal vol eikenhout; geen theateraal "objection, your honor"; geen jury die overtuigd moet worden; geen zaal vol toeschouwers die geschokt reageren op plotwendingen.

In plaats daarvan speelt dit speelfilmdebuut van de Waalse makers Charlotte Deville en Arnaud Dufeys zich af in een zittingskamer met tl-licht en helderwitte inrichting, waar slechts een handvol mensen sa-

menkomt. *On vous croit* focust volledig op één van hen: moeder Alice (Myriem Akheddiou), die vecht om haar kinderen te beschermen nadat haar zoon zijn vader heeft beschuldigd van misbruik.

In feite is niet de rechtbankfilm, maar een ander genre nuttiger als bril om de film door te beschouwen: dat van films over een 'vrouw in het nauw'. Dat bescheiden subgenre kent de afgelopen jaren een opleving – zie bijvoorbeeld het Hongaarse *One Day* (Zsófia Szilágyi, 2019), het Duitse *Das Lehrerzimmer* (Ilker Çatak, 2023) en het Zwitserse *Heldin* (Petra Volpe, 2025); volgend jaar volgt *L'interet d'Adam* van Laura Wandel, ook uit Wallonië. Films als een snelkookpan, die zich vaak afspelen op één locatie en binnen een strak afgebakende periode. Films waarin systemische problemen wor-

den aangekaart via de ervaringen van één persoon. Erfgenamen van zowel *Jeanne Dielman* als het werk van de Dardennes.

On vous croit begint met een korte, hectische scène buiten de rechtbank, waarbij de schuddende camera Alice dicht op de huid zit en ons meesleept in haar ervaring. Eenmaal binnen wordt de beeldvoering kalmer, maar de onrust blijft aan Alice kleven, waardoor je voelt hoe het juridisch systeem haar in allerlei kaders wringt.

Het past in de niet per se opvallende, maar wel zeer uitgekende visuele strategie van de film. Hoewel het volledig draait om mensen die praten, komt vrijwel altijd juist degene die luistert in beeld. Meestal is dat Alice, die voor de zoveelste keer moet aanhoren hoe er door anderen wordt gesproken over haar en haar kinderen.

Dat maakt de titel van de film, die pas helemaal aan het eind in beeld komt, eerder wrang dan hoopvol. We geloven u, zegt het rechtssysteem, en ook maatschappelijk klinkt de roep om 'slachtoffers te geloven'. Maar wat betekent dat geloven als het niet

ON VOUS CROIT

gepaard gaat met luisteren? Als er geen consequenties aan worden verbonden?

JOOST BROEREN-HUITENGA

ON VOUS CROIT BELGIË, 2025 | REGIE CHARLOTTE DEVILLE & ARNAUD DUFEYS | MET MYRIEM AKHEDDIOU | 78 MINUTEN | DISTRIBUTIE O'BROTHER | TE ZIEN VANAF 27 NOVEMBER

maar de vraag is of ze deze stem kan vertrouwen.

TE ZIEN VANAF 6 NOVEMBER

KING OF KINGS

Jang Seong-ho | Animatiefilm die losjes werd gebaseerd op *The Life of Our Lord* van Charles Dickens. Die laatste is de belangrijkste hoofdrolspeler in deze film, als jonge auteur die de biografie van ene Jezus Christus vertelt. Samen met zoon Walter gaat de meesterverteller op avontuur door de tijd. Het verhaal van Christus wordt op die manier op een toegankelijke wijze opgediend aan de jonge kijker, al waren de recensies in de Verenigde Staten wisselend, omdat het geheel nooit echt uitzonderlijk wordt.

TE ZIEN VANAF 12 NOVEMBER

BACK TO THE FUTURE (40TH ANNIVERSARY RE-ISSUE)

Robert Zemeckis | Eenieder die in zijn kinderjaren opgroeide met de eindeloze televisieherha-

THE OCCUPANT

lingen van deze klassieker, kan nu het hart ophalen: ditmaal geen vierkante beeldbuis en talloze reclame-onderbrekingen, maar een opgepoetste bioscoopversie ter ere van het veertigjarig jubileum van de ultieme tijdreisfilm.

TE ZIEN VANAF 13 NOVEMBER

KEEPER

Osgood Perkins | Horrorregisseur Oz Perkins heeft het er maar druk mee. Amper bekomen van zijn succesvolle films *Longlegs* en *The Monkey* is er alweer een nieuw griezelspektakel, ditmaal over een stel dat een afgelegen blokhuut huurt om hun samen zijn te vieren. De geoffende horrorkijker weet: dat kan alleen maar gruwelijk uit de hand lopen, zeker wanneer een van de twee alleen achterblijft.

TE ZIEN VANAF 13 NOVEMBER

KERST MET DE PAW PATROL

(regisseur onbekend) | Kerst mag dan nog niet helemaal voor de deur staan, kinderen krijgen wel alvast de kans op wat voorpret met deze *Paw Patrol*-film. Alhoewel, voorpret? In deze kinderfilm stapelen zich in eerste instantie toch vooral problemen op, met een zieke Kerstman en een burgemeester die alle cadeautjes wil stelen.

TE ZIEN VANAF 13 NOVEMBER

NOW YOU SEE ME 3

Ruben Fleischer | Een kleine tien jaar na de tweede *Now You See Me*-goochelaarsfilm is het weer eens tijd voor een vervolg, ditmaal van de hand van *Zombieland*-regisseur Fleischer. Het uitgangspunt is min of meer hetzelfde gebleven: de illusionisten die ook wel bekendstaan

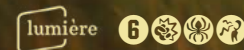
'A MOVING
IRISH CROWDPLEASER'
VARIETY

DANNY POWER
DIARMULD NOYES
EMMA WILLIS

CHRISTY

EEN FILM VAN
BRENDAN CANTY

vanaf 13 november
in de filmtheaters

Film vertonen? Regel het eenvoudig met FilmService!

FilmService geeft namens de filmrechthebbenden auteursrechtelijke toestemming voor filmvertoningen. Inzet van FilmService is het gemak voor zowel vertoner als rechthebbende. Voor u als vertoner is met een licentie een vrije vertoning van film gewaarborgd. En hebben filmmakers de zekerheid dat hun rechten goed zijn beschermd.

FilmService: • Eenvoudig geregeld • Juridisch goed beschermd • Ruime keuze aan films

Info: Filmservice, Grotewaard 9-A, 4225 PA Noordeloos, 085 0404700, www.filmservice.nl, info@filmservice.nl

SPLITSVILLE Relatieslapstick

Een 'onromantische komedie' wordt het genoemd, en dat betekent veel hilariteit rond de zogenaamd vrije omgang met seks, vriendschap en liefde.

"Je weet pas wat het waard is als je het laat zinken", aldus het wijsneuzige zoontje van een van de twee bevriende echtparen in de aangenaam wispelturige komedie *Splitsville*. Het joch heeft het over de jetski van de buurman, die hij zich brutaalweg even had toegeëigend. Maar het slaat net zo goed op de verwarring die om zich heen grijpt wanneer de vier ogenschijnlijk wereldwijze volwassenen ontdekken hoe weinig grip ze op zichzelf en hun door seks, schaamte en schone schijn gestuurde motivaties hebben.

Hoe abrupt iets kan omslaan blijkt direct wanneer op weg naar een vriendenbezoek de goedmoedige Carey plotseling van Ashley hoort dat ze wil scheiden. Terwijl ze hem vlak daarvoor nog probeerde te verleiden met stoeiseks op de snelweg.

Carey zet het op een rennen – dwars door de moerassen, een raak beeld – en wordt be-

gripvol opgevangen door het bevriende echtpaar Paul en Julie, die hem het geheim van hun geluk toevertrouwen: een open relatie.

SPLITSVILLE

Echt open? Nou, dat blijkt Carey toch verkeerd begrepen te hebben. Want onder vrienden wordt zoiets plots weer ingewikkeld. Nog afgezien van het feit dat iedereen vaak net iets anders zegt dan men eigenlijk bedoelt.

Regisseur Michael Angelo Covino schreef deze tragikomische relatieslapstick samen met Kyle Marvin, waarbij ze ook de rollen van Carey en Paul voor hun rekening nemen.

Een voortzetting van hun samenwerking met *The Climb* (2019). Het enthousiasme waarmee ze nu *Splitsville* hebben aangepakt is goed te zien.

Soms blijft de film iets te veel hangen in zijn uitbundige vorm. Een absurd uitpakende vechtpartij schiet zijn doel wat voorbij. Aan de andere kant past het wel bij die ironische blik op eigentijds relatiegedoe. Dat het af en toe lekker over de top is hoort daarbij, en menselijk gedrag heeft ook zo zijn onvoorspelbare trekjes. Hier uitgegroot, maar ook wel realistisch.

Het zijn buitelingen die het betrekkelijk klassieke gegeven een frisse toets geven. De vier personages haken met hun verschillen mooi in elkaar – de vrouwenrollen zijn voor Adria Arjona en Dakota Johnson, duidelijk op hun gemak bij deze aanpak. Een tikkeltje brutaal, met vaak droge en rappe dialogen. Uiteindelijk wordt het nooit al te grimmig, maar de kwajongensachtige aanpak van Covino en Marvin zet veel zaken toch scherp neer.

LEO BANKERSEN

SPLITSVILLE VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE MICHAEL ANGELO COVINO | MET DAKOTA JOHNSON, MICHAEL ANGELO COVINO, ADRIA ARJONA, KYLE MARVIN | 105 MINUTEN | DISTRIBUTIE THE SEARCHERS | TE ZIEN VANAF 27 NOVEMBER

NINO Zoeken naar de sleutels

Een Parijse jongeman doolt na een slecht-nieuwsgesprek een weekend lang door zijn stad in een warme, delicate *slice of life*.

Het ziekenhuis wordt verbouwd. Een oude liefde verhuist. Een pakketje arriveert. Nino is zijn sleutels kwijt. Het speelfilmdebuut van de Franse scenarist/regisseur Pauline Loquès, dat een *slice of life* is uit het leven van haar hoofdpersoon Nino, is uit dit soort kleine observaties opgebouwd. Terwijl het over grote thema's gaat – liefde, leven, verandering, dood – is de toon licht en grappig; het verhaal warm en delicaat.

Dat is enorm knap en behalve aan het talent van Loquès – die literatuur en rechten studeerde voor ze aan de slag ging als journalist en daarna filmmaker – te danken aan haar bedeesde, gevoelige hoofdrolspeler, de Canadese acteur Théodore Pellerin. Die won voor zijn bezielde rol de Rising Star Award van de Semaine de la Critique in Cannes.

Pellerin speelt Nino, een jongeman die de dag voor zijn 29e verjaardag hoort dat hij kanker heeft. Als hij ooit nog vader wil worden, moet hij voordat z'n chemokuur enkele dagen later start een potje sperma inleveren. Omdat hij z'n sleutels kwijt is, kan Nino zijn appartement niet in en zwerft hij noodgedwongen een weekend lang door Parijs, met zijn ziel onder zijn arm. Hij zoekt zijn moeder op, gaat langs bij een vriend die een surpriseparty voor hem heeft georganiseerd, loopt bij toeval een oud-klasgenoot van de middelbare school tegen het lijf.

Ondertussen spookt er van alles door zijn hoofd. Terwijl Nino omtrekkende bewegingen maakt, in de stroom van alledag mentaal op een eiland verkeert, gaat het leven om hem heen onverbiddelelijk door. Binnen de drukte – op straat, in de wachtrij, op een feestje – ontstaat er op verstilde, intieme momenten op onverdachte wijze connectie. Een dronken vriendin die hij in de badkamer

een hormoonspuitje helpt te zetten. Een onbekende man in het badhuis die zijn eau de toilette met hem deelt. Iemand die hem een erotische passage uit een boek voorleest.

Loquès zet haar scènes neer als lichte toetsen die samen een impressionistisch schilderij vormen, opgedragen aan een verloren vriend. De handheld camera blijft dicht bij Nino, een bescheiden, sensitieve persoonlijkheid die plots gedwongen wordt zich tot het leven te verhouden. Woorden schieten aan alle kanten tekort. Of leveren rare misverstanden op, die weer komisch werken.

Loquès doet niet aan mooifilmerij en zet drama niet aan. Behalve over verandering gaat deze beschouwende film over zien en gezien worden, over vriendschapsbanden en verwantschap. Ze ontroert wanneer er contact ontstaat; tussen Nino en z'n moeder, een vriend of vriendin, een geliefde. In *Nino* is het zoeken naar de sleutels, vooral in overdrachtelijke zin.

KARIN WOLFS

NINO FRANKRIJK, 2025 | REGIE PAULINE LOQUÈS | MET THÉODORE PELLERIN, WILLIAM LEBGHIL, SALOMÉ DEWAEELS | 96 MINUTEN | DISTRIBUTIE REVEAL FILMS | TE ZIEN VANAF 30 OKTOBER

NINO

THE RUNNING MAN

wendingen en snode streken. Rollen zijn er onder meer voor Jesse Eisenberg, Woody Harrelson en Rosamund Pike.

TE ZIEN VANAF 13 NOVEMBER

THE RUNNING MAN

Edgar Wright | Het is op z'n minst verrassend, dat *Shaun of the Dead*-regisseur Wright voor zijn nieuwe film koos voor een remake van een eighties-actiefilm met Arnold Schwarzenegger (die op zijn beurt weer was gebaseerd op een Stephen King-verhaal). In deze remake is *Hitman*-acteur Glen Powell de Arnie van dienst, in een dystopische samenleving waarin de bevolking onder de duim wordt gehouden door middel van gewelddadige realityseries. Powell is brave huisvader Ben, die zijn stervende dochter wil redden door deel te nemen aan een dodelijke

spelshow, waarbij participanten dertig dagen moeten overleven terwijl ze worden opgejaagd door professionele huurmoordenaars.

TE ZIEN VANAF 13 NOVEMBER

ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST

ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST

Miloš Forman | Vijftig jaar geleden is het alweer, dat deze jarenzeventigklassieker van Forman uitkwam, waarna het de vijf grote Oscars (voor film, regie, acteur, actrice en scenario) won. Het verhaal zal min of meer bekend zijn: de opstandige Randle McMurphy (Jack Nicholson in een van de rollen van zijn leven) doet zich voor als krankzinnige om dwangarbeid te ontlopen, maar treft in de psychiatrische inrichting een wereld aan die nog veel meedogenlozer is.

TE ZIEN VANAF 20 NOVEMBER

SHELBY OAKS

Chris Stuckmann | Speelfilmdebuut van de Amerikaanse Stuckmann, die doorbrak bij een groot publiek als een van de populairste filmcritici op YouTube. Om zijn filmdebuut, een horror-

als de 'Four Horsemen' keren maar weer eens terug voor een aantal verrassende magische

REFLET DANS UN DIAMANT MORT Spionagespektakel op Ild

Wie *Laissez bronzer les cadavres* van Hélène Cattet en Bruno Forzani zag, weet hoe knotsgek ze met het spionagegenre omgaan. Het kan dus nog extravaganter.

Herken je dat gevoel dat je anno 1962 net een casino aan de Côte d'Azur hebt overvallen en met je Aston Martin over slingerende bergwegen met hoge snelheid ontsnapt terwijl het zonlicht in de achteruitkijkspiegel over het glinsterende water tintelt? En je nooit meer je voet van het pedaal zult halen omdat dit de droom is van cocktails en intriges? Van strakke smokings en verborgen wapens in jarretels van femmes fatales? En dat het er niet toe doet of het allemaal echt is of een droom?

Dat gevoel drijft de films van Hélène Cattet en Bruno Forzani, makers van labyrintische composities van overbekende elementen uit het spionagegenre. Niet de gure Oost-Europese variant waarin gemankeerde spionnen gedesillusioneerde West-Berlijn binnenstroomden, of de kapotte-sokken-variant van *Slow Horses* (2022-). Nee, de mediterrane variant, waarin je een film kunt openen op een strand waar de camera door een glas testosteron – geschud, niet geroerd – naar een prachtige vrouw in bikini kijkt.

De oudere man in de openingsscène is John D., een voormalig spion die zijn naden comfortabel aan de Côte d'Azur slijt en elke dag op een vast tijdstip naar een zonnebadende vrouw op het strand komt kijken, die toevallig zijn buurvrouw in het hotel is. Of hij echt ooit een spion was of dat hij zijn verstand aan het verliezen is of dat hij is ge-

hypnotiseerd door een meestercrimeel die mensen laat denken dat ze het leven van een spion leiden, zoals later wordt gesuggereerd, is een vraag die Cattet en Forzani onbeantwoord laten en waar we ook nooit het antwoord op hoeven weten.

In plaats van keurig alles af te ronden serveren zij flarden uit sixties James Bond-films, Feuillade's *Les vampires* (1915), Mario Bava's *Danger: Diabolik* (1968) en andere heistfilms. Ze deconstrueren de heistfilm niet zoals Godard deed in *Bande à part* (1964), maar dippen hem in Ild en draaien het volume naar elf. Meer kleur, meer glinsterende diamanten en meer dubbelspel in een wereld waar de zon nooit achter de wolken verdwijnt. Alle mannen hebben goedgebruinde koppen met de gelaatstreken van klassieke sterren, alle vrouwen zijn scherp als stiletto's.

Als je de weg kwijtraakt in het labyrint dat Cattet en Forzani creëren: dat is precies de bedoeling. De overgrote meerderheid van films is doodsbenauwd om de kijker kwijt te raken. Hier willen de makers juist dat je houvast verliest. Dat je je overgeeft aan de 87 minuten visuele overprikkeling en hun spel van verleiding ondergaat. Wat een feest.

RONALD ROVERS

REFLET DANS UN DIAMANT MORT BELGIË/LUXEMBURG/ITALIË/FRANKRIJK, 2025 | REGIE HÉLÈNE CATTET, BRUNO FORZANI | MET FABIO TESTI, YANNICK RENIER, KOEN DE BOUW, THI MAI NGUYEN | 87 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINÉART | TE ZIEN VANAF 13 NOVEMBER, OOK VIA [picl.nl](#)

REFLET DANS UN DIAMANT MORT

film over een paranormaal onderzoeksteam, te realiseren, zette Stuckmann een crowdfunding op, die uiteindelijk meer dan een miljoen dollar opleverde. De eerste reacties op Stuckmanns

SHELBY OAKS

film zijn overwegend positief.

TE ZIEN VANAF 20 NOVEMBER

SISU: ROAD TO REVENGE

Jalmari Helander | In 2022 was het Finse *Sisu*, over een zwijgzame goudzoeker die op de vlaktes van Lapland op creatieve wijze nazi's een kopje kleiner maakte, een verrassende cultthit. Een vervolg kon dan ook niet uitblijven. Dit keer neemt 'de man die weigert dood te gaan' wraak op de Rode Leger-commandant die zijn gezin heeft vermoord.

TE ZIEN VANAF 20 NOVEMBER

WICKED: FOR GOOD

Jon M. Chu | Sluitstuk in het tweeluik van de verfilmde succesmusical, die op zijn beurt weer losjes gebaseerd werd op klassieker *The Wizard*

MONIKONDEE

MONIKONDEE Schipperen door Suriname

Tijdens een schitterend gefilmde reis over de rivier de Marowijne naar de binnenlanden van Suriname worden de problemen waarmee het land en zijn bewoners kampen blootgelegd.

Monikondee ('land van geld') neemt de kijker mee op een reis door Suriname, over de rivier de Marowijne, naar de plekken waar oorspronkelijke bewoners, de Kalina en Wayana, en de Fiiman (de voorkeursnaam van de Marons, nakomelingen van tot slaaf gemaakten die zich bevrijdden) hun leven leiden. Ver van de 'moderne' samenleving, maar in toenemende mate onder druk gezet door, en afhankelijk van, diezelfde samenleving.

Centrale figuur in deze fantastisch mooi gefilmde en knap geësceneerde documentaire is de Fiiman-schipper Boogie. Het transport van goederen over het water is een zwaar bestaan, waarin hij ook figuurlijk moet schipperen tussen de tradities van zijn voorouders en de eisen van de kapitalistische, westerse maatschappij. Zo levert hij zowel essentiële goederen aan oorspronkelijke bewoners als olie aan goudzoekers.

Regisseurs Toni Alexander (zelf van Suri-naamse afkomst), Lonnie van Brummelen en Siebren de Haan laten alle personages in deze film hun eigen verhaal vertellen, in de ontmoetingen die ze hebben met Boogie, wanneer hij producten afneemt en aflevert, om hulp vraagt bij de soms gevaarlijke tocht over de grillige rivier of het dorpsbestuur bijwoont waarin zijn neefje zich moet verantwoorden voor destructief gedrag. Deze ontmoetingen en gesprekken zijn nagespeeld maar wel authentiek en gebaseerd op ontelbare interviews die de makers deden.

In alle interacties komt naar voren hoezeer

de leefomstandigheden in Suriname zijn verslechterd onder invloed van de westerse cultuur, waarin geld verdienen belangrijker is dan natuur, duurzaamheid, sociale cohesie, tradities, respect en menselijkheid. De omgeving en manier van leven van de binnenland-bewoners staan onder grote druk door klimaatverandering, milieuvervuiling en ontbossing, waardoor het steeds moeilijker is in hun bestaan te voorzien. Voor basisbehoeften als groenten en schoon water worden ze steeds afhankelijker van wat schippers als Boogie ze kunnen leveren.

Ondanks de deprimerende verhalen is *Monikondee* geen sombere film. Dat heeft te maken met het schitterende camerawerk dat de soms spectaculaire boottocht, de steeds veranderende rivier en omringende natuur epische allure geeft, door de doordachte montage en vooral door de personages die zich niet alleen beklagen over hun lot, maar ook trots zijn op hun afkomst, die hen de kracht geeft om een alternatieve toekomst te zien.

De film wordt ook verlicht door de humor in de ontmoetingen en dialogen en in de traditionele liederen, waarin de witte man er terecht zeer bekaaid vanaf komt. Een belangrijke film die op verschillende festivals prijzen won vanwege de indrukwekkende manier waarop hij diep persoonlijke en tegelijk universele problemen aan de kaak stelt.

NICOLE SANTÉ

MONIKONDEE NEDERLAND, 2025 | REGIE TOLIN ALEXANDER, LONNIE VAN BRUMMELEN, SIEBRENN DE HAAN, M.M.V. DE KALINA-, WAYANA-, PAMAKA-, ALUKU- EN NDYUKA-VOLKEN | 103 MINUTEN | DISTRIBUTIE CINEMA DELICATESSEN | TE ZIEN OP [idfa](#) EN VANAF 20 NOVEMBER

PUSHER

of Oz. Na het succes van deel één (met een flinke winst aan de bioscoopkassa's en tien Oscar-nominaties) speelt dit vervolg een paar jaar na de gebeurtenissen in de eerste film. Elphaba (Cynthia Erivo) is nu de Boze Heks van het Westen die op de vlucht is voor tirannen en onderdrukkers, terwijl voormalig vriendin Glinda (Ariana Grande) de ongewilde mascotte is van die tirannen.

TE ZIEN VANAF 20 NOVEMBER

LUPIN THE III: THE MOVIE: THE IMMORTAL BLOODLINE

Takeshi Koike | Japanse animefilm die draait om Lupin III, beter bekend als de kleinzoen van Arsène Lupin, die we weer kennen als een van de beroemdste dieven uit de culturele geschiedenis. Ook hier geldt dat het bloed nu eenmaal

kruipert waar het niet gaan kan, want ook Lupin de derde is een van 's werelds bekendste dieven. Geen wonder dat hij wordt opgejaagd door allerlei kwaadwillende, wraakzuchtige types.

TE ZIEN VANAF 22 NOVEMBER

ALL THAT'S LEFT OF YOU

Familiegeschiedenis als metafoor voor het lot van Palestina

Filmmaker Charien Dabis toont in een ambitieus maar ietwat sentimenteel familiedrama het intergenerationele trauma waar Palestina onder lijdt.

Het is 1988, de Eerste Intifada houdt Palestina in zijn greep. Tiener Noor (Muhammad Abed Elrahman) raakt op de Westelijke Jordaanoever plotseling verzeild in een demonstratie tegen de Israëlische bezetter en begint gepassioneerd te scanderen. Filmmaker Charien Dabis schakelt na deze unheimische openingsscène terug naar 1948, naar de Nakba, de etnische zuivering die tot gevolg had dat 750 duizend Palestijnen op geweldadige wijze van hun land werden verdreven. Noors grootvader Sharif (Adam Bakri), de trotse eigenaar van een sinaasappelboomgaard nabij Jaffa, is een van de slachtoffers. Hij wordt door de Israël's gearresteerd en onderworpen aan dwangarbeid.

Dabis toont in *All That's Left of You* dat er een onmiskenbare band is tussen Noors passie en Sharifs verdriet. Dit intergenerationele trauma raakt ook aan Noors ouders Hanan (Dabis) en Salim (Saleh Bakri) die met eigen ogen zien hoe Sharif na de Nakba verbitterd raakt. Het verhaal wordt verteld van uit het perspectief van Hanan, die vanuit

2022 terugblijkt op het lot van haar familie. Die familiegeschiedenis fungeert als een metafoor voor het lot van Palestina. Dat is ook wat Dabis' stijl typeert: ze maakt diep persoonlijke films (*Make a Wish*, 2006; *Amreeka*, 2009) die tegelijkertijd een grotere, universele boodschap uitdragen. Met *All That's Left of You* koppelt Dabis

intergenerationeel trauma aan de band die Sharif en zijn familieleden hebben met het land dat hen werd afgenomen. Zoals wanneer hij over een markt wandelt en ineens een sinaasappel oppakt en eraan ruikt. Het stuk fruit, dat volgens de marktkoopman uit Jericho komt, ruikt lekker, maar volgens Sharif niet zo lekker als de sinaasappels uit

Jaffa. Het is een opzichtige maar trefzekere metafoor voor hoe het voelt om ontheemd te zijn. Als Sharif begint te dementeren, begrijp je ook waarom hij precies dat gevoel wil overdragen aan zijn kleinzoon.

Die dementie fungeert ook weer als een waarschuwing: we leren niet van het verleden en vergeten soms moedwillig de historische causaliteit. *All That's Left of You* laat zien dat het Palestijnse lijden al meer dan 75 jaar voortduurt, en dat generatie na generatie hierdoor wordt getroffen. Het is een ambitieuze film, die misschien qua grote dramatische gestes iets te veel leunt op de conventies van het melodrama. De hoopvolle boodschap tegen het einde voelt bovendien een tikkeltje naïef.

Tegelijkertijd rijst de vraag: als je niets meer hebt om van te dromen, waar leef je dan nog voor?

OMAR LARABI

ALL THAT'S LEFT OF YOU

ALL THAT'S LEFT OF YOU DUITSLAND/
PALESTINA/JORDANIË/GRIEKENLAND/QATAR/SAOEDI-
ARABIË | REGIE CHERIEN DABIS | MET SALEH BAKRI,
ADAM BAKRI, CHERIEN DABIS | 145 MINUTEN |
DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF
30 OKTOBER

NATIONAL ANTHEM

Utopische rodeo

In zonverzopen New Mexico schetst *National Anthem* een zintuiglijk, utopisch queer universum zonder klassieke conflicten.

Het felle zonlicht van New Mexico. Roestrode rotsen. De gouden gloed van het magische uur. Personages bewegen dansend en feestend door aanrakingen, zweet en licht. *National Anthem*, het speelfilmdebuut van fotograaf en videoclipmaker Luke Gilford (verantwoordelijk voor videoclippen van onder anderen Troye Sivan en Christina Aguilera) schotelt geen dilemma of probleem voor, maar een stilistische utopie waarin alles

redelijk probleemloos voortkabbelt.

Voor zijn film baseerde Gilford zich op zijn fotoboek *National Anthem: America's Queer Rodeo*, waarin hij de queer gemeenschap van de International Gay Rodeo Association vastlegde. Deze organisatie maakt zich los van de streng masculiene rodeomythe waar Gilford al van jongs af aan een fascinatie voor heeft. In rodeo komen natuur, adrenaline en rituelen samen. Maar het is ook een product van een patriarchale, christelijke en overwegend witte cultuur waarbinnen veel homofobie bestaat. De International Gay Rodeo Association zet zich daartegen af met zijn eigen rodeo-versie die schoonheid, veerkracht en zichtbaarheid ademt.

Met dit uitgangspunt is *National Anthem* het tegenovergestelde van veel queer films waarin de coming-out het probleem is. In het verhaal van de jonge heteroseksuele Dylan (Charlie Plummer in een rol die doet denken aan zijn hoofdrol in *Lean on Pete*, 2017) zit nauwelijks conflict. Dylan doet

aanvankelijk als klusjesman zijn intrede op de ranch House of Splendor, thuisbasis van een zelfgekozen lgbtqia+ familie, van non-binairen tot dragqueens. Als kijker 'wandel' je net zo vervreemd door dit universum als hoofdpersoon Dylan aanvankelijk doet, op zoek naar scherpe randjes of wat er achter de schone schijn kan schuilen.

Om mee te kunnen gaan in *National Anthem* moet je veel voor lief nemen. Zoals de wel erg makkelijke wijze waarop de teruggetrokken Dylan het queer leven binnenstapt. Wat er aan complexiteit in voorkomt, lijkt erbij gesleept voor wat obligate dramatische diepgang, zoals Dylans dronken moeder en hun armoedige leven in een versleten trailer. Dramaturgie is niet Gilfords forte, maar de gebundelde visuele kracht van Gilford en zijn camerapersoon Katelin Arizmendi weet deze idyllische droomwereld overtuigend over te brengen.

ALEXANDER ZWART

NATIONAL ANTHEM

NATIONAL ANTHEM VERENIGDE STATEN, 2023 |
REGIE LUKE GILFORD | MET CHARLIE PLUMMER, EVE
LINDLEY, ROBYN LIVELY | 99 MINUTEN | DISTRIBUTIE
CINEMIEN | TE ZIEN VANAF 30 OKTOBER

PUSHER (4K RESTAURATIE)

Nicolas Winding Refn | Voordat de heerlijk eigenzinnige Deense regisseur Nicolas Winding Refn enig furore zou maken in Hollywood met films als *Drive* en *The Neon Demon*, debuteerde hij met misdaadfilm *Pusher*, waarmee hij zichzelf in één daverende klap op de filmkaart zette. Sterker nog: het beeld van de Kopenhaagse drugs wereld was dusdanig grimmig, dat overbezorgde types vermoedden dat de castleden, onder wie Kim Bodnia en Mads Mikkelsen, daadwerkelijk drugs hadden gebruikt.

TE ZIEN VANAF 22 NOVEMBER

ZOOTROPOLIS 2

Jared Bush, Byron Howard | Vervolg op de succesvolle animatiefilm uit 2016, die zich afspeelt in de 'moderne zoogdierenmetropool' Zootropo-

CHIEN 51

lis. In dit vervolg raken konijn Judy en vos Nick verstrikt in een spannend mysterie, als er een geheimzinnig reptiel opduikt die de macht in de metropool naar zich toe wil trekken.

TE ZIEN VANAF 26 NOVEMBER

CHIEN 51

Cédric Jimenez | Het is weer eens iets anders dan

een komedie: een Franse sciencefictionthriller over een Parijs in de nabije toekomst, waarin de klassenscheiding nog scherper is getrokken dan in het Parijs van vandaag de dag. In deze thriller is Parijs opgedeeld in drie aparte zones voor sociale klassen, en heeft een AI-systeem vrijwel al het politiewerk overgenomen. Maar wanneer de uitvinder van dit systeem wordt vermoord, moeten twee menselijke agenten alsnog in actie komen om de moord op te lossen.

TE ZIEN VANAF 27 NOVEMBER

JUJUTSU KAISEN: EXECUTION

Shouta Goshozono | In deze Japanse anime wordt een stad tijdens Halloween in chaos gestort. Gelukkig zijn er jujitsu-tovenaars die worden opgetrommeld om die chaos te bedwingen. Gebaseerd op de mangareeks van Gege

Akutami bestaat deze film uit een aantal nieuwe afleveringen van de gelijknamige serie. TE ZIEN VANAF 27 NOVEMBER

NUREMBERG

James Vanderbilt | Russell Crowe als Hermann Göring, dat we dat ooit nog mochten meemaken. In dit historische drama, gebaseerd op het boek *The Nazi and the Psychiatrist* uit 2013, zien we hoe hoofdpsychiater Douglas Kelley (Oscar-winnaar Rami Malek) belangrijke nazikopstukken moet ondervragen om te bepalen of ze geschikt zijn om terecht te staan. De grootste uitdager treft Kelley in de persoon van Göring.

TE ZIEN VANAF 27 NOVEMBER

ALEX MAZEREËW

DOOR DIK EN DUN

Energieke zoektocht naar zelfvertrouwen

Je wordt gelukkig als je jezelf durft zijn. De moraal is wat belegen, maar de uitvoering van deze coming-of-age-animatie is eigenwijs genoeg.

Dat animatie soms onverwachte voordelen heeft boven een speelfilm zie je in de aanstekelijke Tsjechische stop-motion *Door dik en dun* (*Zivot k sežrání*). Met een bolronde tiener als hoofdpersoon zou diens omvang buitengewoon de aandacht trekken, maar in geanimeerde vorm zie je veel gemakkelijker wie hij echt is. Een slimme jongen, die vindt dat hij een stomme leeftijd heeft.

De twaalfjarige Ben is nog zoekend naar zijn plaats in de tienerwereld. Ook al heeft hij met zijn maten een fijne rap-rockband waarvoor hij geweldige nummers schrijft en is hij beslist niet op zijn mondje gevallen. Zijn omvangrijke postuur zit hem zelf niet dwars, liever smullen dan sporten. Met grote tegenzin laat hij zich een afvaldieet opdringen, tot

hij onverwacht verliefd wordt op zijn nieuwe klasgenoot Claire – misschien zal die hem zien staan als hij een paar kilo minder is?

Het verhaal op zich, naar een veelgeprezen boek van Mikaël Ollivier, bevat veel bekende elementen: Ben krijgt te maken met pestkoppen, zijn ouders zijn gescheiden, een bezoekje aan de kledingwinkel zorgt voor gênante momenten, er zijn vernederende gymlessen en Bens oma blijft hem maar taartjes toestoppen.

Daar staat tegenover dat de film onder regie van Kristina Dufková toch een heel eigen karakter heeft, een tikje excentriek met veel ironische humor. Hij bevat een mix van tragikomische en gevoelige momenten die niet alleen jonge kijkers zal aanspreken. Dat bleek ook op animatiefestival Annecy, waar *Door dik en dun* werd geselecteerd in de eigenwijze Contrechamp-selectie en met de Juryprijs naar huis ging.

De keuze voor stop-motionanimatie is

een echte opkikker. Cartoonachtige figuren met aansprekende karakters die toch heel realistisch overkomen. Ook de muziek helpt mee om het een apart randje te geven. Daarnaast zijn de soms heftige, soms dromerige nachtmerries en romantische visioenen van Ben niet in stop-motion maar als 2D-animatie uitgevoerd, en dat werkt goed.

Door de gekozen vorm ligt het voor de hand dat zaken vaak stevig worden aangezet en die modieuze slagzinnen over jezelf zijn blijven irritant. Dat neemt niet weg dat de manier waarop Ben zijn onzekerheden verbergt achter gevatte opmerkingen heel over-

tuigend aanvoelt, net als zijn verhouding tot Claire. Ook de heftige inzinkingen die hij kent zijn geloofwaardig. En tegen het eind komt er toch nog ruimte voor een wending die je bevrijdend mag noemen.

LEO BANKERSEN

DOOR DIK EN DUN (ZIVOT K SEŽRÁNÍ) TSJECHIË/SLOWAKIJE/FRANKRIJK, 2024 | REGIE KRISTINA DUFKOVÁ | MET STEMMEN VAN ANDREW VAN OSTADE, CLARA CLEYMANS, NATHAN BOUTS, DAPHNE AGTEN | 80 MINUTEN | DISTRIBUTIE PERISCOPE FILM | TE ZIEN VANAF 29 OKTOBER

FOLLEMENTE

De grenzen van ideetjes-cinema

Met zijn nieuwe film bouwt Paolo Genovese voort op zijn vertrouwde ideetjes-cinema met een geestig 'wat als...'-concept. Deze keer naar voorbeeld van Pixars *Inside Out* maar met personages die helaas gevangen blijven in hun eigen brein.

FOLLEMENTE

De Italiaanse regisseur en scenarist Paolo Genovese staat niet zozeer bekend om zijn auteurschap, maar om films die draaien om één slim, direct herkenbaar uitgangspunt, samen te vatten in een 'wat als...'-vraag. Wat als vrienden al hun telefoontjes en berichten aan elkaar laten zien (*Perfetti sconosciuti*, 2016)? Wat als iemand je aanbiedt je diepste wens uit te laten komen (*The Place*, 2017)? Wat als je op het laagste punt van je leven de kans krijgt op een 'hergeboorte' binnen één week (*Il primo giorno della mia vita*, 2023)?

Met zijn ideetjes-cinema heeft Genovese het zelfs tot in het Guinness Book of Records geschopt: *Perfetti sconosciuti* is de film met de meeste remakes in de filmgeschiedenis, met momenteel vijftientwintig versies, van Zuid-Korea tot India, van Mexico tot Azerbeidzjan. Als je vervolgens weet dat zijn nieuwste film *Follemente* in thuisland Italië inmiddels al meer heeft opgebracht dan zijn eerdere, veel verfilmde box office-hit, dan zijn de verwachtingen hooggespannen. Te hoog.

Het 'ideetje' van *Follemente* is namelijk al zo'n tien jaar bekend uit de Pixar-animatiefilm *Inside Out* (2015), met een kleine wijziging. Want: wat als je tijdens een date de innerlijke stemmen van de datende man en vrouw in kwestie krijgt te zien?

Zo ontvouwt zich Genovese's film in drie

lijnen: de daadwerkelijke date van Piero (Edoardo Leo) en Lara (Pilar Fogliati) en de *dialogues intérieurs* die zich in zijn en haar hoofd afspelen. Vier mannen in Piero's hoofd, vier vrouwen in dat van Lara. Voortdurend in onderhandeling met hun eigen verlangens en angsten, hoe welk gebaar op te vatten, hoe ze denken over te komen en wie ze denken te willen zijn in de ogen van de ander.

De verpersoonlijkte emoties en de daaruit voortvloeiende innerlijke chaos worden uitgespeeld als komedie. Maar over Piero en Lara zelf komen we door dit zeer actieve meta-niveau niet echt iets te weten. Wie zijn deze mensen buiten deze gimmick? Wat drijft hen, behalve hun neuroses die we voortdurend horen kibbelen? Het gesprek tijdens de date blijft beleefd, de aantrekkingskracht tussen Piero en Lara (en hun vertolkers Edoardo Leo en Pilar Fogliati) zuiver theoretisch. Terwijl de bijrollen kleur en vaart brengen, lijken de hoofdpersonages op afstand te blijven.

Genovese's conceptuele bravoure houdt zijn personages in *Follemente* gevangen in hun eigen hoofd. Het lijkt weinig af te doen aan internationaal succes, ook bij deze Genovese-film hebben al meerdere Europese productiemaatschappijen interesse getoond voor een remake.

ALEXANDER ZWART

FOLLEMENTE ITALIË, 2025 | REGIE PAOLO GENOVESE | MET EDOARDO LEO, PILAR FOGLIATI, EMANUELA FANELLI | 97 MINUTEN | DISTRIBUTIE PARADISO FILMS | TE ZIEN VANAF 13 NOVEMBER

DJ AHMET

Onschuldige verliefdheden zijn uit den boze

Een jonge Noord-Macedonische schapenherder wordt verliefd en raakt in de ban van ravemuziek in deze feelgoodfilm vol platitudes.

“Weten jullie niet wat liefde is?” De vader van de vijftienjarige schapenherder Ahmet (Arif Jakup) smeekt in de derde akte van *DJ Ahmet* de woeste dorpelingen om zijn zoon met rust laten. De meute heeft zojuist ontdekt dat Ahmet verliefd is op zijn leeftijdsgenoot Naim (Agush Agushev), die al is uitgehuwelijkt aan een ‘geschiktere’ man. De film speelt zich af op het platteland van Noord-Macedonië, in een conservatieve Yörük-moslingemeenschap, waar onschuldige verliefdheden überhaupt uit den boze zijn. De ontboezeming van Ahmets vader is typerend voor de platitudes waar *DJ Ahmet* op leunt, zoals dat ware liefde ontembaar is.

De Macedonische filmmaker Georgi M. Unkovski kleurt in zijn speelfilmdebuut netjes binnen de lijntjes. Zijn hoofdpersonage had niet misstaan in een Dickens-roman. Ahmet is een jongeman die lijdt onder het juk van zijn armzalige en tirannieke vader. Als de jongeling tijdens een nachtelijke struintocht ineens stuit op een rave, raakt hij begeesterd door de kolkende massa en ver-

geet hij voor even zijn sores. Hij treft daar Naim, die ook in de ban is van de bombastische muziek en de kleurrijke bezoekers.

Unkovski wisselt deze mijmerende momenten, met jonge, naïeve geesten die dromen van de toekomst, af met scènes waarin de Noord-Macedonische periferie op arge-loze wijze wordt bespot, zoals wanneer Ahmet de lokale gebedsoproeper moet uitleggen hoe hij het wachtwoord van zijn Facebook-account kan wijzigen. Ahmet helpt de geestelijke ook met het installeren van een nieuwe gebedsoproep die wordt afgespeeld via de speakers die aan de minaret hangen.

Het laat zich wel raden dat de jongeling de spitse toren ziet als de ultieme dj-booth. Ook het moment waarop Ahmets vader de draadloze speaker van zijn zoon – die hem in zijn ogen alleen maar afleidt van zijn werk – ruïneert, kun je van ver zien aankomen. Unkovski's drama is buitengewoon voor-spelbaar.

DJ Ahmet volgt netjes het stramien van de feelgood, maar lijkt bij zijn publiek weinig anders te willen bereiken dan die hypothetische gemoedtoestand. De specifieke Noord-Macedonische setting heeft uiteindelijk nauwelijks invloed op het doorzichtige

verloop van de plot. Een goede feelgoodfilm durft de kijker te prikkelen voordat hij in euforische stemming naar huis keert.

OMAR LARABI

DJ AHMET NOORD-MACEDONIË/TSJECHIË/SERVIË/
KROATIË, 2025 | REGIE GEORGI M. UNKOVSKI | MET
ARIF JAKUP, AGUSH AGUSHEV | 100 MINUTEN |
DISTRIBUTIE SEPTEMBER FILM | TE ZIEN VANAF 6
NOVEMBER

DJ AHMET

DE PUPIL

Confronterend gewoontjes

Bijna terloops vindt het misbruik plaats, tussen een punt pizza en potje gamen door. *De pupil* is een invoelend drama over grooming, manipulatie en gezien willen worden.

De twaalfjarige Daan (Bart de Wilde) is gek van voetbal zoals alleen jongens van twaalf dat kunnen zijn. En hij heeft er talent voor, aldus zijn trainer Ries (Gijs Naber). Ries

neemt Bart mee naar Vitesse, koopt broodjes kroket voor hem en helpt hem met zijn spreekbeurt. In Ries vindt Daan een vaderfiguur die hij thuis, in een gezin met drie broers, vaak moet missen.

Langzaam bouwt regisseur/scenarist Karin Junger de relatie tussen Daan en Ries uit. Langzaam zie je ook een steeds grijzer gebied ontstaan: Ries die Daan tijdens het schoon-

maken van de voetbaldouches aanmoedigt zijn shirt uit te trekken; Ries die Daan thuis uitnodigt. Tot het moment dat de grens zonder meer overschreden wordt.

De pupil is losjes gebaseerd op het autobiografische boek *Je ogen verraden je* (2011) van Steven van der Hoeven, waarin hij verslag doet van hoe hij als kind door zijn voetbaltrainer seksueel is misbruikt. Een verhaal over de subtiele werking van grooming. En over hoe het slachtoffer al snel vastzit in een verwarrend web van schuldgevoel en schaamte waarin praten onmogelijk is.

Junger wilde met *De pupil* voorbij de monster-slachtoffer-dichotomie, vertelde

ze eerder in een interview met *Filmkrant*. In *Trouw* noemde ze Ted van Lieshout als inspiratiebron. Van Lieshout verkent in zijn autobiografische roman *Mijn meneer* (2012) de ongemakkelijke meerduidigheid van een misbruikrelatie door zijn hoofdpersoon (zijn jongere zelf) niet tot zijn slachtofferschap te reduceren maar een zekere autonomie toe te staan. In *Mijn meneer* is misbruik misbruik, maar niet alléén misbruik.

Zo ambivalent wordt *De pupil* niet. Daarvoor leent de observerende aard van het medium film zich waarschijnlijk ook gewoon minder goed dan de introspectie van literatuur. De titels verklappen het al: *Mijn meneer* is geschreven vanuit het perspectief van een kind, in *De pupil* kijken we uiteindelijk met de afstandelijke ogen van een buitenstaander. En wat we dan zien in Ries' toenadering tot Daan is berekenend roofdiergedrag.

Dat neemt niet weg dat Gijs Naber een overtuigend personage van vlees en bloed speelt. Confronterend gewoontjes. Het misbruik vindt bijna terloops plaats, tussen een punt pizza en een potje gamen door. Nog knapper is de weerbarstige debuutrol van Bart de Wilde, die als Daan steeds verder in zichzelf gekeerd raakt. “Je weet toch dat je ons alles kunt vertellen”, zegt zijn moeder (Hade-wych Minis) op een gegeven moment tegen hem. Invoelend laat *De pupil* zien waarom dat dus zo vaak niet kan.

DEVI SMITS

DE PUPIL NEDERLAND, 2025 | REGIE KARIN JUNGER
| MET BART DE WILDE, GIJS NABER | 102 MINUTEN |
DISTRIBUTIE GUSTO | TE ZIEN VANAF 30 OKTOBER |
LEES ONS INTERVIEW MET REGISSEUR JUNGER OP
filmkrant.nl/hollandsnieuwe

DE PUPIL

Agenda

De volgende **Filmkrant** verschijnt op woensdag 3 december en loopt t/m woensdag 7 januari. De agendagegevens moeten vóór vrijdag 21 november worden gemaild naar agenda@filmkrant.nl. **Filmkrant** is niet verantwoordelijk voor onjuiste vermeldingen of wijzigingen. 'EN sub' geeft aan dat een film Engels ondertiteld is. Aanvangstijden en andere informatie staat op de sites van de theaters.

ALKMAAR

📍 **Filmhuis Alkmaar**
Pettermerstraat 3 | 072-5202022 | filmhuisalkmaar.nl

ALMELO

📍 **Filmhuis Almelo**
Elisabethhof 4 | 0546-850264 | filmhuisalmelo.nl
The Roses vr 31.10 | Ghostlight wo 5.11 | La venue de l'avenir vr 7.11 | Bob Trevino Likes It vr 14.11 | Downton Abbey: The Grand Finale wo 19.11 | A Nice Indian Boy vr 21.11 | Jeunes mères vr 28.11 | The Blue Trail wo 3.12

ALMERE

📍 **Het nieuwe filmhuis**
Stadhuisplein 101 | 036-5486000 | denieuwebibliotheek.nl/het-nieuwe-filmhuis
All That's Left of You do 13.11, di 18.11, wo 19.11 | After the Hunt vr 31.10, wo 5.11 | Bugonia do 30.10, vr 31.10, za 1.11, zo 2.11, ma 3.11, di 4.11, wo 5.11, do 6.11, vr 7.11, za 8.11, di 11.11, wo 12.11, vr 14.11, za 15.11, di 18.11, wo 19.11, zo 23.11 | The Colors Within zo 23.11 | Ikk Kudi zo 2.11, za 8.11 | It Was Just an Accident do 6.11, vr 7.11, zo 9.11, ma 10.11, di 11.11, wo 12.11, do 13.11, vr 14.11, za 15.11, di 18.11 | Jay Kelly do 20.11, vr 21.11, za 22.11, ma 24.11, di 25.11, wo 26.11 | Monikondee zo 23.11 | On vous croit wo 26.11 | The Penguin Lessons vr 30.10, za 1.11, zo 2.11, di 4.11, wo 5.11, do 6.11, vr 7.11, za 8.11, wo 12.11, za 15.11, wo 19.11 | The Smashing Machine do 6.11, vr 7.11, za 8.11, zo 9.11, di 11.11, wo 12.11, do 13.11, vr 14.11, za 15.11, zo 16.11, di 18.11, wo 19.11 | Springsteen: Deliver Me from Nowhere do 30.10, vr 31.10, za 1.11, zo 2.11, di 4.11, wo 5.11, vr 7.11, za 8.11, wo 12.11, vr 14.11, za 15.11 | Voor de meisjes vr 30.10, wo 5.11, vr 14.11, zo 16.11, wo 19.11 | Wan pipel zo 23.11 | **PREN-ki Suriname Film Festival Shorts** zo 23.11

ALPHEN A/D RIJN

📍 **Filmhuis Parkvilla**
Cornelis Geellaan 2 (Park Rijnstroom) | 0172-493737 | parkvilla.nl/filmhuis/
Back to the Future vr 14.11 | Big Trip 3 wo 5.11 | Caravaggio do

6.11 | Depeche Mode: M vr 31.10 | Downton Abbey: The Grand Finale vr 7.11 | Familiar Touch wo 29.10 | The Golden Spurtle do 30.10, di 4.11, za 8.11, wo 12.11, zo 16.11 | Hoop in de Hoep di 4.11 | The Mastermind do 13.11, ma 17.11, wo 19.11, za 22.11 | One Battle After Another za 15.11, di 18.11, vr 21.11 | Ons campertje wo 5.11, di 11.11 | The Penguin Lessons do 6.11, zo 9.11, ma 10.11, za 15.11, do 20.11 | De pupil do 13.11, di 18.11, do 2.11 | De queeste wo 12.11 | The Roses vr 31.10 | The Royal Ballet & Opera La fille mal gardée zo 16.11 | De super Elfkens wo 29.10 | Voor de meisjes do 30.10, vr 31.10, za 1.11, ma 3.11, vr 7.11, zo 9.11, di 11.11, wo 19.11

AMERSFOORT

📍 **Filmtheater De Lieve Vrouw**
Lieve Vrouwestraat 13 | 033-4226555 | lievievrouw.nl

AMSTERDAM

📍 **Cinema De Balie**
Kleine-Gartmanplantsoen 10 | 020-5535100 | debalie.nl/cinema
📍 **Filmhuis Cavia**
Van Hallstraat 52-1 | 020-6811419 | filmhuiscavia.nl
Unbound wo 5.11 | **Kissable Screens** The Garden Cadences vr 7.11 | Arsenie: Viata de apoi vr 14.11 | Summer Sun and Winter Sky za 15.11, za 29.11 | Holding Back the Tide do 20.11 | Alias Julián vr 21.11 | The Gaze of José Val del Omar za 22.11 | **North Caucasian Cinema** Pirosmari do 6.11 | Time Is + Temo re do 27.11 | **Meeting in the Blue Fold** vr 28.11, zo 30.11
📍 **Cinecenter**
Lijnbaansgracht 236 | 020-6236615 | cinecenter.nl
Bugonia zo 30.11 | Die My Love do 20.11 | DJ Ahmet do 6.11 | Drømmer do 13.11 | Eleanor the Great do 13.11 | It Was Just an Accident do 6.11 | Köln 75 do 20.11 | Nouvelle Vague do 27.11 | Nuremberg do 27.11
📍 **Het Documentaire Paviljoen**
Vondelpark 3 | 020-6273329 | idfa.nl/paviljoen
📍 **Eye Filmmuseum**
IJpromenade 1 | 020-5891400 | eyefilm.nl

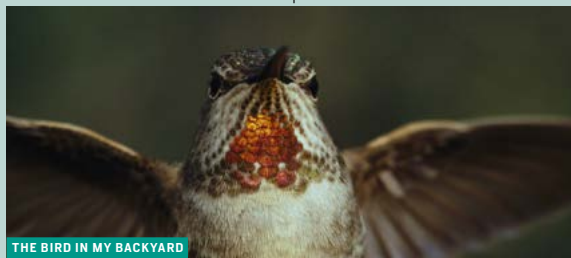
Aandacht voor alle levende wezens

Het jaarlijkse **Wildlife Film Festival Rotterdam** vertoont sinds 2015 internationale natuurfilms. Ze tonen de schoonheid, maar ook de kwetsbaarheid van de natuur. Het thema dit jaar is biodiversiteit. Het festival wil een stem geven aan alle levende wezens. Van 3 t/m 9 november met als hoofddlocatie Lantaren-Venster. Een selectie van het programma is van 12 t/m 16 november te zien in Visum Mundi Filmtheater in Wageningen. Ook zijn bijna alle films tot 5 december online te bekijken.

Het ene dier is het andere niet als het om de belangstelling van mensen gaat. De recent overleden Jane Goodall wist moeiteloos onze interesse voor chimpansees te wekken. Veel andere dieren hebben dat geluk niet. Het Wildlife Film Festival Rotterdam (WFFR) stelt deze hiërarchie ter discussie, want die is schadelijk voor de biodiversiteit. Het festival gaat, in de

woorden van de organisatoren, "niet alleen over flora en fauna, maar ook over wie we zijn, hoe we kijken en wie er mee mag praten".

Dat wil niet zeggen dat in de ruim zestig films op het festival er geen aandacht is voor de dieren als apen, tijgers, olifanten en vogels. Maar er zijn ook films over het leven van kevers (*Beetles* van Jan Haft) en mieren (A

No Other Land zo 2.11 | **Tilda Swinton Ongoing The Protagonists** (met voorfilm) do 30.10, ma 3.11 | *Suspira* (met voorfilm) vr 31.10, za 8.11 | *A Bigger Splash* (met voorfilm) za 1.11, wo 5.11 | *Super Energetic Smart Kids* (gesprek Luca Guadagnino en Swinton) zo 2.11 | *Io sono l'amore* (met inleiding Swinton) | zo 2.11, *Io sono l'amore* (met voorfilm) do 6.11, wo 26.11 | *Wittgenstein* wo 5.11 | *The Deep End* (met voorfilm) vr 7.11 | *The Invisible Frame* (met voorfilm) zo 9.11 | *Julia* (met voorfilm) wo 12.11 | *Love Is the Devil* (met inleiding) di 25.11 | *Teknolust* (met voorfilm) za 29.11, wo 3.12 | *Female Perversions* za 29.11 | *Burn After Reading* zo 30.11 | *Eye Classics Showgirls* (met inleiding) zo 2.11 | *Werckmeister harmóniák* ma 3.11 | **Eye on Art** Een avond met belit sağ – Remembering Otherwise di 4.11 | *Last and First Men* (met inleiding) di 11.11 | **Eye on Sound** Johnny Jewel (live score) vr 28.11 | **Meet the Archive** Het oeuvre van Hin (met inleiding) vr 31.10 | **De films van Hin** vr 31.10 | **Familieworkshop** **Filmmagie** Maak jouw eigen geluid bij film zo 2.11, zo 30.11 | *Beweeg samen op film* zo 9.11 | *Teken je eigen filmstrook* zo 16.11 | *Maak je eigen flipbook* zo 23.11 | **Restored & Unseen** *Sambizanga* (met inleiding) ma 10.11 | **Koolhoven & Simons** *Sword and Sorcery Night* do

Real Bug's Life van Bill Markham en Helen Williamson). Ook vertoont het festival films over de complexiteit van ecosystemen. Zoals *Life in the Dark* (Alex Ingle), dat de oceaan toont als het essentiële levenssysteem van al het aardse leven. Ook de drie (korte) films op de openingsavond gaan over biodiversiteit in vele vormen. Die films zijn *The Bird in My Backyard* (Ryan Wilkes), over het leven van kolibries in een achtertuin, *Would You Still Love Me If I Was a Sticky Frog* (Myles Storey), dat kritisch kijkt naar onze dierenliefde, en *Nightlife* (Anice Hut en André Fouché), dat door de ogen van dieren het nachtleven in Groningen toont.

Bij veel films op het festival zijn makers aanwezig voor een q&a. Het radio- en tv-programma Vroege Vogels presenteert 9 november op het festival drie documentaires over het diverse natuurleren. Met een nagesprek met onder andere presentator Menno Bentveld. **WFFR.NL**

27.11 | *Girlfriends* vr 14.11 | *Harold and Maude* (4K) wo 12.11, ma 17.11, wo 3.12 | *The Last Detail* (4K) za 29.11, di 2.12 | *The Last Picture Show* (4K) di 11.11, wo 19.11 | *The Long Goodbye* ma 10.11, di 18.11 | *Midnight Cowboy* (4K) di 11.11, do 13.11 | *Network* wo 12.11, zo 23.11 | *A New Leaf* za 15.11 | *Taxi Driver* (4K) do 13.11, vr 14.11, do 20.11, ma 24.11 | *An Unmarried Woman* do 18.11, di 25.11 | *A Woman Under the Influence* zo 16.11, vr 21.11 | **Jack of all Trades: The Best of Jack Nicholson** met o.a. *As Good as It Gets* vr 21.11 | *Batman* (4K) ma 17.11, vr 21.11 | *Claudine* ma 10.11 | *Chinatown* (4K) vr 14.11, wo 26.11 | *The Departed* di 18.11, zo 23.11, wo 26.11 | *Easy Rider* (4K) zo 23.11 vr 28.11 | *A Few Good Men* (4K) ma 17.11, do 20.11 | *Five Easy Pieces* (4K) wo 26.11, ma 1.12 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* wo 19.11 t/m wo 26.11 | *The Shining* za 15.11, za 22.11 | *Terms of Endearment* (4K) ma 24.11, di 2.12 | *The Witches of Eastwick* do 20.11, ma 1.12 | *Wolf* za 15.11 | **Kaboom Cult Presents Bubble Bath** do 27.11
📍 **Melkgweg**
Lijnbaansgracht 234a | 020-5318181 | melkgweg.nl
Depeche Mode: M do 30.10, za 1.11 | *Pavements* do 6.11, vr 7.11 | **Kaboom Anime** *The Colors Within* za 15.11 | **Presented by Steppin' Into Tomorrow** *Soul Searchin'* wo 19.11 | *Sun-Mi Hong: The Meaning of a Nest* wo 3.11 | **Snarky Puppy & Metropole Orkest** *Somni* do 20.11
📍 **The Movies**

Haarlemmerdijk 161 | 020-6386016 | themovies.nl
📍 **Rialto De Pijp**
Ceintuurbaan 338 | 020-6768700 | rialtofilm.nl
One Flew Over the Cuckoo's Nest vanaf do 20.11 | *Pusher* vanaf za 22.11 | **Queer Pioneers** *Drømmer* di 4.11 | **Unmasked: Film Stories** met *Ena Sendijarević* za 8.11
📍 **Rialto VU**
De Boelelaan 1111 | 020-5984466 | rialtofilm.nl
Back to the Future vanaf do 13.11 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* vanaf do 20.11 | *Pusher* vanaf za 22.11 | **Black Achievement Month** *Nickel Boys* do 30.10 | **Fiction & Science** *La haine* di 11.11 | **Movies that Matter** *Meneer L* zo 26.11
📍 **Studio/K**
Timorplein 62 | 020-6920422 | studio-k.nu
Premières *It Was Just an Accident* do 6.11 | *The Smashing Machine* do 6.11 | *Drømmer* do 13.11 | *Wicked: For Good* do 20.11 | *Zootropolis 2* wo 26.11 | *Splitsville* do 27.11 | *Nouvelle Vague* do 27.11 | **Special: Iconic Villains** *The Chronicles of Narnia: The Lion, the Witch, and the Wardrobe* za 15.11 | *Dr. No* (35mm) wo 12.11, wo 18.11 | *Marathon Man* wo 5.11, wo 29.11 | *M – Eine Stadt sucht einen Mörder* di 25.11 | *No Country for Old Men* za 8.11, za 22.11 | *Shrek* za 1.11
📍 **Filmtheater De Uitkijk**
Prinsengracht 452 | 020-2232416 | uitkijk.nl
Speciaalreeks Het Einde / Grand Finale *The Brown Bunny* di 4.11 | *The Connection* di 11.11 | *The Devil, Probably* wo 5.11 | *In the Realm of the Senses* zo 2.11, vr 28.11 | *Nashville* 2.11 | *Ordet* zo 30.11 | *A Separation* zo 9.11 | *A Short Film About Love* za 1.11, wo 3.12 | *Songs from the Second Floor* 8.11 | *Time of the Gypsies* do 6.11 | *When the Cat Comes* di 2.12 | **Zondagklassieker** *Cinema Paradiso* (35mm) vr 31.10, zo 2.11, za 8.11, zo 9.11, vr 14.11 zo 30.11
📍 **Cinema De Vlucht**
Burgemeester de Vlughtlaan 125 | 020-8203746 | cinemade-vlucht.nl

APELDOORN

📍 **Filmtheater/Podium Gigant**
Nieuwstraat 377 | 055-5216346 | gigant.nl
Premières *Bugonia* do 30.10 | *Christy* do 13.11 | *Die My Love* do 20.11 | *DJ Ahmet* do 6.11 | *Drømmer* do 13.11 | *Eleanor the Great* do 13.11 | *It Was Just an Accident* do 6.11 | *Jay Kelly* do 20.11 | *Köln 75* do 20.11 | *Miroirs* *No 3* do 27.11 | *Monikondee* do 20.11 | *Nouvelle Vague* do 27.11 | *Nuremberg* do 27.11 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* do

20.11 | *On vous croit* do 27.11 | *Pusher* do 20.11 | *The Smashing Machine* do 6.11 | *Splitsville* do 27.11 | **Agnès Varda** *Les glaneurs en la glaneuse* vr 31.10 | **Boek & Film** *Julian* di 18.11 | **CineminiMaxiFestival** *IJspret* | *Kareltje Kat* | *Proef* | *Samen* zo 2.11 | **Enmalig** *Feeding Tomorrow* di 25.11 | *Frankenstein* vr 31.10 | *Pavements* vr 14.11 | **50 jaar Gigant** *As it Is in Heaven* vr 14.11 | *The Big Lebowski* do 13.11 | *Das Boot* vr 7.11 | *Boyhood* wo 19.11 | *Breaking the Waves* wo 12.11 | *Call Me By Your Name* vr 21.11 | *The Deer Hunter* di 4.11 | *Die Ehe der Maria Braun* wo 5.11 | *Eternal Sunshine of the Spotless Mind* za 15.11 | *A Fish Called Wanda* zo 9.11 | *Intouchable* di 18.11 | *The Last Emperor* za 8.11 | *Das leben der Anderen* zo 16.11 | *Oppenheimer* za 22.11 | *Pan's Labyrinth* ma 17.11 | *The Piano* ma 10.11 | *Pulp Fiction* di 11.11 | *The Shining* do 6.11 | *Toni Erdmann* do 20.11 | *The Zone of Interest* zo 23.11 | **Movies that Matter** *Meneer L* di 11.11 | **Ontbijt & Film** *Eleanor the Great* | *Nuremberg* zo 30.11 | **Prikkelarme film** *The Golden Spurtle* vr 28.11 | **Royal Ballet & Opera** *Assepoester* zo 30.11 | **Voorpremière** *La femme la plus riche du monde* do 13.11

ARNHEM

Focus Filmtheater

Audrey Hepburnplein 1 | 088-1900666 | focusarnhem.nl

ASSEN

Bioscoop De Nieuwe Kolk

Weiersstraat 1 | 088-0128888 | assersfilmiga.nl
Enzo za 1.11, zo 2.11 | *Bob Trevino Likes It* ma 3.11, di 4.11, za 8.11, zo 9.11 | *It Was Just an Accident* ma 10.11, di 11.11, za 15.11, zo 16.11 | *Manas* ma 17.11, di 18.11, za 22.11, zo 23.11 | *Brief History of a Family* ma 24.11, di 25.11, za 29.11 | *Sorda* ma 1.12, di 2.12

BERGEN

CineBergen

Eeuwigelaan 7 | 072-5815914 | cinebergen.nl

BERGEN OP ZOOM

Cinema Paradiso

C-Cinema, Burg van de Laanstraat 25 | 0164 254886 | cinemaparadiso.nl
The Blue Trail zo 23.11, ma 24.11 | *Familiar Touch* vr 31.10, di 4.11 | *Ghostlight* zo 2.11, ma 3.11 | *The Golden Spurtle* zo 30.11, ma 1.12 | *Heldin* vr 14.11, di 18.11 | *Le répondeur* vr 21.11, di 25.11 | *Roofman* vr 28.11, wo 3.12 | *Sorda* vr 7.11, di 11.11 | *Voor de meisjes* zo 9.11, ma 10.11

BREDA

Chassé Cinema

Claudius Prinsenlaan 8 | 076-5303131 | chasse.nl

Movies that Matter On Tour: Meneer L.

Nadat een toerist onder een molen in slaap valt, belandt hij door een reeks misverstanden in een noodopvang voor vluchtelingen. De op-

MENEER L.

Premières *Die My Love* do 20.11 | *DJ Ahmet* do 6.11 | *Drømmer* do 13.11 | *Eleanor the Great* do 13.11 | *It Was Just an Accident* do 6.11 | *Nouvelle Vague* do 27.11 | **Back to the Future Day** vr 14.11 | **Breda Photo** programma #3 ma 24.11 | **BUTplugged #42** wo 19.11 | *The Colors Within* zo 16.11 | **Filmclub van november** wo 12.11, vr 14.11, wo 19.11, do 20.11, vr 21.11 | **Filmcursus: Boekverfilmingen** wo 19.11, wo 26.11 | **Film & ontbijt** zo 2.11 | **Freeride Film Festival 2025 on Tour** zo 16.11 | **Internationals Cinema** zo 30.11 | *Mama, mag ik naar huis toe?* wo 5.11 | **Met inleiding** *Bugonia* di 4.11 | *Pavements* wo 19.11 | **The Royal Ballet & Opera** *La fille mal gardée* wo 5.11 | *Assepoester* di 25.11 | **TURF** *Thunderdome Never Dies* (EN subs) za 29.11 | *The Untold Story of Detroit Hip Hop* zo 9.11 | **Q&A regisseur** *When Chueca Dies* wo 12.11 | **Queer Shorts x BredaPhoto** di 11.11

Filmhuis Breda Keizerstraat 19F | 076-2100169 | filmhuisbreda.nl
Bugonia | *DJ Ahmet* | *Familiar Touch* | *Heldin* | *It Was Just an Accident* | *One Battle After Another* | *One to One: John & Yoko* | *Red Path* | *Springsteen: Deliver Me from Nowhere* | *Voor de meisjes* | *Een vrouw als Monique* | *Wisdom of Happiness* | **5-sterren dinsdag** *The Lighthouse* di 25.11 | **De aanschuifafel** *The Penguin Lessons* wo 12.11 | **Cultureel Café Breda** *One to One: John & Yoko* di 4.11 | **Filmclub Botanique Carpe Cinema – Franse filmreeks** *Encore* do 30.10 | *Petite maman* do 13.11 | *La double vie de Véronique* do 27.11 | **Filmhuis draait door** *The Hateful Eight* zo 9.11 | **GoodMood festival** *One Battle After Another* di 18.11 | *Spirited Away* wo 19.11 | **Ladies Lunch** *Voor de meisjes* vr 21.11 | **Nederlands Klassiek Verbond** diner + film *Caravaggio* wo 6-11

vang blijkt een cruiseschip aan de Amsterdamse haven, ontdaan van al zijn luxe en omgevormd tot tijdelijk thuis voor mensen die alles achter

| **Natuurfilm** *De Biesbosch* met Q&A regisseur zo 23.11

BUSSUM

Filmhuis Bussum

Brediusweg 1 | 035-6938694 | filmhuisbussum.nl
Depeche Mode: M do 30.10 | *De pupil* vr 31.10 | *The Human Voice* za 1.11, ma 10.11 | **Van boek naar doek** *Julian* (voorpremière) wo 19.11 | *Trippel trappel dierensinterklaas* vanaf 20.11 | **50 jaar Surinaamse onafhankelijkheid** *Monikondee* 25.11 | **The Royal Ballet & Opera** *Assepoester* 1.12 | **Premières** *Bugonia* vanaf 30.10 | *DJ Ahmet* vanaf 6.11 | *It Was Just an Accident* vanaf 6.11 | *The Smashing Machine* vanaf 6.11 | *Back to the Future* vanaf 13.11 | *Christy* vanaf 13.11 | *Drømmer* vanaf 13.11 | *Reflet dans un diamant mort* vanaf 13.11 | *Die My Love* vanaf 20.11 | *Köln 75* vanaf 20.11 | *Pusher* vanaf 20.11

Klimfilms en bergculturen

Films zijn ook dit jaar weer het hart van het **Dutch Mountain Film Festival (DMFF)**, maar het festival doet meer dan films vertonen. Naast ruim dertig bergfilms zijn er exposities, lezingen, q&a's, clinics en workshops en is er aandacht voor bergliteratuur. Ook zijn er outdoor activiteiten. Van 4 t/m 9 november in het Royal Theater in Heerlen en Apollo Kino & Bar in Aken.

Het letterlijk grensoverschrijdende Dutch Mountain Film Festival festival opent in Aken met *Neutraal Moresnet... het betwiste land* (Henk Kroese). De film gaat over het onbekende, piepkleine landje Moresnet, dat van 1816 tot 1920 een zelfstandige enclave aan de Nederlandse zuidgrens was. De vrijheid en lage belastingen trokken duizenden avonturiers aan en idealisten wilden er de ideale samenleving vestigen. Of dat lukte, is te zien in de film. In de dagen erna staan ruim dertig bergfilms op het programma. Veel klimfilms maar

zich hebben moeten laten.

De hybride film *Meneer L.*, met gewone mensen in plaats van acteurs, volgt het verhaal door de ogen van een buitenstaander. Het is een intieme reis, soms eenzaam en frustrerend, maar ook onverwacht hoopvol. Zonder gedeelde taal ontstaan vriendschappen die laten zien hoe regels, lange wachttijden en aannames het dagelijks leven van de bewoners vormen. In een tijd waarin het asielbeleid onder druk staat, schetst *Meneer L.* een scherp en menselijk portret van nabijheid en waardigheid.

MOVIESTHATMATTER.NL/ON-TOUR

| *One Flew Over the Cuckoo's Nest* vanaf 20.11 | *Nouvelle Vague* vanaf 27.11 | *On vous croit* vanaf 27.11 | *Miroirs No, 3* vanaf 27.11

CAPELLE A/D IJSSEL

Isala Theater

Stadsplein 5 | 010-4586400 | isalatheater.nl
Familiar Touch di 4.11 | *Voor de meisjes* di 18.11 | *Roofman* di 25.11 | **Parel** *One Battle After Another* di 11.11

CULEMBORG

Theater De Fransche School

Havendijk 1 | 0345-521546 | theaterdefranscheschool.nl
Voor de meisjes za 8.11, vr 14.11 | *The Penguin Lessons* 13.11 | *Onze jongens 3* za 22.11 | *Heldin* do 27.11 | *A Big Bold Beautiful Journey* vr 28.11 | **Kinderfilm Dora: Magische Meervanavonturen** zo 2.11 | *De Club van Sinterklaas*

film 14 zo 16.11, zo 30.11 | *De Grote Sinterklaasfilm 6* (prikkelarm) zo 16.11, zo 23.11 | **Met explicateur** *Sorda* zo 2.11, zo 16.11 | *The Penguin Lessons* zo 9.11 | *A Big Bold Beautiful Journey* zo 23.11 | *Heldin* zo 3.11 | **Ladies Night** *Onze jongens 3* 11.11

DELFT

Filmhuis Lumen

Doelenplein 5 | 015-2140226 | filmhuis-lumen.nl

DEN BOSCH

Verkadefabriek

Boschdijkstraat 45 | 073-6818160 | verkadefabriek.nl

DEN HAAG

Filmhuis Den Haag

Spui 191 | 070-3656030 | filmhuisdenhaag.nl
Premières *Christy* do 13.11 | *Die My Love* do 20.11 | *DJ Ahmet* do 6.11 | *Drømmer* do 13.11 | *It Was Just an Accident* do 6.11 | *Köln 75* do 20.11 | *Miroirs No 3* do 27.11 | *Nouvelle Vague* do 27.11 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* do 20.11 | *On vous croit* do 27.11 | *Pavements* do 6.11 | *Pusher* za 22.11 | *The Smashing Machine* do 6.11 | *Splitsville* do 27.11 | **Bollywood Classics** *Bombay to Goa* zo 16.11 | **Cinephonic** *Kneecap & All That Jazz* wo 12.11 | **Ciné** *Première* zo 2.11 | **Eastern Neighbours Film Festival** wo 5.11 | **Enter the Safdie-Verse** do 13.11 | **Hoe lees ik een film?** di 11.11 | **Matters of Being X** *Filmhuis* vr 14.11 | **Klimaatweek** wo 12.11 | **The Last Take: Diane Keaton** za 1.11 | **Meer voor Mannen** ma 10.11 | **Movies that Matter** *Meneer L.* zo 9.11 | **Skatestore X Filmhuis** wo 19.11 | **Sounds of Us Festival** wo 26.11 |

Undercover & Offbeat za 22.11 | *When Chueca Dies + Q&A* di 4.11 | **Museon-Omniversum** Pres. Kennedylaan 5 | 070-3381338 | museon-omniversum.nl

DEN HELDER

Cinema Zevenskoop

Julianaplein 43 | 0223-610941 | cinemazevenskoop.nl
Sorda do 30.10 t/m ma 3.11 | *One to One: John & Yoko* di 4.11, wo 5.11 | *Voor de meisjes* do 6.11 t/m zo 10.11 | *Islands* do 13.11 t/m ma 17.11 | **Klassieker Pulp Fiction** zo 16.11 | **Familiar Touch** do 20.11 t/m ma 24.11 | **Le répondeur** do 27.11 t/m ma 1.12

DEVENTER

MIMIK

Achter de Muren Vispoort 10 | 0570618 822 | mimik.nl
5 jaar MIMIK Filmfestival *Marathon* zo 2.11 | **Cinema Rondeel** *Werkende woonwijken* do 6.11 | **Premières** *It Was Just an Accident* vanaf do 6.11 | *DJ Ahmet* vanaf do 6.11 | *Pavements* vanaf do 6.11 | *The Kiss of the Grasshopper* vanaf do 6.11 | *Eleanor the Great* vanaf do 13.11 | *Drømmer* vanaf do 13.11 | *Christy* vanaf do 13.11 | *Die My Love* vanaf do 20.11 | *Jay Kelly* vanaf do 20.11 | *Monikondee* vanaf do 20.11 | *Köln 75* vanaf do 20.11 | *Nuremberg* vanaf do 27.11 | *Nouvelle Vague* do 27.11 | *On vous croit* do 27.11 | *Miroirs No. 3* do 27.11 | **Klassieker Plein soleil** vanaf do 6.11 | *Back to the Future* vanaf do 13.11 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* vanaf do 20.11 | *Pusher* za 22.11 | **MIMIK X JAPAN** *Totto-Chan: The Little Girl at the Window* wo 12.11 | *When Chueca Dies* zo 16.11 | **Met nagesprek** *Nebula* di 18.11 | **Koolhovens**

dorp als de bewoners hem vragen zijn vader op te volgen?

Naast filmvertoningen zijn er veel andere activiteiten en evenementen. Zoals de expositie *Mapping the Mountains*, met bijzondere kaarten uit de geschiedenis van de bergcartografie. Onder de titel *Bergen & Boeken* zijn er interviews met schrijvers van bergliteratuur. *Relived Memories* (Mike Kramer) is een uit oude ansichtkaarten van berggebieden opgebouwde multimedia-installatie. En er is het live-concert *Noorderlicht* van het Kerkraads Symfonie Orkest, waarin bijbeelden uit bergfilms onder andere muziek van Edward Grieg en Arvo Pärt te horen is. Wie niet alleen binnen wil zitten, maar ook de buitenlucht in wil, kan meedoen aan meerdere wandel- en fietstochten door het Limburgse heuvel-land.

DMFF.NL

WHERE WE USED TO SLEEP

keuze *All That Jazz* vr 21.11 |
Movies that Matter Meneer L ma
24.11 | Royal Ballet & Opera *La
fille mal gardée* zo 30.11

DIEMEN

☎ **Filmtheater De Omval**
Ouddiemerlaan 104 | 020-
6001897 | theaterdeomval.nl
The Blue Trail do 30.10 | *De Club
van Sinterklaas* film 14 zo 16.11 |
Christy do 20.11, di 25.11 | *Dora:
magische meervanavonturen* zo
9.11 | *Downton Abbey: The Grand
Finale* di 18.11 | *Drømmer* do 20.11,
do 27.11 | *The End* wo 12.11, di
18.11 | **Filmspecial Geluid** do 2.11
| *Frankenstein* za 15.11 | *De Grote
Sinterklaasfilm* 6 zo 23.11, zo
30.11 | *Hoop in de Hoep* di 11.11 |
Koning van de zwerfers wo 12.11,
zo 16.11 | *The North* wo 19.11 | *The
Occupant* do 27.11, di 2.12 | *One
Battle After Another* vr 31.10 |
Onze jongens 3 vr 14.11, za 22.11
| *The Penguin Lessons* do 30.10,
di 4.11, do 6.11 | *Regretting You*
wo 26.11, vr 28.11 | *Le répondeur*
di 11.11, do 13.11 | *Rietland* vr 7.11,
do 13.11 | **Sneak Preview** ma 3.10,
ma 1.12 | *Springsteen: Deliver Me
from Nowhere* di 2.12, wo 3.12 |
Straf za 8.11 | *Voor de meisjes* za
1.11, di 4.11, wo 12.11 | *Wisdom of
Happiness* do 6.11

DIEREN

☎ **Filmhuis Dieren**
De Bundel (bibliotheek), Eri-
caplein 5 | filmhuisdieren.nl

DOESBURG

☎ **Filmhuis Doesburg**
Het Arsenaal 1309, Klooster-
straat 15 | 0313-482336 | film-
huis-doesburg.nl

DOETINCHEM

☎ **Amphion Cultuurbedrijf**
Hofstraat 2 | 0314-340943 |
amphion.nl
All That's Left of You do 30.10,
za 1.11, zo 2.11, ma 3.11, di 4.11, za
8.11 | *DJ Ahmet* do 6.11, za 8.11, zo
9.11, ma 10.11, di 11.11 | *Downton
Abbey: The Grand Finale* zo 2.11
| *The Golden Spurtle* zo 2.11, vr
7.11 | *Green Musketeer* wo 12.11 |
It Was Just an Accident do 6.11,
vr 7.11, za 8.11, zo 9.11, ma 10.11,
di 11.11, wo 12.11 | *A Nice Indian
Boy* za 1.11 | *Nino* do 30.10, za 1.11,
ma 3.11, di 4.11, do 6.11, vr 7.11, za
8.11, zo 9.11, ma 10.11, di 11.11 | *The
Penguin Lessons* vr 31.10, za 1.11,
zo 2.11, ma 3.11, di 4.11, wo 5.11,
do 6.11, vr 7.11, za 8.11, zo 9.11, di
11.11, wo 12.11 | *Rietland* do 30.10,
za 1.11, zo 2.11, di 4.11, wo 5.11, vr
7.11, za 8.11, zo 9.11, ma 10.11, wo
12.11 | *Things Like This* wo 5.11 |
Voor de meisjes vr 31.10, za 1.11,
zo 2.11, ma 3.11, di 4.11, vr 7.11, zo
9.11, di 11.11

DORDRECHT

☎ **Filmtheater De Witt**
Nieuwstraat 60-62 | 078-
7200777 | dewittdordrecht.nl

Poëzie in woorden én beelden

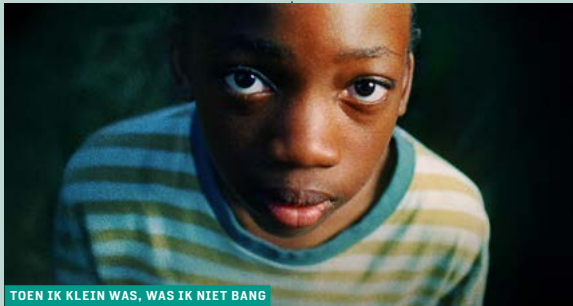
Het **Nederlands Poëziefilm Festival** is toe aan de vierde editie. Van 31 oktober t/m 1 november zijn in Zutphen (hoofddlocatie Luxor Theater) meer dan 150 op poëzie gebaseerde (korte) films te zien.

Ze zullen er vast nog zijn: poëziepuristen die vinden dat je gedichten altijd in je eentje moet lezen. Voor hen geen performances van dichters en geen films die gedichten vertalen in beelden. Jammer, want zij missen het Nederlandse Poëziefilm Festival (NPF), dat bewijst dat poëziefilms een andere dimensie aan gedichten kunnen geven. “Poëziefilms geven met beelden iets terug aan het woord”, stelt het festival.

Geen festival zonder competitie en dat geldt ook voor het NPF, waarin de beste Nederlandse poëziefilm van het jaar bekroond wordt met de NPF-Award. Maar er valt meer te beleven. Het festival heeft vijf eregasten, van wie werk is te zien. Die gasten zijn kunstenaar, film- en theatermaker Naomi van Niekerk, de Vlaamse dichter Paul Demets, het samenwerkende

duo Robin Block (dichter) en Jeremy Flohr (filmmaker), en jarenlang tv-programmamaker Jan Hovers. Vertaler Robert Dorsman gaat in gesprek met de vijf eregasten.

Het programma *80 jaar vrijheid* bevat drie historische poëziefilms: *55 Sokken* (2011), naar een gedicht van Marie Jacobs, *De achttien dooden* (1946), naar het gedicht van Jan Campert, en *Een leger van gehouwen steen* (1957), gebaseerd op het

TOEN IK KLEIN WAS, WAS IK NIET BANG

za 8.11 | *De Grote Sinterklaasfilm* 6 wo 19.11, wo 26.11, zo 30.11 | *Hemelsleutel* wo 12.11 | *One Battle After Another* za 29.11 | *The Penguin Lessons* za 22.11, di 2.12 | *Relay* za 15.11 | *Rietland* wo 3.12 | *Sorda* vr 28.11

GOES

☎ **'t Beest**
Beestenmarkt 3 | 0113228142 | tbeest.nl
Depeche Mode: M za 1.11 | *Ed-
dington* vr 28.11, wo 3.12 | *Famili-
ar Touch* vr 21.11, di 25.11, wo 26.11
| *The Graduate* di 18.11 | *De Gro-
te Sinterklaasfilm* 6 do 27.11, vr
28.11, za 29.11, 3.11 | *One Battle
After Another* di 4.11, vr 7.11 | *One
Flew Over the Cuckoo's Nest* di
25.11, do 27.11 | *One to One: John
& Yoko* do 13.11, wo 19.11 | *La pie
valeur* vr 7.11, di 11.11, wo 12.11 |
Le répondeur wo 19.11, di 25.11 |
*Reynier de Muynck – Leven tus-
sen donker en licht* di 4.11, wo
12.11 | *Rietland* wo 5.11, do 6.11 |
De toorn vr 28.11 | *Voor de meisjes*
vr 31.10, di 4.11, wo 5.11, di 11.11, di
18.11 | **Film by the Sea door het
jaar** Köln 75 ma 10.11 | *Sentimen-
tal Value* ma 1.12 | **Goese Film-
dagen** *Jouer avec le feu* vr 14.11 | *The
Golden Spurtle* vr 14.11 | *Chris-
ty* vr 14.11 | *Second Victims* vr 14.11
| *Olifantje in het bos* zo 16.11 | *I
nostri ragazzi* zo 16.11 | **Koolho-
vens keuze** *Blade Runner – The
Final Cut* do 20.11

GOIRLE

☎ **Jan van Besouw**
Thomas van Diessenstraat 1 |

werk van meerdere dichters. Een première is *Toen ik klein was, was ik niet bang*, de verfilming van de theatervoorstelling *Terug naar Prinsenplein* van Gershwin Bonevacia. Te gast is ook de Duitse filmmaker Mersolis Schöne, die experimentele en poëtische vormen combineert. Ook zijn er scholierenfilms van leerlingen van scholen in Zutphen te zien. En er zijn vijf nieuwe poëziefilms uit Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Het festival besluit met een optreden van Spinvis, de liedjesschrijver en zanger die in al zijn werk poëzie uitstraalt. **POEZIEFILMFESTIVAL.NL**

0135343400 | janvanbesouw.nl
Beschouwfilm *Emilia Pérez* 4.11
| **Cine Live** *Moulin Rouge!* 20.11
| **The Royal Ballet & Opera** *Tosca*
25.11

GOUDA

☎ **Filmhuis**
Lethmaetstraat 45 | 0182-
522200 | filmhuisgouda.nl

GRAVE

☎ **Filmcafé Grave**
Maximiliaan de Manstraat 2
(Generaal de Bons kazerne) |
06-53149906 | filmcafegrave.nl
Caravaggio za 22.11, wo 26.11 |
Familiar Touch za 1.11, wo 5.11 | *De
Grote Sinterklaasfilm* 6 wo 26.11,
zo 30.11 | *One to One: John & Yoko*
vr 7.11, ma 10.11 | *The Penguin
Lessons* za 15.11, wo 19.11 | *Relay*
vr 21.11, ma 24.11 | *Le répondeur*
vr 28.11 ma 1.12 | *Sorda* za 29.11,
wo 3.12 | *Tosca* zo 16.11, wo 3.11 |
Voor de meisjes za 8.11, wo 12.11
| *Een vrouw als Monique* vr 14.11,
ma 17.11 | *Wisdom of Happiness* vr
31.10, ma 3.11

GRONINGEN

☎ **Forum Groningen**
Nieuwe Markt 1 | 050-3683683
| forum.nl
☎ **RKZ Bios**
Emmastraat 15-s101 | 050-
5262482 | rkzbios.nl

HAARLEM

☎ **Filmkoepel**
Harmerjansweg 4 | filmkoepel.
nl

☎ Schuur

Lange Begijnestraat 9 | 023-
5173910 | schuur.nl

HARDENBERG

☎ **Filmhuis Hardenberg**
Badhuisplein 3 | 0523-280353 |
bioshardenberg.nl/filmhuis

HARDERWIJK

☎ **Filmhuis Harderwijk**
Catharinekapel Klooster 1 |
0341-419500 | filmhuishar-
derwijk.nl

HEEMSKERK

☎ **Filmhuis Heemskerk**
Laurentz A. Verherentstraat 1 |
decirkelheemskerk.nl/film
Eden zo 2.11, wo 5.11 | *Put Your
Soul on Your Hand and Walk*
zo 9.11, wo 12.11 | *The Roses*
zo 16.11, wo 19.11 | *De grote
Sinterklaasfilm* 6 zo 23.11 | *El
jockey* | zo 23.11, wo 26.11 | *The
Blue Trail* zo 30.11, wo 3.12

HEERLEN

☎ **Filmhuis De Spiegel**
Royal Theater | Stationsplein 5
| 045-5118178 | filmhuisdespie-
gel.nl

HELMOND

☎ **De Cacaofabriek**
Cacaokade 1 | 0492-529009 |
cacaofabriek.nl/film
Mama, mag ik naar huis toe?
za 8.11, ma 10.11 | *Back to the
Future* do 13.11 | *Eleanor the
Great* do 13.11 | *One Flew Over
the Cuckoo's Nest* do 20.11 |
Zootropolis 2 (NL) wo 26.11 |
Nouvelle Vague do 27.11

HENGelo

☎ **Filmhuis Hengelo**
Beursstraat 44 | 074-2556789 |
filmhuishengelo.nl
On Falling wo 5.11, do 6.11, vr 7.11
| *Downton Abbey: The Grand
Finale* vr 7.11, za 8.11, zo 9.11, wo
12.11 | *Rietland* do 13.11, vr 14.11,
za 15.11 | **Natuurfilmdag** *De
achtertuin van Kees & Levende
rivier* zo 16.11 | *The Blue Trail* vr
14.11, wo 19.11, do 20.11, vr 21.11
| *The Roses* vr 21.11, za 22.11,
zo 23.11, wo 26.11 | *The Golden
Spurtle* do 27.11, vr 28.11 | *Mr.
Nobody Against Putin* vr 28.11,
wo 3.12 | *De Grote Sinterklaasfilm*
6 za 29.11, wo 3.12 | *Être et avoir*
za 29.11, zo 30.11 (met inleiding)

HILVERSUM

☎ **Filmtheater**
Herenplein 5 | 035-6235466 |
filmtheaterhilversum.nl
Bugonia vanaf do 30.10 |
Filmcollege 'Episch' door
Dan Hassler-Forest vr 7.11 |
Filmfestival Hilversum di
4.11 t/m wo 12.11 | *De Grote
Sinterklaasfilm* 6 zo 23.11 |
Movies that Matter Meneer L di
18.11 | **The Royal Ballet & Opera**
La fille mal gardée wo 5.11 (live),
zo 23.11 (encore) | *Assepoester*
(live) di 25.11

HOOGVEEN

☎ **Filmhuis Hoogeveen**
VUE Hoogeveen | Van Echten-
plein | 0528-234000 | film-
huishoogeveen.nl

HOORN

☎ **Cinema Oostereiland**
Krententuin 25 | 0229-232296 |
cinemaoostereiland.nl
Premières *DJ Ahmet* vanaf do
6.11 | *It Was Just an Accident* van-
af do 6.11 | *Back to the Futu-
re* vanaf do 13.11 | *Christy* vanaf
do 13.11 | *Drømmer* vanaf do 13.11
| *Eleanor the Great* vanaf do 13.11
| *Die My Love* vanaf do 20.11 | *Jay
Kelly* vanaf do 20.11 | *One Flew
Over the Cuckoo's Nest* vanaf do
20.11 | *Mirrors No. 3* vanaf do 27.11
| *Nuremberg* vanaf do 27.11 | *On
vous croit* vanaf do 27.11 | **Voor-
premières** *Eleanor the Great* di
4.11 | *Christy* di 11.11 | *Die My Love*
di 18.11 | *On vous croit* di 25.11 |
Second Victims di 2.12 **Hoorn-
se Filmdagen** o.a. *The Love That
Remains* | *Mr. Nobody Against
Putin* | *Gioia mia* | *Nouvelle Vague*
do 30.10 t/m zo 2.11

HOUTEN

☎ **Aan de Slinger**
De Slinger 40 | 030-6351024 |
aandeslinger.nl
Anak Indië zo 30.11 | *The Blue
Trail* do 6.11 | *Downton Abbey:
The Grand Finale* zo 9.11 | *Familiar
Touch* vr 31.10 | *One Battle After
Another* za 8.11, za 15.11 | *One
to One: John & Yoko* do 27.11 |
Sorda zo 2.11 | *The Teacher Who
Promised the Sea* zo 23.11 | *La
venue de l'avenir* zo 16.11 | *Voor
de meisjes* za 1.11, vr 28.11 | **Zin
in film** *Jeunes mères* do 20.11 |
Vroege film *The Blue Trail* wo
12.11 | *Conclave* wo 5.11 | *Maria* wo
19.11 | *Rietland* wo 26.11

KAMPEN

☎ **Filmhuis**
Burgwal 84 | Reserveren via
website | filmhuiskampen.nl
The North do 13.11, za 15.11 | *Le
répondeur* do 27.11, za 29.11 | *So-
litude* do 30.10, za 2.11 | *La venue
de l'avenir* do 6.11, zo 9.11, di 11.11 |
Voor de meisjes do 20.11, za 22.11

LEEWARDEN

☎ **Slieker Film**
Wilhelminaplein 92 | 058-
2050300 | sliekerfilm.nl

LEIDEN

☎ **Kijkhuis**
Vrouwenkerksteeg 10 | 071-
51233900 | bioscopenleiden.
nl/Kijkhuis
☎ **Lido**
Steenstraat 39 | 071-5124130 |
bioscopenleiden.nl/Lido
☎ **Trianon**
Breestraat 31 | 071-5123875 |
bioscopenleiden.nl/Trianon

LELYSTAD

☎ **Filmtheater Lelystad**
De Waag 9 | 088-0240240 |

[www.filmtheaterlelystad.nl](#)
Honey Don't! di 4.11 | *Plein soleil* zo 9.11 | *Bob Trevino Likes It* di 11.11 | *Sorda* di 18.11 | *Rietland* di 25.11

LISSE

📍 **Filmhuis Lisse**
Floralisplein 69 | 0252-213458 | [filmhuis-lisse.nl](#)

MAASTRICHT

📍 **Lumière Cinema**
Bassin 88 | 043-3214080 | [lumiere.nl](#)
All That's Left of You vanaf do 30.10 | *Bugonia* vanaf do 30.10 | *Christy* vanaf do 13.11 | *Die My Love* vanaf do 20.11 | *DJ Ahmet* vanaf do 6.11 | *Direct Action* zo 16.11 | *Dolfje Weerwolfje* zo 2.11 | *Drømmer* vanaf do 13.11 | *Eleanor the Great* vanaf do 13.11 | *Follemente* vanaf do 13.11 | *Handsworth Songs* met introductie ma 3.11 | *It Was Just an Accident* vanaf do 6.11 | *Jay Kelly* vanaf do 20.11 | *Kerst met Paw Patrol* 4+ vanaf do 13.11 | *King of Kings (NL)* 6+ vanaf do 13.11 | *Köln 75* vanaf do 20.11 | *Miroirs No. 3* vanaf do 27.11 | *Monikondee* vanaf do 20.11 | *Nouvelle Vague* vanaf do 27.11 | *Nuremberg* vanaf do 27.11 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* vanaf do 20.11 | *On vous croit* vanaf do 27.11 | *Pavements* + inleiding wo 5.11 | *De pupil* vanaf do 30.11 | *Pusher* vanaf do 20.11 | *Rains Over Babel* do 13.11 | *Reflet dans un diamant mort* vanaf do 13.11 | *Splitsville* vanaf do 27.11 | *Sweeney Todd* vr 31.11 | *The Hills of Wrath* wo 19.11 | *The Kiss of the Grasshopper* vanaf do 6.11 | *The Occupant* vanaf do 6.11 | *The Smashing Machine* vanaf do 6.11 | *Uncle Boonmee Who Can Recall His Past Lives* di 18.11

MIDDELBURG

📍 **Cinema Middelburg**
Achter de Houttuinen 30 | 0118-613482 | [cinemamiddelburg.nl](#)

MIDDELHARNIS

📍 **Filmhuis Middelharnis (Het Diekhuus)**
Beneden Zandpad 7 | 0187-482400 | [hetdiekhuus.nl](#)

NIEUWKOOP

📍 **Kaleidoskoop**
Verbinding 2 | 0172-728001 | [theater-kaleidoskoop.nl](#)
Hotel Transylvania vr 31.10 | *The Teacher Who Promised the Sea* di 4.11 | *As It Is in Heaven* do 13.11 | *Zwei zu eins* di 2.11 | *De club van Sinterklaas* 11 wo 3.12 | **Film met buffet** *A Complete Unknown* vr 21.11

NIJMEGEN

📍 **Lux**
Mariënborg 38-39 | 024-3816859 | [lux-nijmegen.nl](#)
25 jaar LUX *Below the Clouds* zo

16.11 | *La La Land* zo 2.11 | *Poetry* zo 23.11 | *The White Balloon* zo 9.11 | **Cursus filmmuziek** *Vrouwelijke componisten* wo 5.11 | *Rock, pop en andere liedjes* wo 12.11 | *De sound van James Bond* wo 19.11 | *Genre scores* wo 26.11 | **English Subs** *De pupil* za 1.11, di 4.11 | *It Was Just an Accident* za 8.11, di 11.11 | *Drømmer* za 15.11, di 18.11 | *Köln 75* za 22.11, di 25.11 | *Nouvelle Vague* za 29.11, di 2.12 | **Filmcafé** za 1.11 | **Film & gesprek** *Against the Tide* di 4.11 | **Filmkring** *Nouvelle Vague* do 27.11, di 2.12 | **Gothic Horror Festival** vr 31.10 | **IDFA Marathondag** zo 23.11 | **IndoFILMcafé Harmoni** zo 9.11 | **LUXdocs** *Animorphia* wo 3.12 | **LUXrewind** *Back to the Future* za 15.11, di 18.11 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* vr 21.11, ma 24.11, wo 26.11 | **Nimma aan zee** *Power Station* ma 1.12 | **Palestinian Cinema Days** *When I Saw You* zo 2.11 | **Premières** *All That's Left of You* do 30.10 | *Bugonia* do 30.10 | *De pupil* do 30.10 | *Good Boy* do 30.10 | *Pavements* do 6.11 | *DJ Ahmet* do 6.11 | *It Was Just an Accident* do 6.11 | *The Smashing Machine* do 6.11 | *Christy* do 13.11 | *Drømmer* do 13.11 | *Eleanor the Great* do 13.11 | *Follemente* do 13.11 | *Reflet dans un diamant mort* do 13.11 | *Die My Love* do 20.11 | *Jay Kelly* do 20.11 | *Köln 75* do 20.11 | *Miroirs No. 3* do 27.11 | *Nouvelle Vague* do 27.11 | *On vous croit* do 27.11 | *Splitsville* do 27.11 | *Arco* do 27.11 | **Première cursus** *Islands* ma 3.11 | *It Was Just an Accident* ma 17.11 | **Voorpremière** *It Was Just an Accident* do 30.10, di 4.11 | *Köln 75* do 13.11, di 18.11 | *Nouvelle Vague* di 25.11 | **Wintertuin Festival** *Cinepoems* za 22.11

OLDENZAAL

📍 **Filmhuis/Stadstheater De Bond**
Molenstraat 25 | 0541-511094 | [filmhuisoldenzaal.nl](#)
Heldin di 11.11 | *Downton Abbey: The Grand Finale* vr 14.11, di 18.11 | *Voor de meisjes* di 25.11 | *A Nice Indian Boy* di 2.12 | **Jeugd** *De Grote Sinterklaasfilm* 6 zo 16.11 | **Live in de Hofkerk** *The Gold Rush* (met live orgelmuziek) vr 28.11

OSS

📍 **Cultuurpodium Groene Engel**
Kruisstraat 15 | 0412-405504 | [groene-engel.nl](#)

OUDENBOSCH

📍 **Filmtheater Fanfare/Utopiazaal**
Markland College | Pagnevaartweg 7 | 0165-314503 | [filmtheaterfanfare.nl](#)
Sorda do 30.10 | **Jubileumviering Fanfare 20 jaar Louise Violet** (met hapje en drankje)

zo 2.11 | *DJ Ahmet* do 6.11 | *It Was Just an Accident* do 13.11 | *Roofman* do 20.11 | *On vous croit* do 27.11 | **Filmtheater Fanfare/Fidei et Arti**
Pastoor Hellemonsstraat 1 **Jeugd** *De Grote Sinterklaasfilm* 6 zo 9.11 | **Maandagmatinee** *Louise Violet* ma 10.11 | *Roofman* ma 24.11

PURMEREND

📍 **Filmhuis Purmerend**
Kerkstraat 11 | 0299-416506 | [filmhuispurmerend.nl](#)
Aïcha di 4.11 | *As it Is in Heaven* vr 28.11, di 2.12 | *Black Bag* za 8.11 | *The Blue Trail* za 15.11, wo 19.11 | *Brief History of a Family* za 29.11, wo 3.12 | *Flophouse America* di 25.11 | *Neem me mee* vr 31.10, wo 5.11 | *A Nice Indian Boy* di 11.11, wo 12.11 | *On ira* za 22.11, wo 26.11 | *Solitude* vr 14.11, di 18.11 | *Sorry, Baby* vr 7.11, di 11.11 | *Vittoria* vr 21.11, di 25.11 | *Een vrouw als Monique* zo 16.11, di 18.11

PUTTEN

📍 **Filmhuis Putten**
Brinkstraat 91 | [filmhuisputten.nl](#)
A Complete Unknown zo 2.11 | *The Teacher Who Promised the Sea* vr 7.11 | *Quand tu seras grand* zo 16.11 | *Quisling, The Final Days* vr 21.11 | *William Tell* zo 30.11

Vrouwelijke Poolse filmmakers

Het **Polish Film Festival** richt zich dit jaar op vrouwelijke makers. Onder de titel **Female Voices** zijn zes films te zien. Drie filmmakers zijn aanwezig voor nagesprekken. Van 31 oktober t/m 2 november in de Balie in Amsterdam.

“Vier talent, diversiteit en de kracht van vrouwelijke verhalenvertellers”, is de aansporing van de organisatoren van het Polish Film Festival. Zij spreken van “zes krachtige films van vrouwelijke filmmakers, die elk gedurfde, unieke en onvergetelijke verhalen vertellen”. De films zijn verdeeld over drie thema's. Bij elk horen twee films. Bij Religie & identiteit zijn dat *Nina* (Olga Chajdas) en *Fugue* (Agnieszka Smoczyńska). In *Nina* huurt een kinderloos stel een draagmoeder in, wat tot onverwachte verwikkelingen leidt. In *Fugue* kampt een vrouw met geheugenverlies, wat gevolgen heeft voor hoe ze zichzelf en haar man en zoon ziet. Naar aanleiding van deze twee films praten Chajdas en de Pools-Nederlandse filmmaker Urszula Antoniak (*Nothing Personal*) over moederschap, seksualiteit, identiteit en de blik van vrouwelijke filmmakers. Onder het thema Psycho-

ROERMOND

📍 **ECI Cultuurfabriek**
ECI 13 | 0475-317171 | [ecicultuurfabriek.nl](#)

ROOSENDAAL

📍 **Cinema Paradiso**
C.1 - Cinema, Nieuwstraat 2 | 0165 534503 | [cinemaparadiso.nl](#)

ROTTERDAM

📍 **Cinerama Filmtheater**
Westblaak 18 | 010-4115300 | [cineramabios.nl](#)
Premières *Arco* wo 3.12 | *Bugonia* do 30.10 | *Die My Love* do 20.11 | *Eleanor the Great* do 13.11 | *Follemente* do 13.11 | *It Was Just an Accident* do 6.11 | *Jay Kelly* do 20.11 | *Keeper* do 13.11 | *King of Kings* wo 12.11 | *Nuremberg* do 27.11 | *On vous croit* do 27.11 | *Predator: Badlands* wo 5.11 | *The Running Man* do 13.11 | *The Smashing Machine* do 6.11 | *Splitsville* do 27.11 | *Wicked: For Good* do 20.11 | *Zootropolis 2* wo 26.11 | *Agnes Varda* Cléo de 5 à 7 | *Mur murs* | *Sans toit ni loi* | *Les glaneurs et la glaneuse* za 1.11 | **Big Classic** *Invasion of the Body Snatchers* zo 2.11 | *Brei-a-Long Paris, Texas* do 13.11 | **Halloween Horror Show** za 1.11 | *Klassieker* *Back to the Future* do 13.11 | *Groundhog Day* zo 2.11 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* do 20.11 | *Pusher* do 20.11 | **Scream** vr 31.10 | **Singalong** *K-Pop Demon*

Hunters vr 31.10
📍 **KINO Rotterdam**
Gouvernestraat 129-133 | 010-2681160 | [kinorotterdam.nl](#)
Premières *Back to the Future* do 13.11 | *Bugonia* do 30.10 | *Die My Love* do 20.11 | *Drømmer* do 13.11 | *Good Boy* do 30.10 | *It Was Just an Accident* do 6.11 | *Mirrors No. 3* do 27.11 | *Nouvelle Vague* do 27.11 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* do 20.11 | *Sisu: Road to Revenge* do 20.11 | *The Smashing Machine* do 6.11 | *Splitsville* do 27.11 | *Wicked: For Good* do 20.11 | **Asian Movie Night** *Longer Than a Day* zo 2.11 | **The Best of Imagine** **Fantastic Film Festival** za 15.11 | **KINO Cult Status** *Night of the Juggler* + 'Fear City' pre-show vr 14.11 | **KINO presents** *Bring Your Own Chair* vanaf wo 19.11 | **KINO presents** *Mischievous: The Films of Jack Nicholson* vanaf di 4.11 | **KINOsofie** *Iron Man* wo 12.11 | *The Last Waltz* do 27.11, zo 30.11 | *One Battle After Another* (70mm) vanaf vr 7.11 | **Really Long Films** *Welt am Draht* za 8.11, ma 17.11 | *Welcome to the Dollhouse* za 1.11, di 11.11
📍 **LantarenVenster**
Otto Reuchlinweg 996 | 010-2772277 | [lantarenvenster.nl/film](#)

SCHAGEN

📍 **Scagon De Luxe**
Torenstraat 1B | [scagondeluxe.nl](#)

SCHIEDAM

📍 **Wenneker Cinema**
Vijgensteeg 2 | 010-4733000 | [wennekercinema.nl](#)

SCHIJNDEL

📍 **Filmclub Schijndel/'t Spectrum**
Steege 9 | 06 12162348 | [schijndelfilm.nl](#)
Ghostlight di 4.11 | *Heldin* di 11.11 | *Sorda* di 18.11 | *Voor de meisjes* di 2.12 | **Filmclub Schijndel/Het Gasthuis**
Lidwinahof 70
Wereldcinema di 28.11

SITTARD

📍 **Filmhuis Zicht**
Ligne 3 | 088-5995533 | [filmhuiszicht.nl](#)

FORUM

Engelenkampstraat 68 | 0900-2228888 | [forumsittard.nl](#)
After the Hunt t/m 9.11 | *Bugonia* t/m 12.11 | *Follemente* 13.11 t/m 26.11 | *John Cleese Packs It In* vr 14.11, zo 16.11 | *The Penguin Lessons* t/m 23.11

SNEEK

📍 **Filmhuis Sneek**
Leeuwenburg 12 | 0515-412341 | [filmhuis-sneek.nl](#)

SOEST

📍 **Artishock**
Steenhoffstraat 46 | 035-6019577 | [artishock-soest.nl](#)
Sorry, Baby zo 2.11, ma 3.11 | *Downton Abbey: The Grand Finale* wo 5.11, zo 9.11 | *Heldin* ma 10.11, wo 12.11 | *Ghostlight* zo 16.11, ma 17.11 | *The Blue Trail* wo 19.11, zo 23.11 | *Sorda* zo 23.11, ma 24.11 | *Voor de meisjes* wo 26.11, zo 30.11 | **MiniBios** *Hoe ik per ongeluk een boek schreef* vr 7.11 | *De Grote Sinterklaasfilm* 6 vr 28.11

STADSKANAAL

📍 **Filmliga Stadskanaal**
Menistenplein 9 | 0599-610777 | [smoky.nl](#)
Bob Trevino Likes It di 18.11 | *Loveable* di 4.11 | *The North* di 11.11 | *On ira* di 2.12 | *The Teacher Who Promised the Sea* di 25.11

TERNEUZEN

📍 **Cine City**
Nieuwstraat 41 | 0115-611133 | [cinacity.nl](#)

TIEL

📍 **Filmtheater Agnietenhof**
St. Agnietenstraat 2 | 0344-673500 | [agnietenhof.nl](#)
Sorry, Baby za.1.11 | *Voor de meisjes* di 4.11, wo 5.11 | *One Battle After Another* za 8.11 | *Downton Abbey: The Grand Finale* zo 9.11 | *After the Hunt* di 11.11, wo 12.11 | *Wraak* za 15.11 | *A Big Bold Beautiful Journey* di 18.11, wo 19.11 | *Roofman* za 22.11 | *The Penguin Lessons* di 25.11, wo 26.11, di 2.12

Noordelijk Film Festival

Het **Noordelijke Film Festival** onderscheidt zich met de internationale Noordse Focus. Een uitgebreide filmexpeditie door een breed Noord-Europa; een sterke selectie van de nieuwste internationale speelfilms en documentaires die vaak niet op het Nederlandse doek te zien zijn. Films uit kleine taalgebieden, Scandinavische cinema, live-muziek, Q&A's en specials als Film & Food met gerechten geïnspireerd op de film op het scherm. Spotlight-gast dit jaar is acteur en regisseur Benedikt Erlingsson. Bekend van *Of*

Horses and Men, *The Show of Shows*, het veelgeprezen *Woman at War* en nu zijn nieuwe serie *The Danish Woman*. Er is ook een ijzersterk programma voor filmprofessionals vol masterclasses, workshops, panels en netwerkborrels. Het festival trapt op 5 november af met openingsfilm *A Light That Never Goes Out* en viert vervolgens hét filmfeest van het Noorden tot 9 november. Kom filmkijken, je onderdompelen en genieten van de unieke sfeer waar dit filmfestival bekend om staat!

NOORDELIJKFILMFESTIVAL.NL

| *A House of Dynamite* za 29.11 | *Christy* di 2.12, wo 3.12 | *De Grote Sinterklaasfilm* 6 wo 3.12

TILBURG

© Cinecitta
Willem II straat 29 | 085-

9022996 | cinecitta.nl

UDEN

© Filmhuis De Pul
Kapelstraat 13 | 0413-265091 | filmpul.com

UTRECHT

© Hoogt on Tour
Kanaalweg 30 | 030-2312216 | hoogt.nl
Female Body Horror Titane | *Mijn moeder de atoombom* za 1.11 (locatie: Kanaal30) | *Heel Nederland Leest Luci + Q&A* zo 2.11 (locatie: Bieb Neude) | *Ukrainian film + dialogue* za 8.11, za 16.11, za 29.11 (locatie: Kanaal30) | *Peuterbios* zo 16.11 (locatie: Kanaal30) | *Flow* vr 21.11 (locatie: De Wilg) | *Villa Film Night The Rocky Horror Picture Show* do 27.11 (locatie: Villa Concordia)

VEENDAM

© Filmhuis vanBeresteyn
Museumplein 5a | 0598-317730 | vanberesteyn.nl
Downton Abbey: The Grand Finale zo 2.11 | *Voor de meisjes* ma 3.11 | *One to One: John & Yoko* di 4.11 | *A Big Bold Beautiful Journey* ma 10.11 | *Rietland* ma 17.11 | *The Penguin Lessons* ma 24.11 | *Familiar Touch* di 25.11 | *De Grote Sinterklaasfilm* 6 zo 30.11

VEENENDAAL

© Filmhuis Veenendaal
Spectrum | Kees Stipplein 72 | 06-53883412 | filmhuisveenendaal.nl

VENLO

© Filmtheater De Nieuwe Scene
Nieuwstraat 13 | 077-3518183 | nieuwescene.nl

VLAARDINGEN

© Filmtheater Het Zeepaard
Vue Vlaardinzgen | Veerplein 134E | hetzeepaard.nl

VLISSINGEN

© Cine City
Spuikomweg 1 | 0118-22521 | cinecity.nl

VOORSCHOTEN

© Filmtheater Voorschoten
Prinses Marijkelaan 4 | 071-5612566 | filmtheatervoor-schoten.nl

WAALWIJK

© Filmtheater De Leest
Vredesplein 12 | 0416-337746 | deleest.nl
After the Hunt za 22.11 | *Anak Indië* wo 26.11 | *De Club* van *Sinterklaas film* 14 zo 30.11 | *One Battle After Another* di 11.11 | *One to One: John & Yoko* vr 28.11 | *The Penguin Lessons* zo 2.11 | *Roofman* di 2.12 | *Sorda* di 4.11 | *Voor de meisjes* di 18.11

WAGENINGEN

© Filmhuis Movie W
Wilhelminaweg 3A | moview.nl

WEESP

© City of Wesopa
Herengracht 23 | 0294-458093 | wesopa.nl

WINTERSWIJK

© Filmhuis Winterswijk
Meddosestraat 4-8 | 054-3521515 | filmhuiswinterswijk.nl
On ira di 4.11 | *Solitude* di

11.11 | *Bob Trevino Likes It* di 18.11 | *Jeunes mères* di 25.11 | *Ghostlight* di 2.12 | **Filmzondag** *10 giorni con i suoi* zo 2.11 | *En fanfare* zo 2.11

WOERDEN

© AnnexCinema
Rosmolenlaan 1 | 0348-436510 | annexcinema.nl

IJMUIDEN

© Haventheater IJmuiden
Dokweg 43-45 | 0900-1505 | filmtheatervelsen.nl

ZAANDAM

© Filmtheater De Fabriek
Jan Sijbrandsteeg 12 | 075-6311993 | de-fabriek.nl
50+ films *The Penguin Lessons* do 6.11 | *Springsteen: Deliver Me from Nowhere* do 13.11 | *It Was Just an Accident* do 20.11 | *Eleanor the Great* do 27.11 | **Documentaire** *Leven na de dictatuur* (met nagesprek) wo 26.11 | **FabrieksKlassieker** *Sense and Sensibility* (met inleiding) zo 16.11 | *One Flew over the Cuckoo's Nest* | zo 23.11 | **Film & Filosofie** *Bugonia* | wo 5.11 | **Klimaatweek** *The System* (met nagesprek) di 11.11 | **The Royal Ballet & Opera** *La fille mal gardée* zo 30.11

ZALTBOMMEL

© Filmtheater Cinemaarten
Theater de Poorteriej | Nieuwstraat 2 | cinemaarten.nl
Voor de meisjes di 4.11 | *Ghostlight* di 11.11 | *Bob Trevino Likes It* di 18.11 | *Loveable* di 25.11

| *A Nice Indian Boy* di 2.12

ZEVENAAR

© Filmhuis Zevenaar
Kerkstraat 27 | 0316-344250 | filmhuiszevenaar.nl
Premières *Follemente* do 13.11 | *Back to the Future* do 13.11 | *Drømmer* do 13.11 | *Nouvelle Vague* do 27.11 | **Royal Ballet & Opera** *La fille mal gardée* wo 5.11, zo 9.11 | *Assepoester* di 25.11, zo 30.11

ZIERIKZEE

© Fizi
Kerkhof 3 | 0111-410202 | fizi.nl

ZOETERMEER

© Filmhuis Cameo
Leidsewallen 80 | filmhuiscameo.nl
Voor de meisjes wo 5.11, di 11.11 | *Bob Trevino Likes It* vr 7.11, di 11.11 | *Familiar Touch* wo 12.11, di 18.11 | **Sinterklaasfilm** wo 12.11 | *The Penguin Lessons* vr 14.11 | *Green Musketeer* di 18.11 | *Ghostlight* wo 19.11, di 25.11 | *A Nice Indian Boy* vr 21.11, di 25.11 | *La venue de l'avenir* wo 26.11, di 2.12 | *Heldin* vr 28.11, di 2.12

ZUTPHEN

© Filmtheater Luxor
Houtmarkt 64 | 0575-513750 | luxorzutphen.nl
All That's Left of You zo 2.11, di 4.11, wo 5.11 | *Bugonia* za 29.11 | *Die My Love* do 20.11, zo 23.11, di 25.11, wo 26.11, zo 30.11 | *DJ Ahmet* do 6.11, zo 9.11 | *Drømmer* do 13.11, vr 14.11, za 15.11, zo 16.11,

FILMSTERREN

	Bor Beekman de Volkskrant	Berend Jan Bocking de Volkskrant	Joost Broeren-Huitenga Filmkrant/Het Parool	Gerhard Busch VPRO Cinema	Elise van Dam Cine.nl	Belinda van de Graaf Trouw	Romy van Krieken Veronica Superguide	Remke de Lange Trouw	Dana Linsen NRC Handelsblad	Ronald Rovers Filmkrant/Trouw	Sabeth Snijders NRC Handelsblad	Ab Zagt NPO Klassiek	Coen van Zwol NRC Handelsblad	Gemiddeld (aantal stemmen)
<i>After the Hunt</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,11 ⁽⁹⁾
<i>All That's Left of You</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,63 ⁽⁴⁾
<i>Christy</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,17 ⁽³⁾
<i>Eddington</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,17 ⁽⁹⁾
<i>The End</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,00 ⁽⁷⁾
<i>Frankenstein</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,07 ⁽⁷⁾
<i>The Golden Spurtle</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽²⁾
<i>A House of Dynamite</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,88 ⁽⁸⁾
<i>Islands</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,25 ⁽⁶⁾
<i>It Was Just an Accident</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	4,21 ⁽⁷⁾
<i>The Mastermind</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,83 ⁽⁹⁾
<i>Nino</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,50 ⁽³⁾
<i>One to One: John & Yoko</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,88 ⁽⁴⁾
<i>The Penguin Lessons</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,63 ⁽⁴⁾
<i>Roofman</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,13 ⁽⁴⁾
<i>Red Path</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,25 ⁽²⁾
<i>Springsteen: Deliver Me from Nowhere</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	3,25 ⁽⁴⁾
<i>The Smashing Machine</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,83 ⁽³⁾
<i>Tron: Ares</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,67 ⁽³⁾
<i>Das Verschwinden des Josef Mengele</i>	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	★★★★★	2,42 ⁽⁶⁾

★★★★★ zeer goed | ★★★★ goed | ★★★ redelijk | ★★ matig | ★ slecht | ★★ niet gezien

Metamorfose Hollywood

Een generatie jonge filmmakers schudde vanaf halverwege de jaren zestig het ingedutte Hollywood op. Het is moeilijk om niet jaloers te worden op deze geweldige filmperiode die New Hollywood wordt genoemd. Lab111 toont tot eind december met **New Hollywood: The Films of the American New Wave** de tijdsloosheid van de filmstroming die een jaar of vijftien duurde.

Paniek in Hollywood begin jaren zestig: jongeren lieten de bioscoop steeds vaker links liggen. Ze waren uitgekeken op fabrieksmatige Hollywoodfilms met steeds weer dezelfde sterren. De grote studio's waren het contact met hen kwijt. Het bleek een *blessing in disguise* en een kans voor een nieuwe generatie jonge filmmakers. Die grepen zij met beide handen aan. Omdat hun films, die het leven in al zijn rauwheid toonden, niet alleen artistiek maar ook commercieel succesvol waren konden zij een tijdje hun gang gaan. Begin jaren tachtig was het afgelopen en grepen studiobazen weer de macht. Gelukkig hebben we de films nog, waaruit Lab111 een fijne selectie vertoont. Een waarschuwing vooraf: bij de overdonderende hoeveelheid geweldige films ligt het stendhalsyndroom op de loer.

Te zien zijn uiteraard gangsterdrama *Bonnie and Clyde* (Arthur Penn, 1967), de eerste succesfilm van New Hollywood. Natuurlijk ontbreekt ook de iconische roadmovie *Easy Rider* (Dennis Hopper, 1969) niet. Verder onder meer: *Midnight Cowboy* (John Schlesinger, 1969), *Five Easy Pieces* (Bob Rafelson, 1970), *The French Connection* (William Friedkin, 1971), *A New Leaf* (Elaine May, 1971), *American Graffiti* (George Lucas, 1972), *Badlands* (Terrence Malick, 1973), *The Long Goodbye* (Robert Altman, 1973), *A Woman Under the Influence* (John Cassavetes, 1974), *Claudine* (John Berry, 1974), *One Flew over the Cuckoo's Nest* (Milos Forman, 1975), *Network* (Sydney Lumet, 1975), *Taxi Driver* (Martin Scorsese, 1976), *Girlfriends* (Claudia Weill, 1978) en *Blow Out* (Brian De Palma, 1981).

LAB111.NL

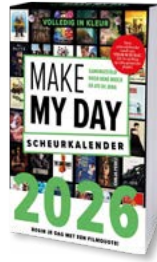
A NEW LEAF

di 18.11, wo 19.11, do 20.11, za 22.11, zo 23.11, ma 24.11, wo 26.11 | *Eddington* do 27.11 | *The End* zo 2.11, ma 3.11 | *If Beale Street*

Could Talk wo 12.11 | *It Was Just an Accident* do 6.11, vr 7.11, za 8.11, zo 9.11, ma 10.11, wo 12.11, do 13.11, vr 14.11, za 15.11, wo 19.11 |

LEZERSACTIES NOVEMBER

SCHEURKALENDER MAKE MY DAY

"We came, we saw, we kicked his ass!", roept Dr. Peter Venkman (Bill Murray) uit in *Ghostbusters* (Ivan Reitman, 1984). Het

is slechts een van de 365 filmquotes die filmfanaten René Mioch en Ate de Jong voor hun kersverse scheurkalender selecteerden. Soms zijn dat letterlijk quotes uit een filmscript, soms persoonlijke uitspraken van acteurs of filmmakers. Mioch en De Jong hebben, zo gokken ze, allebei in hun leven minstens zesduizend films gezien. Dus er is potentieel materiaal genoeg voor jarenlang scheurplezier. Editie 2026 is geheel in kleur gedrukt en heeft een handige 'steun in de rug'. Zo kan deze kalender opgehangen worden, maar net zo makkelijk rechtop staan op elke gewenste plaats. **InterStat stelt 5 exemplaren ter beschikking.**

THE GOLDEN SPURTLE

Sinds oktober draait *The Golden Spurtle* in de bioscoop, "die met zijn wereld-

kampioenschap havermoutpap maken past in een klein maar fijn rijtje

documentaires over bizarre en kneuterige competities," zoals Elise van Dam schreef in *Filmkrant* #483. "Zonder ironie, maar wel met een kwinkslag, portretteert *The Golden Spurtle* deze competitie en de deelnemers die zich met een ontwapenende toewijding toelagen op het koken van het beste bord havermoutpap. Alles onder de bezield leiding van de innemende Charlie Miller, die door zijn broze gezondheid voor het laatst de wedstrijd organiseert."

Bantam Film stelt 3 Golden Spurtle pakketten ter beschikking met daarin een kookschort, een pak havermout en een tas.

3 MAANDEN GRATIS CINEMEMBER

Streamingplatform CineMember is het online thuis van filmklassiekers, waaronder dat van Roberto Rossellini, grondlegger van het neorealisme. Van Germa-

nia anno zero (1948) en *La paura* (1954) tot *Stromboli* (Terra di Dio); ze staan vanaf nu allemaal samen in een collectie op CineMember. Op deze plek staan overigens ook talloze andere (moderne) filmklassiekers, denk aan *Druk* (2020), *Parasite* (2019) en *La La Land* (2016). De meeste films op CineMember, gemiddeld zo'n 1.700, hebben ooit gedraaid in de Nederlandse filmtheaters en Belgische kwaliteitsbioscopen en zijn geselecteerd en bekroond op vele internationale filmfestivals. Deze streamer eens uitproberen? Wij mogen 5 vouchers weggeven voor abonnementen die maar liefst drie maanden geldig zijn.

CineMember stelt 5 vouchers ter beschikking.

ÊTRE ET AVOIR

In 2002 werd Nicolas Philberts documentaire *Être et avoir* een wereldwijde hit. Philbert volgt in zijn warme film de lotgevallen van een docent op een Franse plattelandsschool. "Nicolas Philbert ziet in het abnormale een afspiegeling van

universele waarheden. Eerder toonde hij zo de wereld van doven in *Le pays des sourds* (1992) en de voorbereidingen voor een theatershow in een psychiatrische inrichting (*La moindre des choses*, 1997). In *Être et avoir* volgt hij het leerproces van kinderen," schreef Edo Dijksterhuis in *Filmkrant* #243. "Het dorpsschooltje in *Être et avoir* is een educatieve microkosmos met een archaisch tintje. Er heerst rust op het platteland, de wereld is overzichtelijk. De schoolmeester is er zo één die iedere jonge ouder voor zijn kroost zou wensen: inventief, geduldig, een tikje streng, licht autoritair maar met hart voor zijn vak. Wellicht dat dit nostalgisch verlangen naar het simpele rurale leven het succes van *Être et avoir* verklaart." De prijswinnende film wordt opnieuw uitgebracht in een digitaal geres- taureerde versie.

Cherry Pickers stelt 5 exemplaren ter beschikking.

INTERESSE?

Stuur een e-mail met naam en adres naar info@filmkrant.nl en geef daarin aan voor welke actie u belangstelling heeft. Er wordt geloot onder de inzenders. N.B. Slechts één actie per inzender. Deze actie loopt tot 3 december 2025. Winnaars ontvangen bericht en over de uitslag kan niet worden gecorrespondeerd.

Follemente do 13.11, za 15.11, zo 16.11, wo 19.11, vr 21.11, zo 23.11 | *Green Musketeer* za 8.11, zo 9.11, wo 12.11 | *Hoop in de Hoep* vr 7.11, di 11.11 | *Köln 75*, do 20.11, vr 21.11, zo 23.11, di 25.11, wo 26.11 | *Mirrors No. 3* do 27.11, vr 28.11, za 29.11, zo 30.11 | *Nouvelle Vague* do 27.11, vr 28.11, za 29.11, zo 30.11

| *Rebelse stad - 60 jaar Provo* di 18.11 | *Slocum et moi* zo 16.11 | *Vitrival* za 15.11 | *Voor de meisjes* zo 2.11, di 4.11, wo 5.11, do 6.11, di 11.11 | *When Chueca Dies* za 29.11, zo 30.11 | *Wisdom of Happiness* wo 5.11 | *Yi yi* vr 7.11, za 8, zo 9.11 | **Specials** *Nederlands Poëziefilm Festival* za 1.11 | *Filmconcert: The*

Lost World vr 14.11

ZWOLLE

Filmtheater Fraterhuis Blijmarkt 25 | filmtheaterfraterhuis.nl | **Premières** *All That's Left of You* vanaf do 30.10 | *Bugonia* vanaf do 30.10 | *Die My Love* vanaf do

20.11 | *Drømmer* vanaf do 13.11 | *Follemente* vanaf do 13.11 | *It Was Just an Accident* vanaf do 6.11 | *Julian* vanaf do 13.11 | *Köln 75* vanaf do 20.11 | *Mirrors No. 3* vanaf do 27.11 | *Monikondee* vanaf do 20.11 | *One Flew Over the Cuckoo's Nest* vanaf do 20.11 | *De pupil* vanaf do 30.10

Het grootste onafhankelijke filmblad van Nederland.

Nu ook op

zak- formaat

voor alle browsers > filmkrant.nl

Lees ook Mania –

hét blad van/voor muzikliefhebbers

mania

Gratis verkrijgbaar bij – Concerto – Plato –
Kroese – Velvet Music – Sounds Venlo –
North End – 't Oortje – Kroese – Waterput

 75e Internationale
Filmfestspiele
Berlin
Perspectives
Special Mention

O'BROTHER PRESENTEERT
EEN PRODUCTIE VAN MAKINTOSH FILMS

ON VOUS CROIT

MYRIEM AKHEDDIU LAURENT CAPELLUTO NATALI BROODS

EEN FILM VAN
CHARLOTTE DEVILLERS & ARNAUD DUFEYS

27 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

12

MAKINTOSH

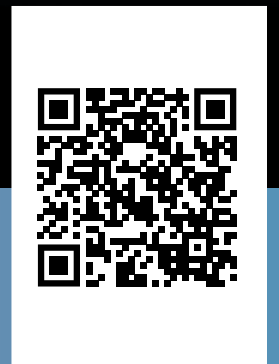
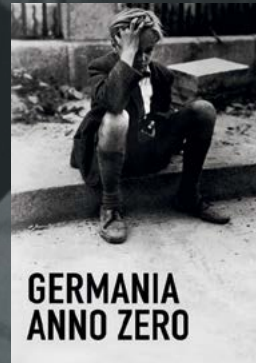
O'BROTHER

© 2023

ROBERTO ROSSELINI

GRONDLEGGER VAN HET NEOREALISME

NU TE ZIEN
OP CINEMEMBER

Cine
MEMBER

OOK KLASSIEKERS
STREAM JE OP
CINEMEMBER

Boeken

BLOEDDORST #2 HUIVERINGWEKKEND

Herrezen uit de dood: de horrorstripbundel *Bloeddorst* krijgt na achttien jaar een rijk gevulde sequel, inclusief bijdragen van een achttal Nederlandse filmmakers.

DOOR JOOST BROEREN-HUITENGA

Wat betekent het precies dat filmmaker Martin Koolhoven de stripbundel *Bloeddorst* #2 “presenteert”? Hij komt er zelf niet helemaal uit in zijn inleiding. Veel meer dan zijn naam eraan verbinden (en zijn getekende beeltenis, die op de achterflap prijkt) lijkt het eigenlijk niet.

Het echte werk, zo geeft Koolhoven ruiterlijk toe, werd gedaan door initiatiefnemers Menno Kooistra en Maarten Janssens. Koolhoven gaf hooguit het zetje dat nodig was om dit tweede deel achttien jaar na het eerste alsnog te maken.

Waarom hij deze bundel wilde presenteren, daarover is Koolhoven duidelijker: ten eerste zijn film en strip sterk verwante media, schrijft hij, en ten tweede mag er wat hem betreft – ondanks recente stappen in de goede richting – in Nederland meer aandacht zijn voor het horrorgenre. Of dat nou in film is, of in een ander medium.

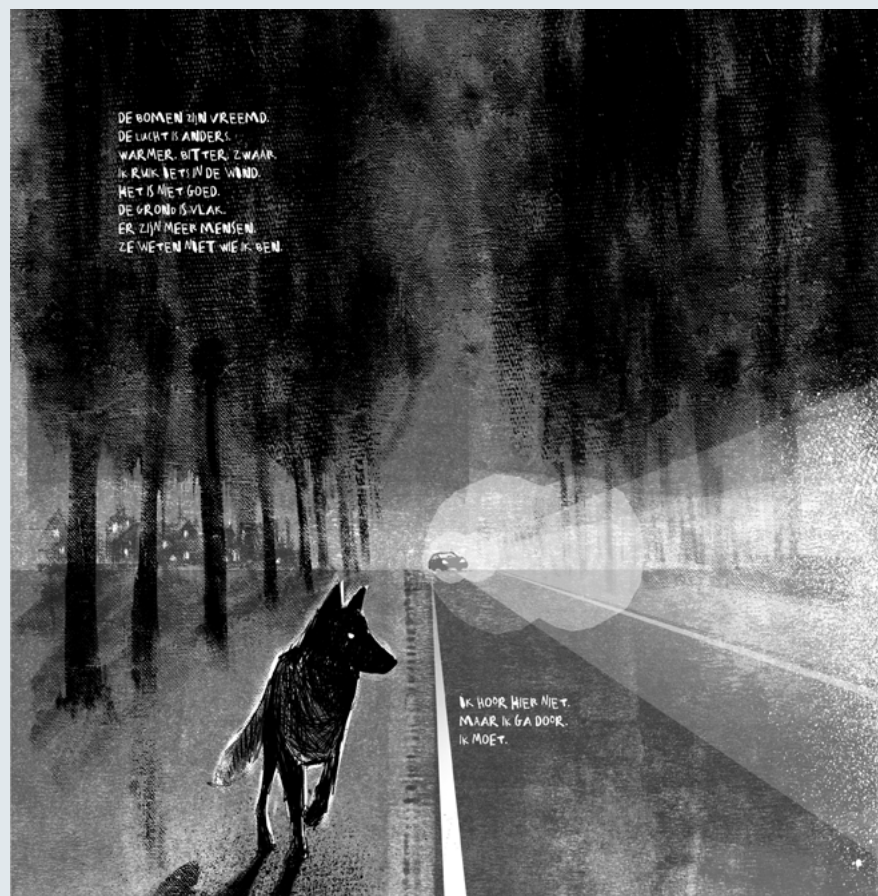
Vandaar dus *Bloeddorst* #2, een nieuwe bundel van 25 horrorstrips in zwart-wit, geschreven en getekend door een keur aan Nederlandse en Vlaamse stripmakers – plus een achttal filmmakers. Op de cover van die oorspronkelijke *Bloeddorst*, destijds ook een initiatief van Kooistra, prijkte al heel hoopvol “#1” naast de titel. Maar ondanks een enthousiaste ontvangst duurde het dus achttien jaar voordat deze opvolger er kwam.

FRUSTRATIE

Zo is deze reeks inmiddels zelf 18+ en daarmee oud genoeg om zonder begeleiding zelfs de meest verdorven en bloederige horrorfilms te mogen zien. Voor deze tweede bundel gaan dan ook alle remmen los. “Enger, zieker en grensverleggender dan deel 1”, prijkt er als enigszins puberale maar niet onterechte aanprijzing op de cover.

Koolhoven schreef naast de inleiding ook twee van de verhalen in de bundel. Zijn ‘De wolf’ en ‘De man’ zijn respectievelijk het eerste en het laatste verhaal in de bundel. Ze behoren meteen ook tot de sterkste in

de zeer gevarieerde collectie. Koolhoven schetst in de twee verhalen dezelfde dreigende situatie vanuit twee perspectieven, en speelt in slechts enkele pagina’s met aannames en verwachtingen rond wie hier nu ei-

genlijk de agressor is en wie het slachtoffer. Het wordt kracht bijgezet met duister atmosferische tekeningen van Ludwin Schouten.

Film vormt een (bescheiden) rode draad in de bundel, en niet alleen omdat horrorfilms een visueel ijkpunt zijn. Naast Koolhoven leverden nog zeven filmmakers een scenario. Ate de Jong lijkt een stukje frustratie over acteur Kristy Swanson van de set van zijn horrorfilm *Highway to Hell* (1991) van zich af te hebben geschreven in ‘Hellcop’, met als een Amerikaanse comic ogende tekeningen van Maarten Ger-

ritsen (een van de zes meewerkende stripmakers van wie ook in de eerste *Bloeddorst*-bundel al werk werd opgenomen).

Ook Jan Doense, tegenwoordig directeur van Film by the Sea maar nog altijd vooral bekend als Mr. Horror, grijpt terug op oud werk: zijn verhaal ‘R.I.P. 2’, getekend door Ralf van der Hoeven, is een (prima los te lezen) soort-van-sequel op de kortfilm *R.I.P.* die Doense in 2001 regisseerde. In beide verhalen weet de liefde op lugubere wijze de dood te overstijgen.

PUNCHLINE

Naast deze oudgedienden staat jonger filmtalent, onderdeel van een nieuwe generatie filmmakers die met groeiend succes Nederhorror (en andere genrefilms) nieuw leven inblazen. Twee komen uit de stal van de genre-anthologie *Koolhoven presenteert*. Bodil Matheeuwsen, scenarist van *Trauma Porn Club*, laat in het door Sterric getekende ‘#Scare-Me’ een groep Halloween-feestgangers versmelten met hun extravagante kostuums – met een ijzersterke punchline. En David-Jan Bronsgeest (*Jimmy*, 2024) levert met het door Gerrit Willemse getekende ‘Animaniak’ een vrij hysterisch verhaal in de overtreffende trap van bloederig. Het hoort met ‘Turbo Video 2000’ van Edwin Hagendoorn, waarin moorddadige versies van Kwak, Kwek en Kwak van een gare VHS-tape tot leven komen, tot de meest cartoony bijdragen in een bundel die het verder, zeker vergeleken met het eerste deel, vooral serieus aanpakt.

Hoewel er in ‘Animaniak’ heel wat hoofden gekleefd worden, en de demonische drieling uit ‘Turbo Video 2000’ er ook flink op los hakt, gaat de prijs voor meest ranzige bijdrage toch naar scenarist Nina Noël Raaijmakers, die als regisseur afstudeerde met de body-horror *Mijn moeder de atoombom*. Haar verhaal voor het dialoogloze ‘Doorligplekken’ is, ondanks de bijna lieflijke stijl van tekenaar Flo de Goede, zowel mentaal als fysiek huiveringwekkend.

BLOEDDORST #2 SAMENSTELLING MENNO KOOISTRA & MAARTEN JANSSENS | 2025, UITGEVERIJ BLOEDDORST | 160 PAGINA'S | €35 | TIJDENS FILMFESTIVAL IMAGINE (30 OKTOBER T/M 9 NOVEMBER) IS IN DE Kelder van LAB111, AMSTERDAM EEN BLOEDDORST-EXPOSITIE TE ZIEN MET 'FILMPOSTERS' GEBASEERD OP DE STRIPS

AMMODO DOCS

Klaar voor een nieuw perspectief?
Ontdek korte films over kunst en wetenschap.
Nu te zien op ammododocs.org en NPO Start.

4e editie

nederlands
poëziefilm
festival

31 oktober
1 november
2025
Zutphen

www.poeziefilmfestival.nl

HEEFT U RECHT OP EEN VERGOEDING?

**Voor producenten
worden collectieve
rechten beheerd.
Het kan zijn dat u
recht heeft op een
vergoeding daarvoor.**

SEKAM en SEKAM Video incasseren auteursrechtelijke vergoedingen en verdelen deze onder producenten.

SEKAM incasseert kabelvergoedingen voor uitzendingen in het buitenland en SEKAM Video incasseert en verdeelt de Thuis kopie vergoeding.

Wilt u meer weten? Neem dan contact met ons op.
Misschien heeft ook u recht op een vergoeding!

www.sekam.org | www.sekamvideo.org | T. 020 6765088

Thuis kijken

MR. SCORSESE GENIETEN VAN DE ZONDE

Deze vijfdelige documentaireserie is een vermakelijk, informatief en energiek portret van de unieke stijl en filosofie van Martin Scorsese.

DOOR ELISE VAN DAM

Ergens in de laatste aflevering van de vijfdelige documentaireserie *Mr. Scorsese* zit een leuke observatie van filmmaker Josh Safdie: kijk naar setfoto's en je ziet dat Martin Scorsese zich consequent kleedt in de stijl van de film die hij op dat moment maakt. Op de set van *Casino* (1995) kleeft hij zich als een gangster, op de set van *Kundun* (1997) in de kleuren van het Tibetaans boeddhisme. "Hij vereenzelvigd zich met de film", analyseert Safdie. "En dat is gevaarlijk."

In diezelfde aflevering vertelt Scorsese, die zich voor deze reeks meermaals uitgebreid liet interviewen door regisseur Rebecca Miller, dat zijn dokter al twintig jaar geleden zei dat hij niet op deze manier films moest blijven maken. "Dat wordt je dood." Maar voor Scorsese is er geen andere manier. "Dat ben ik", dacht hij toen hij zag hoe Robert De Niro in een take van *Raging Bull* (1980) zijn voorhoofd en vuisten kapotsloeg tegen een muur. Hij zag zichzelf ook in de onthekking van Travis Bickle in *Taxi Driver* (1976), in de over zijn mannelijkheid struikelende Paul in *After Hours* (1985). Hij moet zichzelf in de personages zien, in de films, om ze te kunnen maken.

WOEDE ALS BRANDSTOF

"Thank God for asthma!", roept Spike Lee uit in de eerste aflevering, die grotendeels draait om Scorsese's jeugd in Little Italy, New York. Een wereld van armoede en de aantrekkingskracht van de maffia, die de jonge Scorsese, vanwege die astma, deels vanaf de zijlijn aanschouwde. Zijn slaapkamerraam het frame rond een bestaan dat het onderwerp werd van zijn eerste films.

De serie gaat chronologisch door zijn oeuvre, langs de pieken en de dalen, langs de samenwerkingen met De Niro en later Leonardo DiCaprio. Met sterk gekozen fragmenten illustreert Miller wat Scorsese zo goed en uniek maakt. Zijn weergaloze gevoel voor ritme (zeer terecht is in de documentaire een grote rol weggelegd voor zijn vaste editor Thelma Schoonmaker) en het daaraan gerelateerde belang van muziek in zijn films. De rol van geweld en zijn weigering om een moreel standpunt in te nemen tegenover zijn personages.

Onder meer Daniel Day-Lewis en Jodie Foster gebruiken het woord 'glee' om Scorsese te beschrijven;

THE SHROUDS

een soort ondeugende, kinderlijke vrolijkheid die hij ook als tachtiger niet is verloren. Daar tegenover staat zijn opvliegenderheid. Woede is zijn brandstof. En levert flink wat anekdotes op. Bij de opnames van *Gangs of New York* (2002) was hij op een dag zo klaar met de bemoeienis van producent Harvey Weinstein dat hij diens kantoor binnenliep en Weinsteins bureau uit het raam kieperde. Althans, dat dacht hij. Tot een assistent van Weinstein hem erop wees dat hij het verkeerde bureau uit het raam had gegooit.

FILOSOFIE

Mr. Scorsese vervalt nooit in overdreven hagiografie en heeft dat grotendeels te danken aan Scorsese zelf, die bijvoorbeeld zijn zelfdestructieve liefdesaffaire met cocaïne niet in een of ander moralistisch kader inkleedt. "Ik genoot van de zonde", blikt hij terug. "Ik genoot er enorm van. En toen ging ik eraan kapot."

Die houding zie je ook terug in zijn werk. Films als *Goodfellas* (1990) en *The Wolf of Wall Street* (2013) gaan de aantrekkingskracht van de mannen en leefstijlen die ze portretteren niet uit de weg, ze zijn juist vaak een ontleding van die aantrekkingskracht. Waarbij Scorsese ook nooit terugdeinst voor de lelijke kanten daarvan.

Uiteraard kan zelfs in die vijf uur niet alles de aandacht krijgen die het verdient. Scorsese's documentaires komen hooguit zijdelings aan bod, net als zijn

inzet voor het restaureren van wereldcinema. Films als *Bringing Out the Dead* (1999) en *Cape Fear* (1991) worden slechts aangestipt; *Hugo* (2011) is, opvallend genoeg, de enige speelfilm waar geen woord aan wordt gewijd. Het zijn kleine kanttekeningen bij een documentaire die even vermakelijk als informatief is, en die in montage en muziekgebruik de energie van Scorsese's films opzoekt en daarin slaagt.

"Je hebt alle technische vaardigheden, nu heb je een filosofie nodig", zei iemand ooit tegen hem. *Mr. Scorsese* is het verhaal van een man die zich met de roeping van een priester op het filmmaken stortte. Die een nieuwe filmtaal zocht, en vond. En de sleutel daarvan ligt niet alleen in de manier waarop hij de camera gebruikt, montage, acteurs of muziek, maar in die filosofie. In een levenslange worsteling met en bevraging van de ambivalentie die in elk van ons zit. De heilige en de zondaar. Een ambivalentie die de meeste mensen proberen glad te strijken, maar waar Scorsese zijn levenswerk van maakte.

MR. SCORSESE VERENIGDE STATEN, 2025 | REGIE REBECCA MILLER | MET MARTIN SCORSESE, ROBERT DE NIRO, THELMA SCHOONMAKER | 5X60 MINUTEN | DISTRIBUTIE APPLE TV+ (VOD) | TE ZIEN VANAF 17 OKTOBER

BALLAD OF A SMALL PLAYER

Edward Berger verliest zijn fiches

Colin Farrell doet zijn best in deze casino-film van *Conclave*-regisseur Edward Berger, maar hij kan *Ballad of a Small Player* niet redden van een rammelend scenario.

Edward Berger verruult voor zijn nieuwe film de wandelgangen van het Vaticaan voor de baccarattafels van Macau, het Vegas van China. Op het succes van het met een Oscar voor Beste Scenario bekroonde *Conclave* (2024) weet de Duitse regisseur echter nooit te kapitaliseren.

Ergens schuilt een goede film in het neon-verlichte *Ballad of a Small Player*, maar die film raakt verloren in het rommelige scenario van Rowan Joffe en de overdreven regie van Berger, die constant alle registers wil open-trekken. Vergeleken met de geraffineerde intriges in het veel beter afgestelde – en knapper gefilmde – *Conclave* is dit een misstap voor een regisseur die kortgeleden op de toppen van zijn kunnen leek te zijn.

Colin Farrell doet in ieder geval zijn best. Zijn Lord Doyle is een pathetische gokver-slaafde die op het randje van de financiële afgrond staat. Doyle's aristocratische titel blijkt de bluff van een Ierse arbeider die op de

pof van een rijkeluisleven geniet. Maar het kaartenhuis dat hij van andermans geld heeft opgebouwd dreigt in te storten met de in-

trede van een privédetective (Tilda Swinton) die namens Britse financiers Doyle's ver-gokte vermogen komt opeisen.

Swintons karikaturale personage is een goed voorbeeld van de tonale inconsistenties die van *Ballad of a Small Player* zo'n vreemde film maken. Iedereen lijkt hier in een andere film te spelen, wat doet vermoeden dat Berger zelf niet weet welke kant hij op moet met deze (misschien te) kort na *Conclave* afgele-verde Netflix-productie.

Net als aan de goktafels hebben casino-films (denk aan Paul Schraders *The Card Counter*, 2021) baat bij uitgeschreven spelre-gels. Die ontbreken hier. Natuurlijk is er de 'nog-een-laatste-grote-gok'-scène die in elke casinofilm mag verwachten, maar alles daaromheen leidt af. Er wordt gezinspeeld op het sterke bijgeloof in China dat het lot van gokkers bepaalt. Er is een bespottelijke romance met een vrouw die misschien een geest is. Bovendien lijkt de film via Doyle's overconsumptie van kaviaar en champagne kritiek te leveren op de morele leegte van het kapitalisme. Een meer rechtlijnige vertelling had de film effectiever gemaakt. Nu staat er, wanneer Doyle voor de laatste keer all-in gaat, werkelijk niets meer op het spel.

HUGO EMMERZAEL

BALLAD OF A SMALL PLAYER DUITSLAND/
VERENIGD KONINKRIJK, 2025 | REGIE EDWARD BERGER
| MET COLIN FARRELL, TILDA SWINTON, ALEX JENNINGS
| 101 MINUTEN | DISTRIBUTIE NETFLIX (VOD) | TE ZIEN
VANAF 29 OKTOBER

THE UGLY STEPSISTER

Ruisende rokken en rottende lijken

Is *The Ugly Stepsister*, een hervertelling van het sprookje van Assepoester vanuit het oogpunt van de stiefzussen, feministisch of juist vrouwenvriendelijk?

Gaat het gesprek over *Assepoester*, dan is er altijd die ene persoon die begint over de 'echte' versie, namelijk die van de gebroeders Grimm waarin de stiefzussen voor de prins hun tenen afhakken om in Assepoesters muiltje te passen. Een soort *body horror* eigenlijk, moet de Noorse filmmaker Emilie Blichfeldt hebben gedacht.

In haar speelfilmdebuut *The Ugly Stepsister* (*Den stygge stesøstere*) vertelt ze het sprookje vanuit het perspectief van een van Assepoesters stiefzussen, toewerkend naar dat ene gruwelmoment. Maar wat voegt haar versie eigenlijk toe? Haar film zou een aanklacht zijn tegen het schoonheidsideaal, maar heeft ze ons iets te vertellen wat we niet allang wisten?

Blichfeldt verpakte haar film, een "horror komedie", in een vorm die herinnert aan vidooclips en strips, vol zwarte humor en karikaturen, en in een overdadige stijl. Daarmee doet *The Ugly Stepsister* denken aan een aantal andere recente films van vrouwelijke makers, zoals *The Substance* (Coralie Far-

geat, 2024), *Promising Young Woman* (Emerald Fennell, 2020), *Timestalker* (Alice Lowe, 2024), *Lisa Frankenstein* (Zelda Williams, 2024) en *The Love Witch* (Anna Biller, 2016). Deze films passen in genres – wraakfilm,

horror, sciencefiction – die we van oudsher associëren met mannelijke makers en een mannelijk publiek, maar gaan over de clichés van het vrouw-zijn, zoals dwepen met jengens en tutten voor de spiegel. Dit zijn de

valkuilen van de heterovrouw, waarschuwen deze films, want het schoonheidsideaal leidt tot ijdelheid en mannen zijn niet te vertrouwen.

Nog een overeenkomst: deze filmmakers kiezen voor een hard contrast, waarbij een nadrukkelijk weelderige vormgeving (pastelkleuren, ruisende rokken, gelikte decors) wordt gekoppeld aan groteske ranzigheid (bloed, kots, rottende lijken). Dat kan interessant zijn, maar pakt net zo vaak plat uit – en ook nogal moralistisch.

Zo is *The Ugly Stepsister*, een film die overduidelijk feministisch bedoeld is, eigenlijk opvallend vrouwenvriendelijk. Slutshamen is verkeerd, vertelt de film ons, maar doordat de seksscènes net zo akelig in beeld worden gebracht als de martelmomenten lijkt Blichfeldt zelf óók een oordeel te hebben over promiscuïteit, of op zijn minst onverklaarbaar *sex negative* te zijn. Als ons aan het einde wordt ingewreven hoe lelijk en mis-maakt de stiefzus uit de titel wel niet is, als een *freak* in een circusact, lijkt *The Ugly Stepsister* niet zozeer in te gaan tegen de schoonheidscultus, als wel eraan bij te dra-gen.

BASJE BOER

THE UGLY STEPSISTER (DEN STYGGE STESØSTEREN) NOORWEGEN/DENEMARKEN/POLEN/
ZWEDEN, 2025 | REGIE EMILIE BLICHFELDT | MET LEA
MYREN, ANE DAHL TORP, THEA SOFIE LOCH NÆSS | 109
MINUTEN | DISTRIBUTIE MUBI (VOD) | NU TE ZIEN

THROUGH AND THROUGH DAAR WAAR HET SLIJK NAARTOE ZAKT

Het onlangs voor het eerst op blu-ray uitgebrachte, expressionistische *Through and Through* (1973) stort de kijker in een chaotische geweldsspiraal.

DOOR ELISE VAN DAM

“Ik houd van mijn misdaad omdat ze van mij is. Voor één keer in mijn leven had ik iets dat van mezelf was.” Met die woorden bepleit Jan (Franciszek Trzeciak) zijn zaak tegenover de rechter. Samen met zijn vrouw Maria (Anna Nieborowska) staat hij terecht voor de brute moord op een ouder echtpaar. De scène in de rechtszaal, gefilmd in bijna serene shots, is het slotstuk van een film die tot dan schudt op zijn grondvesten.

Through and Through (*Na wylot*, 1973), dat zich afspeelt in het Krakau van de jaren dertig, begint met een bijna tien minuten durende scène in een kroeg. Dronkenschap en geilheid struikelen over elkaar heen in een wirwar van grijpende handen, ontblote dijen en klotsende wijnglazen. Alsof iemand Anders Petersens beroemde fotoboek *Café Lehmitz* in beweging heeft gezet. De volgende dag is Jan te laat op zijn werk en wordt ontslagen. Wat tot dan toe wankelde, raakt in een vrije val. En in die vrije val klampen hij en Maria zich aan elkaar vast.

Net als landgenoot Andrzej Żuławski zoekt scenarist en regisseur Grzegorz Królikiewicz met expressionistische shots de subjectiviteit op. In een groot deel van de scènes is het geluid weggedraaid of vervangen door industrieel klinkende geluiden. De camera van Bogdan Dziworski lijkt zelden een vast punt te vinden. Alles benadrukt hoe deze twee men-

sen verdrukt worden door een systeem waarin zij niet gehoord worden en waarin ze steeds verder vastlopen.

Ergens in de film zit een shot van een heuvel, met onderaan een bankje. Het is geen idyllisch beeld, maar een smerig hellinkje waar modder sporen heeft getrokken naar het diepste punt. Keer op keer worden de man en de vrouw op hun plek gezet in *Through and Through*. Gekleineerd, vernederd, genegeerd. Door werkgevers, ambtenaren. Hun plek is onderaan die helling, daar waar het slijk naartoe zakt. Bij de release in 1973 werd de film vergeleken met Dostojevski's *Misdaad en straf*, maar de onverbiddelijke wijze waarop Królikiewicz de kijker opsluit in de ervaring van zijn hoofdpersonen, is misschien nog wel meer verwant aan diens *Aantekeningen uit het ondergrondse*.

hoofdpersonen, in de sociale context waarin zij zijn ingebed. Het kader knelt, en wordt tegelijk steeds gepenetreerd.

De film duurt krap 75 minuten, maar veel langer is deze aanslag op je zintuigen ook niet vol te houden. Het is een film die je murw slaat, die geen sympathie vraagt voor zijn hoofdpersonages maar je opzuigt in die naar de bodem cirkelende draaikolk van geweld.

De compositie van dat shot bij de heuvel is vervreemdend. Het bankje waar Jan op zit, valt bijna uit beeld. En boven de heuvel zit nauwelijks ruimte. Geen lucht, geen uitzicht. Dat soort composities zitten doorlopend in de film en geregeld vangt de camera maar een deel van de handeling. In vrijwel al zijn werk, en zeker in deze film, speelde Królikiewicz met de ruimte buiten het kader. Hij maakt ons er constant van bewust dat we niet alles zien wat ertoe doet. Dat er gaten zitten in het narratief, in onze perceptie van de

THROUGH AND THROUGH (NA WYLOT) IS
VANAF 18 AUGUSTUS 2025 VERKRIJGBAAR OP BLU-RAY
(RADIANCE, IMPORT, REGIO B MET ENGELSE
ONDERTITELS)

Actie!

**Sint Antonies-
breestraat 142,
1011 HB Amsterdam
7 oktober 2025,
11.48 uur**

Als Bob en ik onze fietsen op slot zetten, zwaait vanaf het terras van Café Restaurant Orff regisseur Mischa Kamp ons gedag. Ze had eigenlijk afgesproken bij Tisfris, aan de overkant van de Sint Antoniesbreestraat, maar daar zijn filmopnamen bezig. “Ja, daar moeten wij zijn”, antwoordt Bob.

In Tisfris is Michiel van Erp (*Ramses*, 2014; *Niemand in de stad*, 2018; *Een schitterend gebrek*, 2024) bezig met de opnamen van *Downtown*. De film, naar een scenario van Frank Houtappels, is gesitueerd in de Amsterdamse gayscene van de jaren tachtig. Ronnie, Lennart en Bas, drie jonge homo-seksuele mannen, storten zich vol overgave in de hedonistische uitgaansscene van de hoofdstad; een leven vol vriendschap, seks en drugs – tot het mysterieuze aidsvirus zich aandient. 32 jaar later, tijdens de lockdown van 2021, ontmoeten ze elkaar weer en proberen ze hun vriendschap nieuw leven in te blazen.

“De film is mede gebaseerd op herinneringen die Frank en ik aan die tijd hebben”, aldus Van Erp. “De mensen die de aids-periode hebben overleefd, lopen nog steeds rond met flink wat krassen op hun ziel. Ze blijven vooral worstelen met de schuldvraag: waarom leef ik wel en anderen niet meer? Dat speelde bij ons tijdens de coronaperiode ook weer op.”

Van Erp vindt dat deze “vaak vergeten geschiedenis” het verdient om verteld te worden. “Niet alleen voor degenen die het hebben meegemaakt, maar ook voor een jonge generatie. Het is belangrijk om je geschiedenis te kennen, al was het maar om pijn te delen en samen naar de toekomst te kijken.”

AAN TAFEL SEBASTIÁN MRKVICKA (ALS LENNART) EN THOR BRAUN (BAS) | ACHTER VAN LINKS NAAR RECHTS MARIKE WILLARD-HOOGVELD (HAAR EN MAKE-UP), SET DRESSER MARC HAMMEL, CINEMATOGRAAF COEN STROEVE, REGISSEUR MICHEL VAN ERP, FOCUS PULLER GEMMA PROBST EN CORAL REYNEVELD (2ND AC)

Yorick van Wageningen, Hans Kesting en Roeland Fernhout spelen de drie mannen in 2021; Daniël Cornelissen, Sebastián Mrkvicka en Thor Braun vertolken het trio in de jaren tachtig.

In Tisfris – voor het raam staat een enorme lamp en een dito scherm – wordt vanochtend gedraaid met Braun en Mrkvicka. “Het café is geopend in 1985 en heel veel is er niet veranderd”, legt production designer Vincent de Pater uit.

“Stilte voor opname”, galmt er dan door de straat. Bij de Sint Antoniesluis blijven wat mensen staan kijken, de Albert Heijn-boodschappenbezorger laat zich niet tegenhouden, de vuilniswagen rijdt ook gewoon door, een meisje met mobiel weigert eveneens om over te steken. Het is nu eenmaal Amsterdam; alleen de buitenlandse toeristen die net in Museum Rembrandthuis zijn geweest laten zich tegenhouden door de wegafzetters

in oranje hesjes.

“We zijn gestopt”, roept de opnameleider niet veel later. “We gaan weer naar onze beginposities!” Bas (Braun) komt het café uitlopen met een enorme groene map boordevol tekeningen onder zijn arm en posteert zich opnieuw geduldig voor de entree. Om even later weer naar binnen te gaan en bij Lennart (Mrkvicka) zijn beklag te doen dat hij is afgewezen voor de kunstacademie. Er wordt met twee camera's tegelijk gefilmd; Van Erp zit bovenaan de trap naar de entresol, Marike Willard-Hoogveld plukt nog wat aan het haar van Mrkvicka.

“Ze zagen zeker talent. En ze vonden dat ik een leuk gevoel voor kleur en verhouding heb”, zegt Bas even later. “Ik mag volgend jaar terugkomen, en dan kijken ze nog eens.” “Ik denk dat ze je gewoon te jong vonden”, antwoordt Lennart. “Ik ben twintig!”, riposteert Bas. Ronnie (Cornelissen) aanschouwt de twee van een afstandje. Voor hem op tafel ligt de *Nieuwe Revu*. Op de cover staat het portret van een man met twee donkere vlekken op zijn gezicht. “Zo ziet aids eruit”, luidt de alarmerende kop.

“We zijn gestopt”, roept de opnameleider. “Hij was goed”, zegt Van Erp even later, nadat hij de scène heeft teruggekeken. “Maar we doen 'm nog een keer”

JAN PIETER EKKER
FOTO BOB BRONSHOFF

DOWNTOWN NEDERLAND, 2025 | SCENARIO FRANK HOUTAPPELS | REGIE MICHEL VAN ERP | PRODUCTENT KAAP HOLLAND (MAARTEN SWART) EN HET FAMILIEDRAMA (MONIQUE BUSMAN EN MICHEL VAN ERP) | IN COPRODUCTIE MET EYEWORKS FILM EN TV DRAMA (PETER BOUCKAERT) | CAMERA COEN STROEVE NSC | MONTAGE AXEL SKOVDAL ROELOFS | ART DIRECTION VINCENT DE PATER | KLEDING MATTIJS VAN BERGEN & JOHN VAN VLERKEN | MAKE-UP MARIËL HOEVENAARS | MUZIEK JUSTINE BOURGEUS | MET YORICK VAN WAGENINGEN, HANS KESTING, ROELAND FERNHOUT, DANIEL CORNELISSEN, SEBASTIÁN MRKVICKA, THOR BRAUN | KLEUR, 90 MINUTEN | OMROEP BNNVARA | DISTRIBUTIE WW ENTERTAINMENT | TE ZIEN IN 2026

COLOFON

FILMKRANT IS EEN UITGAVE VAN STICHTING FUURLAND, PRINSEN-GRACHT 770, 1017 LE AMSTERDAM, 020 623 0121, INFO@FILMKRANT.NL, WWW.FILMKRANT.NL | OPRICHTERS JAN HEIJS & HENK RABBERS | ZAKELIJKE LEIDING & ADVERTENTIE-ACQUISITIE ILONA VAN GENDEREN STORT, ILONA@FILMKRANT.NL | HOOFDREDACTIE RONALD ROVERS | ADJUNCT-HOOFDREDACTIE JOOST BROEREN-HUITENGA | REDACTIE BASJE BOER, ELISE VAN DAM, HUGO EMMERZEL, ROOSJE VAN DER KAMP, ALEX MAZEREEUW | EINDREDACTIE SASJA KOETSIER | PRINTREDACTIE MARISKA GRAVELAND | WEBREDACTIE

KEES DRIESSEN, EDO DIJKSTERHUIS (NIEUWS) | AGENDA ROMY VAN KRIEKEN, AGENDA@FILMKRANT.NL | BUREAUREDACTIE MARICKE NIEUWDORP | VORMGEVING BART OOSTERHOORN, ROLF HERMSEN | COVER *NOUVELLE VAGUE* | FOTOGRAFIE ANDRÉ BAKKER, ESTELLE BARUCH, BOB BRONSHOFF, ATSUSHI NISHIJIMA, MAJID SAEEDI, LUDWIN SCHOUTEN, FIN SERCK-HANSEN, ERIC ZACHANOWICH | ILLUSTRATIE LUISE SCHALLER | VERDER WERKTEN MEE CRISTINA ÁLVAREZ-LÓPEZ, LEO BANKERSEN, JOS VAN DER BURG, SHADY EL-HAMUS, JAN PIETER EKKER, CARMEN FELIX, DAN HASSLER-FOREST, FRITZ DE JONG, OMAR LARABI,

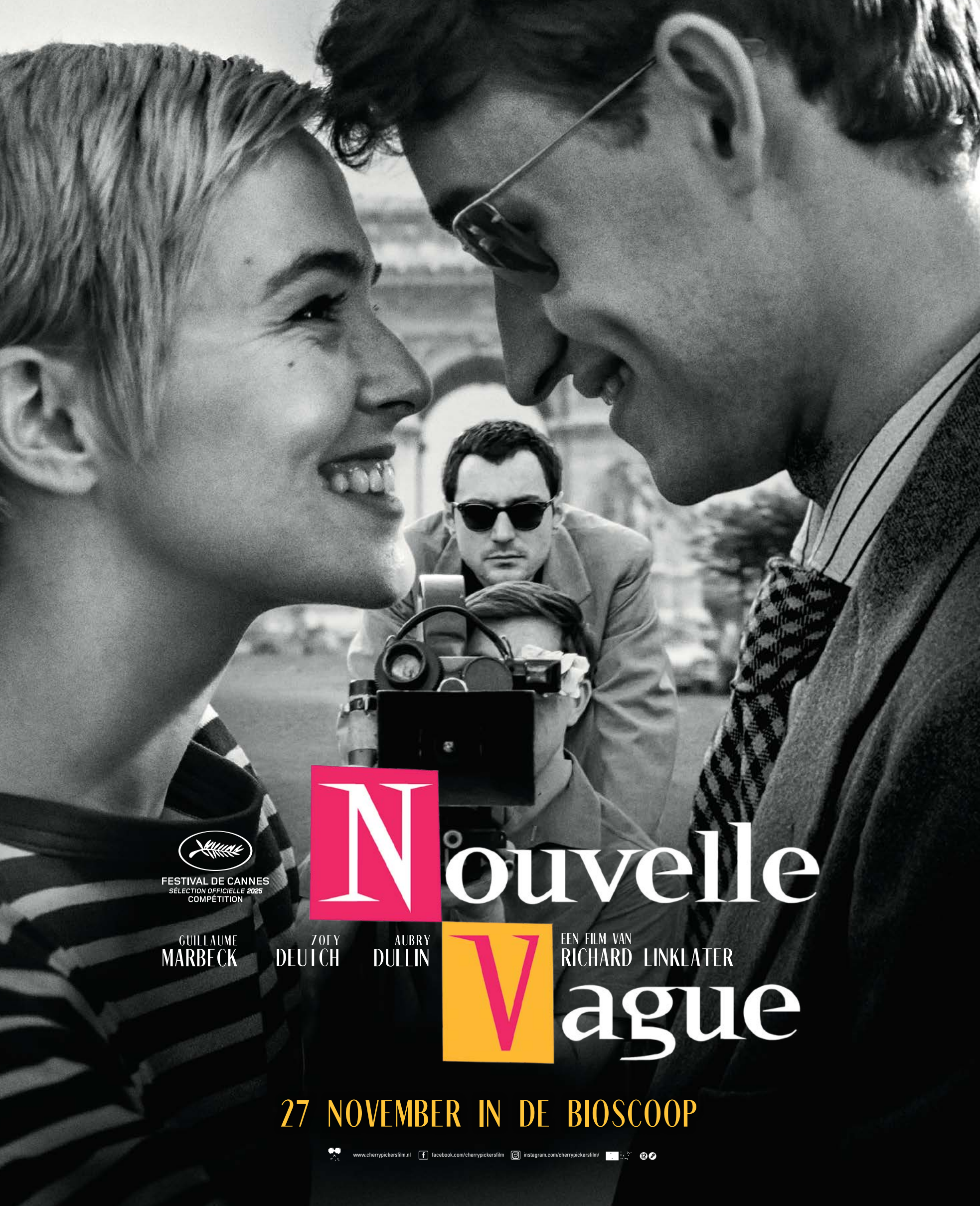
NIKITA LAVRETSKY, DANA LINSEN, ADRIAN MARTIN, NICOLE SANTÉ, DEVI SMITS, KARIN WOLFS, LAURA VAN ZUYLEN, ALEXANDER ZWART | DRUK RODI ROTATIE-DRUK, DIEMEN | BINDWERK AFTER PRESS GROEP, DIEMEN | OPLAGE 25.000 | ©2025 STICHTING FUURLAND/FILMKRANT, AMSTERDAM | ISSN 01698109 | FILMKRANT HEEFT GEPROBEERD DE RECHTHEBBENDEN VAN HET GEBRUIKTE BEELDMATERIAAL TE ACHTERHALEN EN IN TE LICHTEN. MOCHT U DESONDANKS MENEN DAT U RECHTEN BEZIT OP EEN VAN DE GEBRUIKTE BEELDEN, NEEM DAN CONTACT OP MET DE

UITGEVER VIA INFO@FILMKRANT.NL | FILMKRANT WORDT MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR EEN FINANCIËLE BIJDRAGE VAN DE NEDERLANDSE VERENIGING VAN BIOSCOOPEXPLOITANTEN EN FILMTHEATERS (NVBF) EN WORDT U MEDE AANGEBODEN DOOR UW FILMTHEATER

DE VOLGENDE FILMKRANT
VERSCHEIJNT OP 3 DECEMBER

FESTIVAL DE CANNES
SÉLECTION OFFICIELLE 2025
COMPÉTITION

GUILLAUME
MARBECK

ZOEY
DEUTCH

AUBRY
DULLIN

N

ouvelle

V

EEN FILM VAN
RICHARD LINKLATER

ague

27 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

www.cherrypickersfilm.nl

facebook.com/cherrypickersfilm

instagram.com/cherrypickersfilm/

'THE WORK OF A MASTER'

ROLLING STONE

GOUDEN PALM
CANNES FILMFESTIVAL 2025

IT WAS JUST AN ACCIDENT

EEN FILM VAN
JAFAR PANAHI

VANAF 6 NOVEMBER IN DE BIOSCOOP

cinéart

www.cineart.nl

[f/cineartnederland](https://www.facebook.com/cineartnederland)

[y/cineartnl](https://www.youtube.com/c/cineartnl)

[ig/cineart_nl](https://www.instagram.com/cineart_nl)

[t/cineartnederland](https://www.tiktok.com/@cineartnederland)

[d/cineart_nl](https://www.spotify.com/cineart_nl)

12 15 18